

IZVJEŠTAJ O STANJU LJUDSKIH PRAVA SEKSUALNIH I RODNIH MANJINA U 2007. GODINI U REPUBLICI HRVATSKOJ

ILGA
EUROPE

Astraea
Lesbian
Foundation
for Justice

E-mail: sanja@kontra.hr
info@iskorak.org

Tel.: +385 (0) 91 1680 668
Fax.: +385 (0) 1 457 33 72

IMPRESSUM:

Sanja Juras

Koordinatorica Lezbijske grupe Kontra
i Pravnog tima Iskoraka i Kontre

Kristijan Grđan

Koordinator Iskoraka - Centar za prava seksualnih i rodnih manjina

Lektura:

Jelena Topčić

Oblikovanje:

Mladen Grubišić
THP.DSGN

Tiskanje ove publikacije omogućeno je temeljem financijske potpore Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva u skladu s Ugovorom broj 421-02/06-PP-4/25. Mišljenja izražena u ovoj publikaciji su mišljenja autora i ne izražavaju nužno stajalište Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva. Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, Zagreb, Kušlanova 27, <http://zaklada.civilnodrustvo.hr>.

SADRŽAJ

00 UVOD	04
01 ZAKONODAVSTVO	06
02 SURADNJA S DRŽAVNIM INSTITUCIJAMA I TIJELIMA	12
03 IZBORI	19
04 MEDIJI	21
05 OBRAZOVANJE	23
06 HOMOFBIČNI ISTUPI JAVNIH OSOBA	28
07 NASILJE I DISKRIMINACIJA	30
08 PSIHO SOCIJALNA POMOĆ ZA SEKSUALNE I RODNE MANJINE	58
09 JAVNI DOGAĐAJI	59
10 ZDRAVSTVO	62
11 BUDUĆE AKTIVNOSTI PRAVNOG TIMA ISKORAKA I KONTRE	64
12 PREPORUKE PRAVNOG TIMA	65

UVOD

Pravne promjene

Pravni tim Iskoraka i Kontre osnovan je u proljeće 2002. godine, što je ujedno i početak intenzivnijeg zagovaranja za zaštitu prava spolnih i rodnihi manjina u hrvatskom pravnom sustavu.

Prilikom zagovaranja za ljudska prava LGBT osoba (lezbijke, gejevi, biseksualne i transrodne osobe), često smo se osvrtnale/-li na međunarodne dokumente za zaštitu ljudskih prava, posebice one izdane od strane Vijeća Europe i Europskog parlamenta.

Ostvarile/-li smo i značajnu suradnju s nevladinim organizacijama i aktivistima/-kinjama za zaštitu ljudskih prava LGBT osoba iz Slovenije, Srbije, Bosne i Makedonije, budući da su se slične promjene događale i u drugim zemljama regije.

U 2003. godini dogodio se najveći napredak u zaštiti prava spolnih i rodnihi manjina u hrvatskom zakonodavstvu. Nakon uspješnog zagovaranja za zaštitu prava spolnih manjina u hrvatskom zakonodavstvu, većina naših prijedloga usvojena je od strane Sabora RH u srpnju 2003. godine.

U hrvatskom zakonodavstvu spolna orijentacija prvi put je eksplicitno navedena u člancima koji brane diskriminaciju temeljenu na određenim razlikovnim osnovama. Zabrane diskriminacije na temelju spolne orijentacije uvedene su u Zakon o ravnopravnosti spolova, Kazneni zakon, Zakon o radu, Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom školstvu, te Udžbenički standard. Također je usvojen Zakon o istospolnim zajednicama.

Izmjene u hrvatskom zakonodavstvu bile su rezultat javnog zagovaranja Pravnog tima, kao i pritiska zbog kandidature RH za ulazak u Europsku Uniju.

Zaštita seksualnih manjina u Kaznenom zakonu eksplicitno je navedena 2003. godine u okviru kaznenog djela veličanja fašističkih, nacističkih i drugih totalitarnih država i ideologija ili promicanja rasizma i ksenofobije (čl. 151.a) KZ-a; NN, br. 111/03]. Međutim, odlukom Ustavnog suda od 27. studenog 2003. godine br. U-I/2566/2003, taj je zakon u cijelosti poništen. U 2004. godini Pravni tim je nastavio s javnim zagovaranjem za prava seksualnih i rodnihi manjina te je usvojen novi Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona koji smješta spolnu orijentaciju eksplicitno u stavak 3. članka 174. Kaznenog zakona (kazneno djelo rasne i druge diskriminacije). Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, uključujući navedenu dopunu, izglasan je u Saboru RH 13. srpnja 2004. godine. Također, Odbor za ljudska prava RH usvojio je amandman Pravnog tima na prijedlog Zakona o medijima koji se odnosio na uvrštavanje spolne orijentacije u antidiskriminacijsku odredbu tog prijedloga zakona. Nažalost, odbor nije prihvatio amandman Pravnog tima koji se odnosio na rodni identitet. Zakon o medijima usvojen je od strane Sabora RH, uključujući amandman koji se odnosio na spolnu orijentaciju 10. svibnja 2004. godine. U 2005. i 2006. godini Pravni tim je radio na uvođenju definicije zločina iz mržnje u kazneni zakon. Prijedlog Pravnog tima za uvođenje definicije zločina iz mržnje u Kazneni zakon usvojen je od strane Sabora RH uglavnom zbog međunarodnog pritiska (OSCE, pridruživanje Europskoj Uniji) i podrške predstavnika nacionalnih manjina u Saboru u 2006. godini. Još uvijek postoji nedostatak političke volje da se ukine diskriminacija istospolnih parova na zakonodavnoj razini. U 2006. godini odbijen je prijedlog Zakona o registriranom partnerstvu koji je

imao za svrhu istospolnim parovima osigurati prava i obveze koje uživaju bračni drugovi s izuzetkom mogućnosti zajedničkog posvajanja djece.

Protekle četiri godine bile su velika prekretnica za LGBT zajednicu u Hrvatskoj na zakonodavnoj razini. Međutim, iako su neka prava LGBT osoba sada zaštićena u hrvatskom zakonodavstvu, implementacija novodonesenog zakonodavstva uvelike je otežana diskriminatornim postupanjem državnih institucija u konkretnim slučajevima. U većini slučajeva žrtve čak ne prijavljuju diskriminaciju i nasilje jer nemaju povjerenje u hrvatski pravni sustav, posebice u policiju. Zajednica je posebno obeshrabrena homofobijom u institucijama, pa čak i u Saboru RH, koji je izglasao navedene zakone, a čiji zastupnici u javnosti koriste govor mržnje usmjeren protiv spolnih i rodnih manjina, kršeći te iste zakone i dajući poruku javnosti koliko poštuju odredbe za koje su digli ruke u nadi da će se svidjeti međunarodnoj zajednici.

Sažetak Izvješćaja za 2007. godinu

pozitivni pomaci u stanju prava spolnih i rodnih manjina u Republici Hrvatskoj u 2007. godini vidljivi su kao i proteklih godina u povećanju prijava nasilja i diskriminacije udrugama za zaštitu spolnih i rodnih manjina. Sve više ljudi pronalazi hrabrosti prijaviti homofobične, bifobične i transfobične zločine iz mržnje. Ipak, velika većina osoba koje su doživjele diskriminaciju i nasilje nikada ne prijavi takve incidente zbog nepovjerenja u hrvatski pravni sustav i straha od razotkrivanja njihove spolne orijentacije.

Najozbiljnije kršenje ljudskih prava spolnih i rodnih manjina u 2007. godini počinjeno je od strane policije prilikom postupanja u slučajevima nasilja nad pripadnicima seksualnih i rodnih manjina vezano za manifestaciju Zagreb Pride 2007. Unatoč velikom broju evidentiranih slučajeva fizičkog nasilja nad pripadnicima seksualnih i rodnih manjina od strane Policijske uprave zagrebačke, nijedna kaznena prijava protiv počinitelja nije podnesena od strane policije.

Dana 9. srpnja 2007. godine Jutarnji list objavio je službenu izjavu g. Marijana Tomurada, načelnika Policijske uprave zagrebačke, u kojoj se između ostaloga navodi: "Odradili smo posao vrhunski i ne može nam nitko ništa prigovoriti. Reagirali smo primjereno situaciji i trenutku, na vrlo profesionalan i odgovoran način, te smo pod kontrolom držali cijeli događaj", te da "u slučaju da netko smatra da treba podnijeti kaznenu prijavu protiv izgređenika, to može i učiniti." G. Tomurad je samo dva dana prije izjavio da je policija spriječila tragediju jer su od zapaljivih boca mogli stradati deseci ljudi. Ipak, policija nije podnijela kaznene prijave vezano za bilo koji od nasilnih napada na sudionike manifestacije, uključujući i pokušaj napada Molotovljevim koktelima.

Prilikom prijave nasilja policijski službenici 1. policijske postaje vrijeđali su oštećenike i diskriminatorno postupali prema njima na temelju njihove spolne orijentacije i nacionalne pripadnosti (radilo se o slovenskim državljanima). Ministarstvo unutarnjih poslova nije sankcioniralo takav postupak ni nakon pritužbe oštećenih, te je odaslalo poruku da je takvo postupanje policijskih službenika u skladu sa stavom Ministarstva. Policija prešutno i faktički otklanja mogućnost istrage protiv napadača.

1. ZAKONODAVSTVO

Zakon o azilu i Zakon o strancima

U svibnju 2007. godine Vlada Republike Hrvatske uputila je u saborsku proceduru dva zakonska prijedloga, i to Zakon o azilu i Zakon o strancima. Zakonski prijedlozi bili su diskriminatorni prema istospolnim parovima i protivni nacionalnom zakonodavstvu i međunarodnim dokumentima. Odredbe koje su se ticale prava seksualnih manjina bile su one koje su se odnosile na pravo spajanja obitelji i pravo na slobodu kretanja.

U skladu s tim Pravni tim Iskoraka i Kontre uputio je prijedloge izmjena i dopuna navedenih odredaba Vladi RH, te u tijeku procedure donošenja i Odboru za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora, kao i saborskom Odboru za ravnopravnost spolova. Dana 13. srpnja 2007. godine predstavnici Pravnog tima sudjelovali su na zasjedanju saborskog Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, gdje se raspravljalo o amandmanima.

Tako je predloženo da se iza čl. 56. Konačnog prijedloga Zakona o strancima, amandmanom doda novi članak 56.a kojim bi se, u svrhu spajanja obitelji, privremeni boravak mogao odobriti strancu kojem je istospolni partner prepoznat kao uži član obitelji. Novi čl. 56.a glasio bi:

“Odredbe iz članka 56. ovoga Zakona primjenjuju se na odgovarajući način na osobe koje žive u istospolnoj zajednici sukladno hrvatskom zakonodavstvu.”

Nadalje, predloženo je da se u čl. 57. st. 2. doda kategorija “istospolne zajednice” kako bi se odredbe koje se tiču spajanja obitelji, a u odnosu na zasnivanje zajednice iz koristi, kao mehanizam zaštite od zloporabe primjenjivale i na istospolne zajednice. To se odnosilo i na čl. 58., gdje se kod navođenja uvjeta privremenog boravka u svrhu spajanja obitelji kada se propisuje da se bračni ili izvanbračni drugovi ne nalaze u drugom braku ili izvanbračnoj zajednici također treba primjenjivati i na istospolne zajednice.

U odnosu na Konačni prijedlog Zakona o azilu radilo se o sličnoj intervenciji u pogledu spajanja obitelji. Tako je predloženo da se amandmanom u čl. 2. iza pojma definicije člana obitelji doda definicija pojma istospolnog/-ne partnera/-ice koja glasi:

“Istospolni/-na partner/-ica tražitelja/-ice azila ili azilanta/-ice je osoba koja živi u istospolnoj zajednici s tražiteljem/-icom azila ili azilantom/-icom u istospolnoj zajednici sukladno odredbama hrvatskog pozitivnog prava. Odredbe ovoga Zakona koje se odnose na članove obitelji tražitelja/-ica azila i azilanata/-ica primjenjuju se na odgovarajući način na istospolne partnere/-ice tražitelja/-ica azila i azilanata/-ica.”

Konačni prijedlog Zakona o azilu nudio je stanovite izmjene u pogledu toga da se ubuduće izravno spominje i spolna orijentacija. Tako bi se azil mogao odobriti i osobi koja je iz zemlje porijekla progonjena i zbog, kako to sam zakon navodi, “pripadnosti određenoj društvenoj skupini koja se temelji na zajedničkim karakteristikama spolne orijentacije”. Pravni tim izrazio je stajalište da takvu formulaciju treba izostaviti iz razloga što se azil garantiran kroz pripadnost određenoj društvenoj skupini koja ima poseban identitet u zemlji porijekla, kao pravo pojedinca vezuje uz faktično

postojanje tih društvenih skupina. Takvom formulacijom je, nadalje, izrečeno da određena društvena skupina može značiti i skupinu koja se temelji na zajedničkim karakteristikama spolne orijentacije. Međutim, takvoj definiciji po stajalištu Pravnog tima nije bilo mjesta, jer spolna orijentacija nije dio identiteta grupacije ljudi, već dio identiteta pojedinca neovisno o faktičnom postojanju neke grupacije ili o udruživanju pojedinaca u skupinu građana sa zajedničkim identitetom. U mišljenju Pravnog tima posebno je istaknuto da u zemljama u kojima postoji progon gejeva i lezbijki, i to u smislu kaznenog progona, pa čak i izricanja smrtne kazne, odnosno nehumanog postupanja, ne postoje društvene skupine kojima ti pojedinci i pojedinke pripadaju jer su isti/iste sustavno progonjeni/-ne od strane državnih vlasti ili od strane drugih pojedinaca, odnosno grupacija, i u takvim okolnostima ne mogu ni formirati društvenu skupinu kojoj bi pripadali. Stoga je Pravni tim predložio sljedeći amandman na Konačni prijedlog Zakona o strancima:

“U članku 2. definicija određene društvene skupine briše se, a stavlja se nova definicija koja glasi: Druge osobine podrazumijevaju različite karakteristike, a osobito rasu, boju kože, spol, spolnu orijentaciju, rod i rodno izražavanje, jezik, vjeru, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, imovinu, rođenje, naobrazbu, društveni položaj, dob ili zdravstveni status.”

Nakon rasprave o amandmanima većinski je zaključeno da se prijedlozi Pravnog tima odbijaju. Iako je amandmane osobno predložio zastupnik g. Furio Radin (inače predsjednik Odbora), iste nije prihvatio Hrvatski sabor.

Promjena da se, bez obzira što je ovdje riječ o nužnoj povezanosti s pripadnošću određenoj društvenoj skupini, spominje i spolna orijentacija, jest novitet u hrvatskom zakonodavstvu u pogledu prava na azil. Međutim, valja imati na umu da se i tumačenjem prethodnog Zakona o azilu on mogao omogućiti osobi koja je bila progonjena i po osnovi spolne orijentacije, iako ona nije bila eksplicitno navedena, u dosadašnjoj praksi po toj osnovi nijednoj osobi nije osiguran azil u Republici Hrvatskoj.

Zakon o volonterstvu

Dana 18. svibnja 2007. godine Hrvatski je sabor usvojio Zakon o volonterstvu. Po prvi put u hrvatskom zakonodavstvu zabranjena je diskriminacija po osnovi “roda i rodnog izražavanja”. Međutim, iz sadržaja Zakona nije jasno što je zakonodavac mislio pod pojmom “rod i rodno izražavanje”. Odredbe Zakona o volonterstvu (NN, br. 58/07) glase kako slijedi:

“Načelo zabrane diskriminacije volontera i korisnika volontiranja

Članak 9.

[1] Organizator volontiranja dužan je postupati prema volonterima u skladu s načelom jednakih mogućnosti za sve osobe bez obzira na: dob, rasu, boju kože, jezik, vjeru, spol, spolnu orijentaciju, rod i rodno izražavanje, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, imovinsko stanje, naobrazbu, društveni položaj, bračno stanje, obiteljske obveze, članstvo ili nečlanstvo u političkoj stranci, udruzi ili sindikatu, tjelesne ili duševne poteškoće ili oboljenja i druge osobne karakteristike ako drukčije ne proizlazi iz prirode volonterske aktivnosti, mogućnosti same volonterke ili volontera ili ako nije drukčije uređeno ovim Zakonom.

(2) Organizator volontiranja i volonterka ili volonter dužni su postupati prema fizičkim osobama korisnicima volontiranja prema načelu jednakih mogućnosti za sve osobe bez obzira na: dob, rasu, boju kože, jezik, vjeru, spol, spolnu orijentaciju, rod i rodno izražavanje, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, imovinsko stanje, naobrazbu, društveni položaj, bračno stanje, obiteljske obveze, članstvo ili nečlanstvo u političkoj stranci, udruzi ili sindikatu, tjelesne ili duševne poteškoće ili oboljenja i druge osobne karakteristike.“

Povodom stupanja Zakona o volonterstvu na snagu, dana 13. lipnja 2007. godine aktivisti/-ice Pravnog tima Iskoraka i Kontre organizirali su javnu akciju ispred zgrade Hrvatskog sabora kako bi pohvalili Hrvatski sabor što je donio Zakon o volonterstvu. Aktivisti/-ice su bili prigodno odjeveni, na način da su zamijenili svoje rodne uloge u uloge osoba suprotnog spola, te su dijelile/-li letke o pravima transrodnih osoba i uz prisustvo medija pitali/-le zastupnike i zastupnice znaju li što znače termini rod i rodno izražavanje. Više zastupnika/-ica odgovaralo je na pitanje pred medijima, od čega većina nije znala odgovor na pitanje što je rodno izražavanje. Božica Šolić (HDZ) odgovorila je: “Ja sam konzervativna. Nemojte me gnjaviti. Mislim da je to sve bolesno.“ Zastupnica Gordana Sobol (SDP, predsjednica Odbora za ravnopravnost spolova) rekla je da je ponosna na antidiskriminacijsku odredbu i da je znala što znači termin rodno izražavanje. Cijeli događaj bio je i medijski popraćen.

Prekršajni zakon

Dana 3. listopada 2007. godine Hrvatski sabor usvojio je novi Prekršajni zakon (NN, br. 107/07). Po prvi put u hrvatskom zakonodavstvu priznata je istospolna zajednica u nekom drugom zakonskom propisu osim u Zakonu o istospolnim zajednicama. Odredbom iz čl. 130. st. 3. Prekršajnog zakona propisuje se da se mjerama opreza ne može ograničiti pravo okrivljenika na vlastiti stan, te pravo na nesmetane veze među ostalima s istospolnim partnerom s kojim živi u životnoj zajednici ili s bivšim istospolnim partnerom s kojim je živio u istospolnoj zajednici, osim u slučajevima kada je riječ o nasilničkom ponašanju u obitelji. Navedena odredba u cijelosti glasi kako slijedi:

Svrha, vrste i načela primjene mjera opreza

Članak 130.

(3) Mjerama opreza ne može se ograničiti pravo okrivljenika na vlastiti stan, te pravo na nesmetane veze s ukućanima, bračnim, izvanbračnim ili bivšim bračnim drugom, s djecom svakog od njih, roditeljima, posvojenikom, posvojiteljem i osobom s kojom ima zajedničku djecu, s istospolnim partnerom s kojim živi u životnoj zajednici i s bivšim istospolnim partnerom s kojim je živio u životnoj zajednici, osim ako se postupak vodi zbog prekršaja povezanih s nasiljem u obitelji.“

Valja istaknuti da postojeći Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji (NN, br. 116/03) ne prepoznaje istospolnu zajednicu kao obitelj, niti se na odgovarajući način ne primjenjuje na partnere koji žive u istospolnoj zajednici, niti na one koji su u takvoj zajednici živjeli. Stoga nije ni jasno kako bi sudovi mogli primjenjivati ovu odredbu kada bi bilo riječ o nasilničkom ponašanju u istospolnoj zajednici. Iz toga proizlazi da je očita namjera zakonodavca bila da se zaštita od nasilja u obitelji proširi i na istospolne zajednice, samo što takvu zakonsku formalizaciju nije ostvario kroz promjene postojećih materijalnih propisa, iako je takvoj mogućnosti prilagodio procesno prekršajno zakonodavstvo.

Zakon o ravnopravnosti spolova

Dana 13. listopada 2007. godine neki mediji objavili su da će Ustavni sud ukinuti Zakon o ravnopravnosti spolova. U javnosti su se pojavile i informacije da će Ustavni sud ukinuti i Zakon o istospolnim zajednicama. Razlozi za ukidanje tih zakona nalaze se u činjenici da su 2003. godine doneseni bez potrebnog broja glasova saborskih zastupnika (ukupno najmanje 76 glasova), jer da je u oba slučaja riječ o organskim zakonima.

Dana 16. siječnja 2008. godine Ustavni sud RH izdao je priopćenje sa sjednice održane toga dana i naveo kako slijedi:

“U predmetima ocjene suglasnosti zakona s Ustavom Ustavni sud je:

- ukinuo Zakon o ravnopravnosti spolova (“Narodne novine“, broj 116/03) zbog njegove formalne nesuglasnosti s Ustavom Republike Hrvatske. Ustavni sud je, ocjenjujući pravnu narav ovog Zakona, zaključio da se radi o organskom zakonu, jer se njime razrađuje Ustavom utvrđeno ljudsko pravo i temeljna sloboda iz članka 3. i članka 14. stavka 1. Ustava, pa je sukladno odredbi članka 81. stavka 2. Ustava za njegovo donošenje bila potrebna većina glasova svih zastupnika u Hrvatskom saboru, odnosno najmanje 76 glasova zastupnika. Kako je predmetni Zakon donesen sa 75 glasova zastupnika, postupak njegova donošenja nije u suglasnosti s navedenom odredbom Ustava te ga je stoga Ustavni sud ukinuo, ne ispitujući pritom njegovu sadržajnu suglasnost s Ustavom. S obzirom na važnost Zakona i njegovu primjenu, Ustavni sud je na temelju ovlaštenja iz članka 55. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske odgodio prestanak važenja Zakona do 15. srpnja 2008. godine kako bi Hrvatskom saboru ostavio dovoljno vremena za njegovo usklađivanje s Ustavom.“

U navedenom priopćenju Ustavnog suda ne nalazi se obavijest o raspravi u vezi sa Zakonom o istospolnim zajednicama, o kojem nikakva odluka nije objavljena u vrijeme izrade ovog izvješaja.

Zakon o javnom okupljanju

Dana 10. prosinca 2007. godine u suradnji s organizacijama civilnog društva udruge Iskorak i Kontra podnijele su prijedlog za ocjenu ustavnosti Zakona o javnom okupljanju. Odredbama toga Zakona građanima se zabranjuje javno okupljanje unutar 100 metara od zgrade Hrvatskog sabora, Ustavnog suda i Vlade RH. Temeljem te odredbe pokrenut je prekršajni postupak protiv aktivista/-ica Pravnog tima Iskoraka i Kontre jer su u sklopu nacionalne kampanje “Nismo homofobični, ali...” dijelili letke saborskim zastupnicima ispred zgrade Hrvatskog sabora. Sporne odredbe Zakona o javnom okupljanju glase kako slijedi:

Članak 11.

[1] Iznimno od odredbe iz članka 10. ovoga zakona, mirno okupljanje i javni prosvjed ne smije se održavati:

... najmanje 100 metara od objekata u kojima su smješteni ili zasjedaju Hrvatski sabor, Predsjednik Republike Hrvatske, Vlada Republike Hrvatske i Ustavni sud Republike Hrvatske.

[2] U slučaju iz stavka 1. podstavka 6. ovoga članka ne primjenjuje se odredba članka 4. stavka 1. ovoga Zakona, u dijelu kojim se određuje broj sudionika okupljanja.“

Skrećemo pozornost da su aktivisti/-ice Pravnog tima Iskoraka i Kontre prekršajno prijavljeni/-ne od strane I. Policijske postaje Policijske uprave zagrebačke, jer su 29. travnja 2007. godine dijelili/-le letke saborskim zastupnicima i novinarima u sklopu kampanje “Nismo homofobični, ali...“, koja je jasno ukazivala na homofobiju u Hrvatskom saboru i slala političku poruku saborskim zastupnicima s ciljem zagovaranja proširenja opsega prava istospolnih parova. Takva politička poruka bila je kritičke naravi prema postojećim političkim strukturama. Međutim, iako su se u nešto većem broju (od ukupno četiri osobe), aktivisti/-ice Pravnog tima dana dana 13. lipnja 2007. godine okupili ispred zgrade Hrvatskog sabora kako bi pohvalili Hrvatski sabor što je donio Zakon o volonterstvu koji sadrži zabranu diskriminacije po osnovi roda i rodnog izražavanja, kao posljedica nije uslijedila intervencija policije niti kasniji prekršajni progon. Iako je policijski službenik zatražio osobne iskaznice sudionika tog okupljanja, isti je samo rekao da je sve u redu i da aktivisti/-ice mogu nastaviti dijeliti letke uz uvjet da nisu napasni i da ne ometaju javni red i mir. Da bi testirali učinkovitost sustava i provedbe spornih odredaba Zakona o javnom okupljanju, aktivisti/-ice su dana 28. studenog 2007. godine organizirali/-le simboličnu akciju dijeljenja letaka izmišljenog frizerskog salona “Mira“ unutar kruga od 100 metara od zgrada Hrvatskog sabora, Vlade RH i Ustavnog suda. Aktivisti/-ice podijelili/-le su letke i policijskim službenicima, koji su se interesirali i o tome mogu li njihove supruge dobiti kakav blagdanski popust. Iz navedenog proizlazi da je primjena odredaba Zakona o javnom okupljanju proizvoljna i ovisi o ocjeni policijskih službenika o kakvoj vrsti okupljanja se radi, ne ulazeći pritom u ocjenu ugrožava li takvo okupljanje javnu sigurnost, već samo ocjenjujući radi li se u konkretnom slučaju o izražavanju političkog mišljenja građana i je li to mišljenje u skladu sa stavovima vladajućih političkih struktura.

Zakon o zaštiti od diskriminacije

Krajem 2007. godine Ured za ljudska prava Vlade RH otvorio je javnu raspravu o Nacrtu prijedloga Zakona o suzbijanju diskriminacije. Otvaranju javne rasprave prethodio je poziv Ureda za ljudska prava nekim predstavnicima civilnog društva da izrade Nacrt prijedloga Zakona o suzbijanju diskriminacije, što su oni zbog netransparentnog načina sastavljanja radne grupe, kao i zbog nedostatka kapaciteta, odbili učiniti. Predstavnicima udruga koje se bave zaštitom prava seksualnih i rodnih manjina nisu uključeni u radnu grupu, unatoč činjenici da je njihovo uključivanje izričito propisano mjerom Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova od 2006. do 2010. godine.

Naposljetku, Ured za ljudska prava Vlade RH sam je izradio početnu verziju Nacrta prijedloga Zakona o suzbijanju diskriminacije, što je trebalo poslužiti za daljnji rad radnoj grupi pri Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

Pravni tim Iskoraka i Kontre u prvom redu ističe činjenicu da je Republika Hrvatska već usvojila niz

antidiskriminacijskih propisa koji brane diskriminaciju u različitim područjima još 2003. godine, kao u Zakonu o ravnopravnosti spolova, Zakonu o radu, Zakonu o istospolnim zajednicama, Zakonu o državnim službenicima, Zakonu o volonterstvu i dr. Pritom je utvrđeno, i to ne samo u pogledu zaštite prava seksualnih i rodnih manjina, da se postojeći zakonski propisi ne primjenjuju i da je diskriminacija visoko prevalentni društveni problem za koji se ne nalazi odgovarajuće rješenje. Provedba postojećih zakona u zaštiti diskriminacije je nedostatna, Vlada RH još nije donijela Nacionalnu strategiju za suzbijanje svih oblika diskriminacije, jednako kao što nije zaživjelo ni sankcioniranje diskriminacije. Na taj je problem pozornost skrenula i Europska komisija u svojem Izvješću o napretku Republike Hrvatske za 2007. godinu, k tome dodajući da su u 2007. godini zabilježeni i brojni homofobični incidenti. Stoga smatramo da će u kontekstu provedbe donošenje ovog zakona biti samo korektivne naravi. Sam zakonski prijedlog obuhvaća nekoliko bitnih društvenih problema kojima do sada nisu pronađena adekvatna rješenja. Naime, prijedlog propisuje da bi poslove središnjeg tijela nadležnog za suzbijanje diskriminacije trebao obavljati Pučki pravobranitelj. Iako je prijedlogom predviđeno da nadležnosti nisu međusobno isključive u praksi, to može dovesti do problema, jer bi oba Ureda zapravo trebala surađivati, čime bi se dovela u pitanje i njihova neovisnost. Nadalje, u nadležnosti Pučkog pravobranitelja bilo bi i pružanje pravne pomoći strankama, koja uključuje pravno savjetovanje vezano za diskriminaciju sukladno zakonskim propisima o pružanju pravne pomoći. Ovakvo uređenje nužno ovisi o donošenju posebnog zakonskog propisa o ostvarivanju prava na pravnu pomoć, što još nije učinjeno, a takvom uređenju nije ni mjesto u Zakonu o suzbijanju diskriminacije. Za razliku od odredaba Zakona o pučkom pravobranitelju prema kojem on može birati slučajeve na kojima će raditi, prema odredbama Zakona o zaštiti od diskriminacije bio bi dužan postupati bez mogućnosti selektivnog pristupa.

Prijedlog propisuje i mogućnost izricanja prekršajnih sankcija počiniteljima diskriminacije. Smatramo da se takva mogućnost protivi načelu zabrane dvostrukog kažnjavanja (ne bis in idem), jer je diskriminacija već inkriminirana u Kaznenom zakonu i može se promatrati ili kao kazneno djelo povrede ravnopravnosti građana (čl. 106. st. 1. Kaznenog zakona) ili kao kazneno djelo rasne i druge diskriminacije (čl. 174. st. 1. Kaznenog zakona). Kada je riječ o pravnim osobama i njihovoj odgovornosti za diskriminaciju, tada je na odgovarajući način moguće primijeniti Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela. Iako hrvatsko kazneno zakonodavstvo (pod time se misli i na prekršajno pravo) poznaje mogućnost preklapanja kaznenih i prekršajnih djela, to treba promatrati u svjetlu stajališta Europskog suda za ljudska prava te uzeti u obzir da nikako ne smije biti riječ o istovjetnim obilježjima pojedinih djela. Kada je riječ o diskriminaciji kao prekršaju i kao kaznenom djelu, tada je riječ o istovjetnim obilježjima oba djela.

Nadalje, kada je riječ o prekršajnom kažnjavanju, treba skrenuti pozornost na činjenicu da je najviša kazna predviđena Nacrtom prijedloga Zakona o suzbijanju diskriminacije novčana (ponegdje polazi od najmanje 20.000 kn) ili kazna zatvora do najviše 90 dana. Kada je, s druge strane, riječ o kaznenim djelima iz čl. 106. st. 1. i čl. 174. st. 1. Kaznenog zakona, tada novčana kazna uopće nije predviđena, već isključivo kazna zatvora, i to u rasponu od šest mjeseci do pet godina za oba kaznena djela. Uzevši u obzir opću svrhu izricanja kaznenih sankcija, očito je namjera zakonodavstva bila diskriminaciju sankcionirati kao teže kazneno djelo, te da je smatrao da za postizanje te svrhe neće biti dovoljno primijeniti novčane sankcije ili kaznu zatvora u trajanju kraćem od šest mjeseci. Stoga smatramo da će se uvođenjem prekršajnih sankcija odaslati pogrešna poruka potencijalnim počiniteljima diskriminacije i tako smanjiti mogućnost odmazde društva prema diskriminaciji kao obliku delikventnog ponašanja.

2. SURADNJA S DRŽAVNIM INSTITUCIJAMA I TIJELIMA

Vlada RH

U Programu Vlade Republike Hrvatske za mandat 2003.-2007. Vlada RH stavlja pitanja ravnopravnosti spolova u poglavlje o obitelji i smješta prava žena u kontekst zaštite obitelji. Na taj je način Vlada RH promovirala tradicionalne rodne uloge u kojima je jedina uloga žene bila služiti obitelji i odgajati djecu. Isti je odlomak propisivao da bi se porodiljni odmor trebao produžiti na 3 godine, što je i stupilo na snagu s novim Zakonom o radu i rezultiralo dodatnom diskriminacijom žena na tržištu rada. Program nije sadržavao aktivnosti za borbu protiv diskriminacije na temelju spolne orijentacije, kao ni bilo koje druge osnove osim nacionalne pripadnosti. Vlada RH u svom četverogodišnjem mandatu namjerno je i redovito propuštala poštivati i implementirati Zakon o istospolnim zajednicama i njegove antidiskriminacijske odredbe sadržane u čl. 21. prilikom izrade novih zakonskih prijedloga.

Ured za ljudska prava Vlade RH

2. studenog 2007. godine Vlada RH usvojila je Nacionalni program zaštite i promicanja ljudskih prava od 2008. do 2011. godine, u kojem se apsolutno neadekvatno pristupa zaštiti spolnih i rodniH manjina od diskriminacije. Nevladine organizacije koje se bave zaštitom prava seksualnih i rodniH manjina nisu uključene u sastavljanje programa, unatoč činjenici da je njihovo uključivanje izričito propisano mjerom Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova od 2006. do 2010. godine. Aktivisti/-ice Pravnog tima saznali/-le su putem web stranice Centra za ljudska prava da će se održati predstavljanje prijedloga programa. Nakon što im je prijedlog programa prosljeđen od strane Ženske mreže Hrvatske, Uredu za ljudska prava Vlade RH, koji je bio zadužen za izradu prijedloga, upućene su sljedeće primjedbe s ciljem uvrštavanja konkretnih i efikasniH mjera za zaštitu i promicanje prava seksualniH manjina:

Cilj: Osiguravanje resursa za zaštitu ljudskih prava spolniH i rodniH manjina kroz nevladin sektor
Mjera: Dodjela sredstava putem natječaja projektima koji za cilj imaju zaštitu prava seksualniH i rodniH manjina

Nositelji: Ured za ljudska prava, Ured za ravnopravnost spolova
Rok: 2008.-2011.

Cilj: Usklađivanje zakonodavstva sa Zakonom o ravnopravnosti spolova i međunarodniH kriterijima
Mjera: Analiza postojećeg zakonodavstva i predlaganje izmjena i dopuna zakona, te usklađivanje novih prijedloga zakona

Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, Ured za ljudska prava, Ured za ravnopravnost spolova, Ured za zakonodavstvo
Rok: 2008.-2011.

Cilj: Osiguravanje bolje pravne zaštite osoba koje žive u istospolniH zajednicama
Mjera: Izrada prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o istospolniH zajednicama s proširenjem opsega prava koja uživaju istospolni parovi
Nositelj: Ured za ljudska prava, Ministarstvo pravosuđa, Ured za zakonodavstvo
Rok: 2008.-2009.

*Cilj: Unapređenje institucionalnog okvira za provođenje odredbi iz Zakona o ravnopravnosti spolova
Mjera: Pojačanje kapaciteta Ureda pravobraniteljice za ravnopravnost spolova kako bi se zaposlila osoba zadužena za rad na slučajevima koji se tiču diskriminacije na osnovu spolne orijentacije.
Nositelj: Ministarstvo financija, Ured pravobraniteljice za ravnopravnost spolova
Rok: 2008.*

Nažalost, nijedna od predloženih mjera nije usvojena. Kao suprotnost ovim mjerama koje bi osigurale stvarni napredak u zaštiti prava seksualnih i rodni manjina izmjenama zakonodavstva, poticajnim sredstvima za nevladin sektor, te pojačanjem kapaciteta institucionalnih mehanizama, usvojene su sljedeće mjere:

98. Cilj: Povećati toleranciju prema spolnim i rodnim manjinama

98.1. Mjera: Organizacija javnih rasprava i seminara

Nositelj: Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, Ured za ljudska prava Vlade RH

Rok: 2008.-2011.

98.2. Mjera: Poticanje aktivnosti u svrhu podizanja javne svijesti o neprihvatljivosti diskriminacije na osnovu spolne orijentacije

Nositelj: Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH

Rok: 2008.-2011.

99. Cilj: Unaprijediti zakonodavstvo na području zaštite pripadnika spolnih i rodni manjina

99.1. Mjera: Izraditi analizu zakonodavstva u svrhu ostvarivanja prava pripadnika istospolne orijentacije

Nositelj: Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH

Rok: 2009.

Navedenim mjerama jedini je mogući konkretan učinak utvrđivanje postojećeg stanja (analizom zakonodavstva, ali bez njegovog unapređenja). Prema dosadašnjem iskustvu u radu Vladinih ureda procjenjujemo da će mjere čiji je cilj "povećati toleranciju prema spolnim i rodnim manjinama" rezultirati organizacijom nekoliko medijski slabo popraćenih i politički bezopasnih javnih događaja koji će se fokusirati na održanje postojećeg stanja u zakonodavstvu, te neće ispuniti zadani cilj. Od svega tri postojeće mjere, vidljivo je da je Ured za ljudska prava preuzeo ulogu nositelja aktivnosti samo za mjeru organiziranje javnih rasprava i seminara (i to nakon kritike Pravnog tima), iako bi uzimajući u obzir nadležnosti Ureda bilo logično da preuzme ulogu jednog od nositelja i za druge dvije mjere.

Nacionalni program pod poglavljem "Suzbijanje rasne i druge diskriminacije" definira i sljedeće ciljeve: "osigurati učinkovitu pravnu zaštitu protiv diskriminacije", za čije je ostvarenje predviđena mjera donošenja antidiskriminacijskog zakona i osnivanja jedinstvenog tijela za suzbijanje diskriminacije i "osigurati provedbu zakonskih odredbi o zabrani diskriminacije", za čije je ostvarenje predviđena mjera analize pozitivnog zakonodavstva i definiranje izmjena.

Iz navedenog je očito da ciljevi i mjere Programa ni na ovom području nisu u skladu. Vlada unatoč upozorenjima Europske komisije o neadekvatnoj primjeni postojećeg antidiskriminacijskog zakonodavstva kreće u donošenje još jednog antidiskriminacijskog zakona. Cilj osiguranja provedbi

zakonskih odredbi o zabrani diskriminacije ima za mjeru samo utvrđivanje postojećeg stanja, bez konkretnih izmjena ili edukacijskih mjera za provedbene institucije, dok se učinkovita pravna zaštita namjerava osigurati donošenjem još jednog u nizu antidiskriminacijskih zakona čija se stvarna primjena zbog nedostatka potrebnih mjera odgađa do iza 2011. godine.

Kao jedan od ciljeva navedeno je sljedeće: "osigurati sustav praćenja i dokumentiranja diskriminacije". Za jednu od mjera za ostvarenje cilja predviđeno je vođenje statističkih pokazatelja o kaznenim djelima diskriminacije i kaznenim djelima u vezi sa zločinom iz mržnje. Budući da je Nacionalnom politikom za promicanje ravnopravnosti spolova već propisana mjera istraživanja radi analize sudske prakse i postupanja policije kod kaznenih djela motiviranih seksualnom orijentacijom oštećenika/-ice s rokom u 2007. godini i istim nositeljima (Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova), a koja nije provedena, postoji ozbiljna sumnja u mogućnost provedbenavedenemjere. Također, za drugu mjeru, koja glasi "poticati suradnju s međunarodnim organizacijama i organizacijama civilnog društva", provedba je više nego upitna ako uzmemo u obzir izuzimanje predstavnika nevladinih organizacija koje se bave zaštitom prava seksualnih manjina iz izrade svih antidiskriminacijskih prijedloga zakona i programa u prethodnoj godini unatoč činjenici da je njihovo uključivanje propisano drugom Vladinom politikom.

Jedna od glavnih primjedbi Hrvatskoj u protekloj godini bio je izostanak usvajanja nacionalnog strateškog i akcijskog plana za suzbijanje diskriminacije. Europska komisija u svom izvještaju o Hrvatskoj bilježi homofobične incidente i nedostatak odlučnosti države da se bori s problemom diskriminacije

Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH

Vezano za seksualne i rodne manjine zabilježeno je da je predstojnica Ureda za ravnopravnost spolova u protekloj godini prisustvovala na nekoliko javnih događanja s tom tematikom (Zagreb Pride 2007. i okrugli stol koji su udruga Drugi korak i Ured organizirali povodom Međunarodnog dana borbe protiv homofobije).

Predstojnica Ureda pristupila je Savjetu udruge Drugi korak, o čemu je objavljena obavijest na službenim stranicama Ureda 5. travnja 2007. godine. Radi se o savjetodavnom tijelu koje promatra rad Upravnog odbora udruge i pridonosi njegovom radu savjetima, uputama i sugestijama.

Nakon raspisanog javnog natječaja za dodjelu sredstava iz državnog proračuna udrugama na poziciji Ureda za ravnopravnost spolova za 2006. godinu, Lezbijska grupa Kontra aplicirala je s projektom Pravnog tima Iskoraka i Kontre "promicanje znanja i svijesti o pravima spolnih i rodnihi manjina" i zatražila ukupna sredstva u iznosu od 100.000,00 kn. Nakon razmatranja projektnog prijedloga i donošenja odluke, Ured za ravnopravnost spolova službenim je dopisom obavijestio Lezbijsku grupu Kontra da je istoj odobren ukupan iznos od 6.600,00 kn za stavku tiska promotivnog materijala.

Koristeći se sustavom elektroničke korespondencije, Ured je obavijestio Lezbijsku grupu Kontra o datumu potpisivanja Ugovora o financijskoj potpori te od iste zatražio da sa sobom ponese izmijenjen troškovnik prilagođen rezultatu natječaja. Predstavnica Lezbijske grupe Kontra dostavila je uredu izmijenjeni troškovnik, u kojem je prilagodila stavke rezultatu natječaja na način da je u iznosu od 6.600,00 kn predvidjela stavke za honorare suradnika/-ica projekta. Nakon što je tako izmijenjeni troškovnik dostavila službenici Ureda, potpisala je Ugovor o financijskoj potpori.

Po završetku projekta Lezbijska grupa Kontra podnijela je Konačni izvještaj o provedbi projekta i tome priložila financijski izvještaj sukladno troškovniku koji je priložila Uredu prilikom potpisivanja Ugovora o financijskoj potpori, s time da je pod ranije navedenom stavkom honorar isplaćen jednoj od suradnica projekta. Dana 9. srpnja 2007. godine Ured je obavijestio Lezbijsku grupu Kontra da se ne prihvaća financijski izvještaj jer sredstva nisu utrošena sukladno odobrenom troškovniku, dakle za pokrivanje troškova tiska promotivnog materijala. Međutim, u istom upozorenju priložen je i izmijenjeni troškovnik koji je Uredu na njegov zahtjev predstavnica Kontre predala prilikom potpisivanja Ugovora o financijskoj potpori. Potonji troškovnik nije sadržavao urudžbenu oznaku. Bez obzira na to što se Uredu ukazalo na učinjen propust, isti je zatražio povrat navedenih sredstava, uz prijetnju korištenja pravnih mehanizama radi povrata tog novca.

Nije jasno iz kojeg je razloga Ured od Lezbijske grupe Kontra zatražio promjenu troškovnika prilikom potpisivanja Ugovora o financijskoj potpori, osim što se nakon dostave završnog narativnog i financijskog izvješća pokazalo da je zakonito postupanje prema udruzi kao primateljici novčanih sredstava izostalo zbog nemarnog rada djelatnika/-ica Ureda i nepoznavanja općih principa rada u državnim tijelima. U uobičajenim okolnostima takvo postupanje zahtijeva smjenu odgovornih osoba i ispriku oštećenoj strani.

Valja istaknuti da Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH nikada nije ozbiljno podupirao projekte lezbijskih udruga i iznos od 6.600,00 kn dodijelio je za izvođenje projekta pravne zaštite, koji je svojim opsegom aktivnosti bio daleko veći od izdavanja promotivnog materijala.

Od Ureda su zatražene preslike dokumenata na temelju čl. 10. st. 4. Zakona o pravu na pristup informacijama, vezano za rad Ureda na dodjeli sredstava nevladinim organizacijama putem navedenog natječaja, te preslika Pravilnika o unutarnjem redu Ureda. Zatražene preslike dokumenata nikada nisu dostavljene.

Pitanje koje se u ovim okolnostima neizbježno nameće jest i to je li ovakav propust učinjen isključivo zato što je Lezbijska grupa Kontra kroz svoje političko djelovanje javno kritizirala rad Ureda, kao i sadržaj Nacionalne politike za ravnopravnost spolova.

Temeljem raspisanog Natječaja za prijavu projekata udruga u Republici Hrvatskoj za financijsku potporu u okviru raspoloživih sredstava Državnog proračuna za 2007. godinu, u iznosu od 600.000,00 kn Ured za ravnopravnost spolova nije dodijelio financijska sredstva nijednoj organizaciji za zaštitu ljudskih prava seksualnih i rodni manjina.

Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.

Hrvatski sabor na sjednici 13. listopada 2006. godine usvojio je Nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010. (NN, br. 114/06), izradenu od strane Ureda za ravnopravnost spolova Vlade RH.

Sa žaljenjem moramo utvrditi da je Republika Hrvatska zbog nestručnog rada Ureda punih deset mjeseci bila bez nacionalne politike u navedenom području.

Od brojnih prijedloga mjera Ženske mreže Hrvatske i Pravnog tima Iskoraka i Kontre koje su za cilj imale zaštitu prava seksualnih i rodniH manjina, u Politiku su implementirane sljedeće dvije:

1.5. Unaprijediti načine suzbijanja i uklanjanja diskriminacije temeljene na spolnoj orijentaciji

1.5.1. Provest će se istraživanje radi analize sudske prakse i postupanja policije kod kaznenih djela motiviranih seksualnom orijentacijom oštećenika/oštećenice.

*Nositelji: Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo unutarnjih poslova
Rok provedbe: 2007.*

1.5.2. Predstavnici/predstavnice organizacija za ravnopravnost seksualnih i rodniH manjina uključivat će se u radna tijela za donošenje zakona, programa i strategija vezanih za prava seksualnih manjina.

*Nositelj: Nadležna tijela državne uprave, Vlada Republike Hrvatske
Rok provedbe: 2007.-2010.*

Nažalost, Politika, odnosno mjere koje se odnose na suzbijanje diskriminacije temeljene na spolnoj orijentaciji, nisu doživjele implementaciju u prethodnoj godini. Ništa vezano za mjeru 1.5.1. nije poznato javnosti, iako je rok za provedbu bila 2007. godina. Da mjera 1.5.2. neće doživjeti svoju implementaciju postalo je jasno već prvom prilikom pri izradi prijedloga Nacionalnog programa zaštite i promicanja ljudskih prava, a zatim i pri izradi prijedloga Antidiskriminacijskog zakona, kada u radne grupe nisu uključeni predstavnice/-ici organizacija za ravnopravnost seksualnih i rodniH manjina, kako je propisano u navedenoj mjeri.

Naš je zaključak da je rad Ureda bio usmjeren na izradu deklarativnih dokumenata čija je provedba izostala. Ured do sada nije podržao nijednu od predloženih zakonskih inicijativa za unapređenjem statusa seksualnih i rodniH manjina (amandman na Zakon o športu, koji bi uključio spolnu orijentaciju u antidiskriminacijske odredbe tog zakona, i Prijedlog zakona o registriranom partnerstvu iz 2006. godine), kao ni za uvođenjem efektivnih mjera u nacionalne politike, te je uskraćivao financijska sredstva udrugama koje su javno kritizirale rad Ureda.

Sabor RH

Iako je postojala individualna suradnja sa zastupnicima koji podržavaju prava spolnih i rodniH manjina, te povremena suradnja s odborima, Hrvatski Sabor u osnovi je homofobičan. To su, između ostaloga, dokazale rasprave o zakonima koji se tiču prava istospolnih parova protekliH godina. Većina zastupnika uopće nije upoznata s terminima "izražavanje" i "rodni identitet", pa tako ni s problematikom zaštite prava transrodniH osoba. To je u javnosti postalo evidentno nakon stupanja na snagu Zakona o volonterstvu, prvom zakonu u RH koji eksplicitno navodi rodno izdržavanje u antidiskriminacijskom članku. Nakon našeg lobiranja stručnjaka iz radne skupine Ministarstva koja je sastavljala prijedlog Zakona, odredba o rodnom izražavanju uvrštena je u navedeni članak. U Vladi i Saboru nije bilo primjedbi na taj članak i Zakon je usvojen. Po stupanju Zakona na snagu Pravni tim Iskoraka i Kontre organizirao je malu akciju pred Hrvatskim saborom. Čestitale/-li smo zastupnicima na donošenju Zakona i dijelile im informativne letke o pravima transrodniH osoba. Nažalost, pokazalo se da većina zastupnika na upit pred novinarima nije znala odgovoriti na pitanje što je rodno izražavanje.

Odbor za ravnopravnost spolova Sabora RH

Pravni tim Iskoraka i Kontre uspostavio je dobru suradnju s Odborom za ravnopravnost spolova Sabora RH.

Odbor za ravnopravnost spolova, zajedno s Odborom, na poticaj Pravnog tima Iskoraka i Kontre organizirao je tematsku sjednicu na kojoj je predstavljena analiza slučajeva Pravnog tima vezano za prava istospolnih parova. Tematskoj sjednici je osim članova/-ica Odbora prisustvovala i Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, predstavnice/-ici nevladinih organizacija, te predstavnica Ureda za ravnopravnost spolova Vlade RH.

Nažalost, zapisnik s tematske sjednice nikada nije objavljen.

Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Sabora RH

13. srpnja 2007. godine na sjednici Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Pravni tim Iskoraka i Kontre predstavio je svoje prijedloge amandmana na prijedloge Zakona o azilu i Zakona o strancima, a koji su se odnosili na dostupnost prava koja bi ostvarivali izvanbračni i bračni partneri za istospolne partnere/-ice.

Odbor amandmane nije usvojio. Štoviše, o njima se nije ni glasalo, s obzirom na to koliko je bilo jasno da ne postoji većinska podrška amandmanima. Ipak, zastupnik Furio Radin (predsjednik Odbora) osobno ih je predložio na sjednici Sabora. Sabor nije usvojio amandmane.

Odbijanje amandmana koji se tiču zaštite prava istospolnih parova može se objasniti sastavom Odbora u kojem većinu čine zastupnici HDZ-a, vladajuće stranke čiji predstavnici kontinuirano izražavaju homofobične stavove u javnosti.

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova

Pravni tim Iskoraka i Kontre surađivao je s Uredom pravobraniteljice za ravnopravnost spolova na više slučajeva u toku protekle godine.

Na većini slučajevima ostvarena je vrlo dobra suradnja. Jedan od slučajeva u kojima je ostvarena izuzetno dobra suradnja uvođenje je zdravstvenog odgoja u škole, gdje je Pravobraniteljica izdala svoju ocjenu eksperimentalnih programa zdravstvenog odgoja Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, te aktivno sudjelovala u javnoj raspravi o navedenoj temi.

Kada je riječ o angažmanu u pogledu uvođenja zdravstvenog odgoja, valja istaknuti da je Pravobraniteljica dosljedno iznosila svoje kritičko mišljenje prema dijelovima programa koji su u suprotnosti s načelima ravnopravnosti spolova i zaštite od diskriminacije.

Za vrijeme i nakon održavanja ovogodišnje manifestacije Zagreb Pride dogodile su se brojne povrede ljudskih prava seksualnih i rodnih manjina. Ured se na zahtjev Pravnog tima Iskoraka i Kontre angažirao u praćenju rada policije na slučajevima kršenja ljudskih prava vezano za manifestaciju Zagreb Pride i o tome dostavio odgovarajuće obavijesti. Ostvarena je dobra suradnja s Uredom nakon preuzimanja slučaja.

U pisanom odgovoru međunarodnim organizacijama ILGA Europe (International Lesbian and Gay Association) i IGLHRC (International Gay and Lesbian Human Rights Commission) Ured pravobraniteljice osudio je nasilje na ovogodišnjem Zagreb Prideu.

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova prisustvovala je većini javnih događaja i rasprava vezanih za prava istospolnih parova. Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova sudjelovala je na okruglom stolu u organizaciji Pravnog tima Iskoraka i Kontre s političkim strankama u predizborno vrijeme. Jedno od glavnih pitanja postavljenih strankama bilo je vezano za poboljšanje pravnog statusa istospolnih parova. Pravobraniteljica je komentirala pitanje izjavljujući da je trenutačno potrebno zadržati postojeće stanje.

Nažalost, moramo upozoriti na sporost u radu na nekim slučajeva od strane Ureda, što je mogući rezultat malih kapaciteta ureda (zbog čega je Pravni tim predložio implementaciju mjere povećanja kapaciteta u Nacionalni program zaštite i promicanja ljudskih prava od 2008. do 2011. godine). Budući da zaštita prava spolnih manjina spada pod djelokrug Ureda prema Zakonu o ravnopravnosti spolova, smatramo da je potrebno osigurati dodatna sredstva i osoblje za rad Ureda na tom području. Opstanak Ureda i otklanjanje nedostataka u njegovom radu bitni su za zaštitu prava seksualnih manjina.

Pravobraniteljica za djecu

Nakon ostavke gđe Ljubice Matijević Vrsaljko i imenovanja gđe Mile Jelavić na poziciju Pravobraniteljice za djecu, gđa Jelavić dala je homofobičnu izjavu za novine samo tjedan dana nakon što je izabrana za tu poziciju u 2006. godini.

Ured pravobraniteljice za djecu nastavio je s radom na slučaju uvođenja zdravstvenog odgoja u škole po imenovanju nove Pravobraniteljice nakon pritiska od strane nevladinih organizacija putem medija. 26. siječnja 2007. godine, nakon razmatranja odluke Ministarstva i programa udruge GROZD, Pravobraniteljica za djecu izdala je preporuku Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa vezano za programe zdravstvenog odgoja.

Pravni tim Iskoraka i Kontre uspostavio je suradnju s Uredom na samo jednom individualnom slučaju, koji se ticao dodjele prava skrbištva (niže opisan).

3. IZBORI

U protekloj izbornoj godini prvi put se dogodilo da jedna od udruga koje se bave zaštitom prava seksualnih manjina javno izrazi punu podršku kandidatu političke stranke. Naime, Vinko Kalinić, dotadašnji dopredsjednik udruge Drugi korak i nositelj liste Hrvatskog zbora u III. izbornoj jedinici, dobio je takvu podršku u javnosti (H-alter, 5.11.2007, Večernji list, 6.11. 2007.) od strane navedene udruge. Vinko Kalinić bio je prvi otvoreno gej kandidat na parlamentarnim izborima u Hrvatskoj. Stranka Hrvatski zbor je desno orijentirana stranka, koja nije prošla izborni prag, a g. Kalinić poznat je javnosti od ranije po izjavama poput one objavljene u Vjesniku od 28. prosinca 2004. godine, u kojoj se navodi da je g. Kalinić uklanjanje spomen-obilježja ratnim zločincima Mili Budaku i Juri Francetiću nazvao "terorističkim činom Vlade".

Dana 12. studenog 2007. godine u Novinarskom klubu Lezbijska grupa Kontra i Iskorak - centar za prava seksualnih i rodnih manjina - održali su okrugli stol namijenjen političkim strankama koje su u prošlom sazivu bile zastupljene u parlamentu.

Svrha okruglog stola bila je napraviti javnu raspravu o različitim prijedlozima mjera i zakonske zaštite prava seksualnih i rodnih manjina u kontekstu predstojećih izbora. Zaključci s okruglog stola učinjeni su dostupnima javnosti, posebice pripadnicima seksualnih i rodnih manjina, s ciljem da im u predizborno vrijeme posluže kao stanoviti vodič o tome koju političku opciju izabrati. Okrugli stol bio je značajno medijski popraćen, unatoč propustu HINA-e, koja je objavila pogrešno vrijeme održavanja, zbog čega je velik dio novinara stigao prekasno da bi prisustvovali raspravi.

Na okrugli stol bile su pozvane sve parlamentarne stranke. Pozivu su se odazvale Hrvatska narodna stranka - liberalni demokrati, Istarski demokratski sabor, Demokratski centar, Socijaldemokratska partija i Hrvatska socijalno liberalna stranka. Iako se pozivu odazvala i Samostalna demokratska srpska stranka, njezin predstavnik ipak nije došao na okrugli stol.

Pozivu su bili upućeni na imena predsjednika i predsjednica stranaka, te je u tom svojstvu za ovu tematiku iskazala interes isključivo Hrvatska narodna stranka, u čije je ime došla gđa Vesna Pusić. Ostale stranke uputile su na okrugli stol svoje predstavnike/-ice, SDP g. Šimu Lučina, IDS gđu Doroteu Pešić Bukovac, DC g. Daniela Birčića i HSLŠ gđu Slavicu Jakobović Fribec. Osim navedenih stranaka tijekom pripreme okruglog stola samo je Hrvatska seljačka stranka iskazala da se ne može odazvati pozivu zbog brojnih obaveza koje imaju tijekom predizborne kampanje, dok su predstavnici/-ice drugih stranaka dali iskaz kako o tome još nisu odlučili i da će nas obavijestiti na vrijeme, što se nije dogodilo.

Prvo pitanje upućeno predstavnicima/-icama stranaka odnosilo se na to podržavaju li nazočne stranke neka od sljedećih prava: pravo na brak istospolnih partnera/-ica, pravo na zasnivanje registriranog partnerstva te mogućnost posvajanja djece od strane istospolnih parova. Jedino se Hrvatska narodna stranka izjasnila da podržava pravo na brak istospolnih parova. Sve ostale stranke koje su prisustvovala okruglom stolu podržavaju pravo osoba istog spola na registrirano partnerstvo s opsegom prava dostupnih raznospolnim parovima kroz brak i izvanbračnu zajednicu. Hrvatska narodna stranka također smatra da treba poraditi na ustanovljavanju minimalnih standarda u kontekstu obiteljskog prava na europskoj razini. U pogledu posvajanja djece sve su stranke iskazale da ne podržavaju tu opciju, ponajviše zbog neodgovarajuće društvene klime. Na upit što je utjecalo na promjenu stava kod stranaka DC i HSLŠ vezano za pravo na registrirano partnerstvo s obzirom

na to da te stranke nisu podržale Prijedlog zakona o registriranom partnerstvu u Hrvatskom saboru, predstavnik DC-a odgovorio je da je njihova stranka o toj temi raspravljala tek prije dva mjeseca, te da su tada donijeli pozitivan stav prema registriranom partnerstvu. Predstavnica HSLS-a iskazala je da je njihov stav o ovoj temi uvijek bio jednak - podržavajući, te da "ne zna zašto je Čehok bio suzdržan".

Stranke su upitane i o tome bi li podržale prepoznavanje istospolnih zajednica u Ustavu RH, na što nije odgovorila gđa Vesna Pusić jer HNS ionako podržava pravo na brak istospolnih parova, a brak je u Ustavu RH već prepoznat. Predstavnic/-ice ostalih stranaka koji su se pozitivno izjasnili/-le za registrirano partnerstvo izjavili/-le su da bi podržali/-le prepoznavanje istospolnih zajednica u Ustavu RH, osim predstavnice HSLS-a, koja je izjavila da na to pitanje trenutačno ne može odgovoriti.

Treće pitanje odnosilo se na to sadrži li program pojedinih stranaka prava seksualnih i rodniH manjina te jesu li pripadnic/-ice tih manjina zastupljeni na kandidacijskim listama. Nijedna stranka osim SDP-a u svojem programu ne sadrži prava seksualnih i rodniH manjina. Samo je predstavnik DC-a iskazao da na listama ima nekoliko pripadnika/-ica seksualnih manjina, ali da se oni/one kao takvi nisu javno deklarirali/-le, dok su predstavnic/-ice ostalih stranaka iskazali/-le da su njihove liste otvorene svim kandidatima/-kinjama i da je primaran kriterij odabira stručnost kandidata.

Na četvrto pitanje, u pogledu zaštite prava transrodniH osoba, isključivo je SDP iskazao da bi, iako stranka o tome još nije raspravljala, sigurno podržala inicijativu koja bi dovela do bolje zaštite ljudskih prava transrodniH osoba, dok su predstavnic/-ice drugih stranaka iskazali/-le da njihove stranke o tome još nisu raspravljale i da se sve zalažu za zaštitu ljudskih prava.

Jadranka Kosor, predsjednica zagrebačkog ogranka HDZ-a (nakon izbora po drugi put potpredsjednica Vlade i ministrica u Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti), na upit medija povodom okruglog stola izjavila je sljedeće: "HDZ je protiv ozakonjenja istospolniH brakova jer je to protivno prirodi", te naglasila: "Svako dijete treba i oca i majku jer je to sukladno prirodi i božjim zakonima".

Dana 17.11.2007. godine LGBTIQ koordinacija uputila je upitnik strankama koji se sastojao od tri pitanja. Nažalost, sve stranke nisu stigle odgovoriti na upitnik na vrijeme, s obzirom da je upitnik upućen strankama na datum koji je bio preblizu danu izbora, te im je zadan prekratak rok. Iako je većina pitanja već bila pokrivena okruglim stolom, bilo je i jedno iznenađenje u odgovorima. Naime, HSLS, čija predstavnica na okruglom stolu nije znala obrazložiti promjenu stava stranke u pogledu registriranog partnerstva, a navela je da se stranka protivi braku, u odgovoru je napisala da podržava pravo na brak istospolniH parova. Dnevni list Slobodna Dalmacija objavio je rezultate upitnika u manjem članku, po isteku roka danog strankama (23.11.2007.). Između ostalih, Hrvatska narodna stranka do tog vremena nije ispunila upitnik, što je objavljeno u navedenom članku. Stranka je upitnik ispunila dan kasnije; međutim, ispravak koju je Koordinacija poslala medijima nije objavljena.

Na parlamentarnim izborima koji su održani 25.11.2007. godine većinu je osvojila Hrvatska demokratska zajednica, desno orijentirana stranka čiji predstavnici kontinuirano koriste govor mržnje prema seksualniH i rodniH manjina u javnosti. Novouspostavljena Vlada koalicijska je Vlada u kojoj uz HDZ sudjeluju i stranke HSLS i HSS.

4. MEDIJI

U 2007. godini bilježi se sve više korektnih izvješća u medijima, iako neki mediji i dalje senzacionalistički prate tematiku spolnih i rodnih manjina.

Dana 8. veljače 2007. g. Hrvatski list objavio je reakciju novinara Josipa Jovića na javni ukor koji mu je u studenom 2006. godine izreklo Vijeće časti hrvatskih novinara, zbog komentara u kojem je iznio svoje homofobične stavove. U svojoj reakciji ostao je pri ranijim stavovima, ističući kako smatra da je "homoseksualizam bolest", te da kao novinar ima pravo ne održavati profesionalnu distancu prema aktualnim zbivanjima i stoga javno iznositi tvrdnje da su organizatori javnih manifestacija za prava seksualnih i rodnih manjina, kao i takve organizacije "...organizirane sotonističke sekte, gay ratnici ili gay misionari, koji agresivno nameću svoj pogled na svijet...". Ne iznenađuje da se objave takvih članaka, koji u svojem sadržaju sadrže nultu razinu kvalitete novinarskog rada i profesionalnog izražavanja, objavljuju upravo u Hrvatskom listu, koji se pokazuje kao promotor najlošijih uradaka hrvatskog novinarstva.

Dana 11. kolovoza 2007. g. u Večernjem listu objavljen je članak s naslovom "Stigla gay droga gora od kokaina". U članku je problematizirana pojava metamfetamina na tržištu psihoaktivnih tvari koja se, prema navodima samog članka, u svijetu koristi najviše u američkih gej klubovima. Ta se tvrdnja temeljila na izjavi prof. dr. Slavka Sakomana, stručnjaka za područje psihoaktivnih tvari, te ju je autorica teksta kao takvu i prenijela. Bez obzira na to što je tekst korektno i profesionalno urađen, urednik Večernjeg lista tekst je opremio naslovom "Stigla gay droga gora od kokaina" i fotografijom dijela tijela dvojice zagrljenih muškaraca. Smatrajući da je time povrijedio odredbe Kodeksa časti hrvatskih novinara, Pravni tim je 23. kolovoza 2007. godine podnio prijedlog za pokretanje postupka pred Vijećem časti hrvatskih novinara Hrvatskog novinarskog društva protiv urednika Večernjeg lista, g. Gorana Orgulića.

Dana 29. rujna 2007. godine prikazana je epizoda emisije Big Brother u kojoj je sudjelovao prvi javno deklarirani homoseksualac u toj emisiji, g. Hrvoje Šošćarić. U sklopu emisije prikazane su nominacije stanara kuće tijekom kojih stanari mogu predložiti da se druge stanare isključi iz daljnjeg natjecanja u emisiji, a o čemu moraju istaknuti razloge. Ukoliko redakcija Big Brother emisije ne bude smatrala navedeni razlog dovoljno dobrim, ne mora prihvatiti nominaciju određenog stanara/-ke. Nakon što je stanar Krešimir ... nominirao stanara Hrvoja Šošćarića, kao razloge je naveo da iako nema ništa protiv homoseksualaca, ne želi ih u svojoj blizini. Smatrajući da redakcija emisije Big Brother nije trebala prihvatiti takvu nominaciju jer se ona temelji na diskriminatornim osnovama, Pravni tim je dana 2. listopada 2007. godine zatražio očitovanje urednika emisije, g. Matije Kovača. Također, uredništvu te emisije Pravni tim je izdao i preporuku da ubuduće ne smatra razloge za nominaciju stanara Big Brother kuće kao dovoljno dobre, ako je on sam po sebi temeljen na diskriminatornim osnovama prema pojedincima zbog njihove spolne orijentacije, kao i zbog pripadnosti određenoj društvenoj skupini (nacionalna ili etnička pripadnost), zbog vjere, socijalnog podrijetla, spola, dobi, rase, fizičkih osobina, zdravstvenog stanja itd. Do trenutka izrade ovog izvješćaja Pravni tim nije zaprimio očitovanje uredništva emisije.

Kada je riječ o radu pojedinih kolumnista, valja dodati kako je don Živko Kustić ostao vjeran svojem standardu pisanja na štetu seksualnih i rodnih manjina. O homoseksualnosti u negativnom kontekstu dosta se pozornosti posvećuje u listovima kao što su Hrvatsko slovo, Hrvatski list ili Fokus,

i to najčešće u vidu opsežnijih komentara njihovih kolumnista. Međutim, vrsni radovi nekih drugih kolumnista iz različitih tiskanih medija bacaju sjenu na loše novinarske radove.

Općenito, mediji pokazuju velik interes za praćenje homofobičnog nasilja i zločina iz mržnje, što se češće javlja kao dnevno-politička tema, a rjeđe u rubrici Crna kronika. U tom dijelu bilježi se korektno izvještavanje bez senzacionalističkih tendencija. Međutim, velika medijska pozornost posvećena je i banalnim temama, kao npr. kada je riječ o glasinama da su neki svjetski poznati glumci ili glumice gejevi ili lezbijke.

Dana 4. ožujka 2007. godine u suradnji sa Ženskom mrežom Hrvatske, udruge Iskorak i Kontra dodijelile su novinarki Novog lista gđi Ireni Frlan nagradu "Maja Milas" zbog korektnog izvještavanja o LGBT temama. Novinarka Irena Frlan kontinuirano je tijekom 2006. godine izvještivala o događajima vezanima uz prava seksualnih manjina u dnevnim listovima Novi list, Glas Istre i Glas Slavonije, pokrivajući širok raspon tema iz toga područja. Korektnim izvještavanjem uz prikupljene izjave osvjedočenih pobornika prava seksualnih manjina povećala je prostore razumijevanja i stvaranja uvjeta za pomake u društvenoj svijesti o pravima i potrebama seksualnih manjina. Objektivne i dokumentirane informacije Irene Frlan snažno su sredstvo prema postizanju punog uvažavanja i realizaciji prava seksualnih manjina. Posebno ocjenjujemo značaj činjenice da su te informacije objavljivane i u lokalnim medijima Glasu Slavonije i Glasu Istre.

5. OBRAZOVANJE

Prema našem mišljenju, obrazovni sustav u Hrvatskoj ne zadovoljava temeljne standarde za edukaciju o ljudskim pravima. Školski udžbenici i dalje su prepuni rodnih stereotipa i nisu senzibilizirani za prava seksualnih ili bilo kojih drugih manjina.

UNacionalnoj politici za promicanje ravnopravnosti spolova od 2006. do 2010. godine (NN, br. 114/06), u poglavlju o rodno osjetljivom obrazovanju za 2006. godinu navedeno je da će biti izdan Udžbenički standard koji slijedi zahtjeve iz Zakona o ravnopravnosti spolova. Nažalost, to se nije dogodilo i cijelu 2006. godinu na snazi je bio Udžbenički standard iz 2003. godine. Novi udžbenički standard donesen je 17.1.2007. godine. Pod točkom 2.4., Etički zahtjevi, navedeno je da udžbenik treba odražavati bogatstvo različitosti hrvatskog društva, omogućavati stjecanje znanja o ravnopravnosti pojedinaca i društvenih skupina te promicati pravo na različitost. Posebno su navedeni zahtjevi vezani za nacionalne, etničke i religijske manjine, te ravnopravnost spolova, dok se seksualne i rodne manjine eksplicitno ne navode, niti se specificiraju zahtjevi vezani za njih.

Iako u nekim segmentima Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova razrađuje pitanje rodno osjetljivog obrazovanja, to se ne odnosi i na seksualne i rodne manjine. Nadalje, spomenuta Nacionalna politika navodi potrebu za proširivanjem zdravstvenog odgoja u osnovnim i srednjim školama temama o spolnosti, ali s naglaskom na spolno prenosive bolesti. Edukacija o spolnosti u svakom je slučaju šira no što je to u kontekstu spolno prenosivih bolesti, a tu širinu ova Nacionalna politika ne dostiže.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa donijelo je 15. rujna 2006. godine Odluku o nastavnom planu i programu za osnovnu školu, kojom se uređuje i sadržaj izbornog predmeta Katoličkog vjeronauka (NN, br. 102/06). U ovom programu ne nalazi se izravna diskriminacija seksualnih manjina, kako je to bilo u Programu Katoličkog vjeronauka za osnovnu školu iz 2003. godine. Međutim, u programu koji je trenutno na snazi stavljen je naglasak na ljudsku heteroseksualnost, što dovodi u dvjoub provedbu tog programa, koja i dalje može biti diskriminatorsna.

29. prosinca 2006. godine Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa na svojim je web stranicama objavilo odluku vezanu za provođenje programa zdravstvenog odgoja u školama. Objavljeno je kako je Povjerenstvo najboljim programom ocijenilo program udruge GROZD za osnovne škole, a za četverogodišnje i trogodišnje srednje škole programe udruga GROZD i Foruma za slobodu odgoja. Svaki od ponuđenih programa školske godine 2007./2008. provodit će se eksperimentalno po dvanaest sati godišnje u sklopu sata razredne zajednice u desetak škola uz obveznu prethodnu suglasnost roditelja. Programi će se tijekom eksperimentalne primjene evaluirati i na temelju rezultata evaluacije izradit će se redoviti programi. Programi su poslani na ocjenu Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi. Program udruge GROZD sadržavao je negativne stavove prema osobama koje ne žive u heteroseksualnom braku, homoseksualnosti i masturbaciji, te se bazirao na apstinenciji od seksa. Program udruge Forum za slobodu odgoja bio je heteronormativan i nije sadržavao teme o homoseksualnosti. Najviše bi se u tom kontekstu možda moglo govoriti o toleranciji, uvažavanja tuđe seksualnosti i osvještavanju stereotipa i predrasuda vezanih uz seksualnost. Za razliku od programa udruge GROZD, program Foruma za slobodu odgoja ne osuđuje homoseksualnost otvoreno. Zbog toga i jer zagovara korištenje sredstava za zaštitu od spolno prenosivih bolesti proglašen je "liberalnim" od strane medija. Program nije otvoreno osuđivao homoseksualnost i zagovarao je korištenje sredstava za zaštitu od spolno prenosivih bolesti, te je u medijima proglašen "liberalnim".

Pravni tim Iskoraka i Kontre i Ženska mreža Hrvatske javno su reagirali na odluku Ministarstva. Predstavnici Ministarstva znanosti obrazovanja i športa, uključujući i ministra gospodina Dragana Primorca, osobno su na sastanku s predstavnicama/-icama Ženske mreže Hrvatske i Pravnog tima Iskoraka i Kontre još 11. srpnja 2006. godine (a kasnije i u medijima) izjavili da će program zdravstvenog odgoja koji bude najbolje ocijenjen Ministarstvo otkupiti i preuzeti odgovornost za njegovo usklađivanje s međunarodnim dokumentima, nacionalnim zakonodavstvom, standardima ljudskih prava, ravnopravnosti spolova i suzbijanja homofobije, te za provedbu navedenog programa. Odluka Ministarstva je jasno izbjegavanje upravo te odgovornosti i još jedno odgađanje pružanja kvalitetnog obrazovanja vezanog za teme koje obuhvaća zdravstveni odgoj.

Budući da je program udruge GROZD prema napisima iz medija sadržavao diskriminatorne elemente prema spolnim manjinama i ženama, te netočne informacije vezane za masturbaciju i kontracepcijska sredstva, ovakva odluka Ministarstva u suprotnosti je s pravom djeteta na točnu informaciju zaštićenim Konvencijom o pravima djeteta. Iz tog razloga Pravni tim i Ženska mreža javno su prozvali Ured pravobraniteljice za djecu jer se do tada nije očitovala o ovom grubom kršenju prava djece, podsjećajući da je prethodna Pravobraniteljica redovito pratila slučaj i negativno ocijenila program udruge Teen STAR, čiji je dopredsjednik sastavio program udruge GROZD.

Također, činjenica da je roditeljima ostavljeno da izaberu hoće li njihovo dijete pohađati program zdravstvenog odgoja ili ne, dovodi nas do zaključka da neka djeca uopće neće pohađati program zdravstvenog odgoja, koji će još uvijek ostati u domeni fakultativnih predmeta. Takva odluka Ministarstva također je protivna ljudskim pravima djece prema međunarodnim dokumentima. To najbolje pokazuje slučaj iz davne 1976. godine. U slučaju Kjelsen i drugi protiv Danske pred Europskim sudom za ljudska prava (u kojem su roditelji tražili da se njihova djeca oslobode od seksualne edukacije u državnim školama jer se to protivi njihovim kršćanskim načelima), sud je jasno dao do znanja da bi takvo uskraćivanje spolnog odgoja prouzročilo neopravdanu diskriminaciju protivnu članku 14. Europske konvencije o ljudskim pravima. Naime, djeca takvih roditelja bila bi stavljena u neravnopravan položaj spram djece koja imaju roditelje čija se uvjerenja ne kose s odredbama danskog zakonodavstva.

Satnica od 12 sati (od čega 2-3 sata za modul ljudske spolnosti) koja bi se trebala implementirati za vrijeme satova razredne nastave nedostatna je za edukaciju djece o navedenim temama. Također, u školama ne postoje educirani kadrovi za implementaciju programa.

11. siječnja 2007. godine, kao reakcija na odluku Ministarstva o implementaciji programa udruge GROZD, više nevladinih organizacija, uključujući Iskorak i Kontru, osnovalo je građansku koaliciju "Stop rizičnom spolnom odgoju". Cilj koalicije bio je povlačenje te odluke.

Pravni tim sudjelovao je u koaliciji kao strateški partner kroz komunikaciju s Uredom pravobraniteljice za ravnopravnost spolova i Pravobraniteljice za djecu.

26. siječnja 2007. godine, nakon razmatranja odluke Ministarstva i programa udruge GROZD, Pravobraniteljica za djecu izdala je preporuku Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa vezano za programe zdravstvenog odgoja. U preporuci se navodi da Ured pravobraniteljice za djecu smatra kako je nužno da svaki program kroz koji se djeca podučavaju o zdravlju, a posebno o spolnosti, treba biti u skladu sa standardima poštovanja zaštite ljudskih prava, ravnopravnosti spolova i suzbijanja svih vrsta diskriminacije i homofobije. Izneseno je mišljenje ureda da:

1. način uvođenja programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja u škole i njihova izvođenja ne odgovara općim kriterijima prava i interesa djece;
2. ponuđeni programi nisu jasni u obrazloženju i planiranju kadrovskih uvjeta i evaluacije;
3. program zdravstvenog odgoja i obrazovanja za osnovnu školu koji je Povjerenstvo preporučilo, a Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa prihvatilo te prosljedilo

Vama na suglasnost, ne udovoljava istaknutim standardima.

Ured pravobraniteljice za ravnopravnost spolova dostavio je svoju ocjenu eksperimentalnih programa zdravstvenog odgoja ministru Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa dopisom od 12. veljače 2007. godine.

U svom dopisu Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa Pravobraniteljica navodi:

“Ravnopravnost spolova i izvanbračna zajednica su ustavnopravne kategorije. Prema Zakonu o ravnopravnosti spolova nije zabranjena samo diskriminacija na temelju spola već se izrijeком zabranjuje i diskriminacija na temelju bračnog ili obiteljskog statusa i spolne orijentacije (čl. 6.).“

Djeca se rađaju ne samo u braku nego i izvan braka i izvan izvanbračne zajednice (što može činiti, a nerijetko i čini, jedan od oblika jednoroditeljskih obitelji). Rastava braka je zakonski dopuštena. Prema Obiteljskom zakonu uređenje obiteljskih odnosa temelji se i na načelu ravnopravnosti spolova, ravnopravnost bračnih drugova jedno je od osobnih prava i dužnosti bračnih drugova i kada u braku nema djece, brak je zakonit i kada u njemu nema djece, kao i izvanbračna zajednica kada u njoj nisu rođena djeca, a zakon upućuje i na ravnopravnost roditelja.

U takvim ustavnopravnim i zakonskim okvirima i takvom realitetu neprihvatljivo je u okviru zdravstvenog odgoja “razvijati svijest” da spolni odnos dobiva svoj stvarni smisao samo u braku (str. 49.), razvijati svijest o tome da je spolni odnos fizička oznaka predanja jedne osobe drugoj i da on dobiva svoj stvarni smisao samo u cjelovitom odnosu utemeljenom na ljubavi između muškarca i žene u trajnoj vjernoj zajednici (braku), kao što je nedopustivo da se u Programu nijednom jedinom riječju ne spominje ravnopravnost spolova (Program udruge GROZD).

Takav kriterij, kao i eventualna praksa (ukoliko bi se Program GROZDA provodio u školama), netolerantni su i diskriminatorni prema osobama koje ne žive i ne žele živjeti u braku, kao i prema djeci rođenoj izvan braka, prema razvedenim osobama, te vodi socijalnoj isključenosti tih osoba (uključujući i djecu), suprotno navedenim ustavnim i zakonskim normama.

Nadalje, istospolna zajednica, u smislu Zakona o istospolnim zajednicama koji priznaje i pravne učinke postojanja te zajednice, jest životna zajednica dviju osoba istog spola (u daljnjem tekstu: partner/-ica). Zakonom o istospolnim zajednicama zabranjuje se “... svaka diskriminacija, izravna i neizravna, na osnovu istospolne zajednice, kao i činjenice homoseksualne orijentacije.” (članak 21. st. 1.) i ističe kako neizravna diskriminacija “... postoji kadaE kriterij ili praksa osobu koja je član istospolne zajednice na temelju te činjenice stavlja ili bi stavila u nepovoljniji položaj u odnosu na druge osobe.” (članak 21. st. 4.)

Polazeći, dakle, od činjenice da je Hrvatski sabor donio zakon koji priznaje istospolne zajednice,

teza iz Programa udruge GROZD da će se “- razvijati svijest o tome da se homoseksualni čin protiv samoj prirodi spolnog čina (str. 46.) je diskriminatorna i protivna nacionalnom zakonodavstvu.“ Upravo obrnuto, u smislu nacionalnog zakonodavstva dužni smo u školama razvijati svijest o potrebi tolerancije drugog i drugačijeg seksualnog identiteta u sklopu razvijanja svijesti o ljudskim pravima.

Ukazujem da je odredbom članka 14. Zakona o ravnopravnosti spolova određeno da je sustavno obrazovanje i osvještavanje o ravnopravnosti spolova obvezujuće za sva državna tijela, te druge pravne osobe koje sudjeluju u provedbi promicanja i uspostavljanja ravnopravnosti spolova (stavak 3.), te će nadležno državno tijelo za obrazovanje i institucije na području obrazovanja provoditi posebne mjere, osobito u odnosu na, između ostalog, pripremu, usvajanje i provedbu programa obrazovanja (stavak 4.).

Program ne razlikuje spolne od rodni uloga žena i muškaraca, što otežava uklanjanje rodni i spolni stereotipa.

Prema Zakonu o ravnopravnosti spolova treba poticati nova - nediskriminatorna znanja o ženama i muškarcima, uklanjanje spolne/rodne nejednakosti i rodni stereotipa u obrazovanju na svim razinama te uvažavanje rodni aspekata u svim obrazovno-nastavnim područjima (članak 14.).

Program nije ni u suglasju s Nacionalnom politikom za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010., a u kojoj stoji: “Budući da je nacionalni prioritet u području obrazovanja detektiran u potrebi uvođenja rodno osjetljivog obrazovanja u nastavne planove i programe, uz otklanjanje spolni stereotipa i edukaciju odgojitelja/odgojiteljica i nastavnog osoblja o ravnopravnosti spolova, potrebno je ubrzati uvođenje konkretni mjera radi postizanja navedeni ciljeva.”

Slijedom izloženoga, a temeljem čl. 22. st. 1. Zakona, u p o z o r a v a m:

da Eksperimentalni program zdravstvenog odgoja i obrazovanja za srednje škole (Konačni prijedlog), čiji je nositelj udruga GROZD - Glas roditelja za djecu - a u dijelu koji se odnosi na ljudsku spolnost i spolni odgoj, krši odredbe o načelu ravnopravnosti spolova i zabrane diskriminacije na temelju spola, zabrane diskriminaciju na temelju bračnog ili obiteljskog statusa te spolne orijentacije.

Analizom Programa Foruma za slobodu odgoja nisu nađeni diskriminatorni sadržaji u odnosu na nacionalno zakonodavstvo, a upućuju i na ravnopravnost spolova.”

24. travnja 2007. godine Odbor Radne grupe Europskog parlamenta za reproduktivno zdravlje, HIV/AIDS i razvoj uputio je Stjepanu Mesiću, Ivi Sanaderu i Draganu Primorcu pismo u kojem izražava zabrinutost mogućom provedbom modula o ljudskoj spolnosti, a koji je predložen u sklopu programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja udruge GROZD. Između ostalog, u dopisu Odbora navodi se da program sadrži i spolne/rodne predrasude i negativne stavove prema homoseksualnosti, što je u suprotnosti s pozitivnim hrvatskim zakonodavstvom.

27. travnja 2007. mediji su izvjestili da je Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi zatražilo od Ministarstva znanosti obrazovanja i športa da iz programa udruge GROZD izbaci dijelove koji govore da masturbacija škodi zdravlju, da mlade od trudnoće i spolni bolesti neće zaštititi prezervativ, te da je homoseksualnost devijantna. Preporuka Ministarstva zdravstva nikada nije postala dostupna javnosti.

Dakle, ništa se nije promijenilo: u školama će postojati izborni programi s izrazito malom satnicom koje su kreirali i koje će provoditi isti ljudi kao i do sada. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa pokazalo je izrazitu neučinkovitost i manjak želje za unošenjem pozitivnih promjena u hrvatski obrazovni sustav, kao i, na kraju krajeva, manjak poštovanja prema domaćem i inozemnom zakonodavstvu i institucijama. Na kraju cijele priče ispaštat će jedino djeca, koja će u školama učiti da je masturbacija grijeh, a neće se znati zaštititi od neželjene trudnoće i spolno prenosivih bolesti. Unatoč svim upozorenjima nevladinih organizacija za zaštitu ljudskih prava, Ureda pravobraniteljice za ravnopravnost spolova i Ureda pravobraniteljice za djecu, 2.11.2007. godine Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa potpisalo je ugovor o otkupu prijedloga eksperimentalnih programa zdravstvenog odgoja s udrugom GROZD, te najavilo da se s provedbom programa kreće tekuće školske godine. Nakon pregovora s Ministarstvom, 26. studenog 2007. ugovor je potpisala i udruga Forum za slobodu odgoja.

Unatoč najavi Ministarstva, programi će se početi provoditi tek u školskoj godini 2008./09. u svom nepromijenjenom obliku.

6. HOMOFBIČNI ISTUPI JAVNIH OSOBA

U homofobičnim istupima u 2007. godini prednjačile su osobe s marginalnim položajem u javnom i političkom životu, te one koje svoju javnu prezentaciju nalaze u izlaganju ruglu i ismijavanju.

Dana 23. siječnja 2007. godine Zadarski list objavio je stajalište zadarskog ogranka Hrvatske stranke prava o spolnom odgoju. Predstavnik te stranke, g. Zdravko Roško, istaknuo je kako se njegova stranka "protivi indoktrinaciji djece od strane lobija za spolni odgoj, koji oduzima pravo roditeljima da svoju djecu odgajaju u kršćanskom duhu". Nadalje, da je "prema posljednjem popisu takvih većina u Hrvatskoj, kojoj glasna manjina okupljena u udruge kao što su... Iskorak, Kontra i sl." Zadarski ogranak HSP-a oštro je osudio dijelove programa Foruma za slobodu odgoja koji se tiče spolnosti, a podržao program udruge GROZD koji se temelji na dogmatskim postavkama.

U 2007. godini zanimljiv je bio i odabir sudaca Ustavnog suda RH. Naime, saborski Odbor za Ustav zanimala su brojna pitanja na koje su kandidati za izbor na mjesto sudaca Ustavnog suda RH morali dati svoj odgovor. Među tim pitanjima neki su zastupnici izdvojili pravo istospolnih parova na sklapanje braka. Kandidati za suce Ustavnog suda, Boris Koketi, Davor Krapac i dr., iako su imali različita mišljenja o drugim pitanjima, kada je riječ o priznavanju ljudskog prava na brak istospolnim partnerima zauzeli su jedinstven protivnički stav.

Dana 17. veljače 2007. godine u Večernjem listu - Podravina i Bilogora, objavljen je članak s izjavama predsjednika koprivničkog ogranka HDZ-a, g. Damira Polančeca, koji je već početkom godine izražavao stajališta u ime HDZ-a kako je uvjeren u izbornu pobjedu. Kako se svako predizborno razdoblje sastoji od kompeticije s političkim protivnicima, tako je g. Polančec odlučio Hrvatskoj seljačkoj stranci odaslati poruku da bi za tu stranku bilo bolje da vježbaju novi pozdrav: "Vjera u Boga i seljačka sloga, zna se!", i nadalje dodao da će to "...za njih biti bolje nego da se zalažu za istospolne zajednice!" Na isti je način svoja stajališta prema HSS-u izrazio i HSP Bjelovarsko-bilogorske županije, što je vidljivo iz članka lista Bjelovarac koji je objavljen 1. ožujka 2007. godine. Važno je pridodati da obje navedene stranke biračima nisu ponudile nikakav program razvoja gospodarstva, koji su postavili kao prioritet pred zaštitom ljudskih prava, iz čega bi mogao proizaći i zaključak da one u datom trenutku nisu, za razliku od HSS-a koji se bavio istospolnim zajednicama, imale biračima ponuditi bilo kakav politički program.

Da homofobija ne bira svoje pronositelje, pokazuje i tužna činjenica da je predsjednik Hrvatskog žrtvoslovnog društva, prof. dr. Zvonimir Šeparović, dana 16. lipnja 2007. godine za Večernji list ocijenio "...najavljeno okupljanje homoseksualaca u Zagrebu..." kao sramotu kojom se "...kvari mladež i sramoti vlastita sredina...". Kvarenje mladeži bila je česta optužba provoditelja Inkvizicije u Srednjem vijeku protiv svih koji su se po nečemu razlikovali i koji su donosili nove civilizacijske vrednote - od znanstvenika do promicatelja slobode ljudske misli. Proučavanje i praćenje pojave i uzroka stradavanja ljudi, osiguravanje pravne zaštite žrtava te pružanje pomoći žrtvama zločina upravo su ciljevi Hrvatskog žrtvoslovnog društva, pa uz to što je riječ o istaknutom i uglednom pravnom znanstveniku, to su okolnosti koje valja promatrati kao otežavajuće za samog prof. Šeparovića i njegovu pojavu kako u samoj akademskoj zajednici, tako i u široj javnosti. Jer je upravo održavanje vrste manifestacije, koju je ocijenio sramotnom i štetnom za mladež, u istoj kategoriji kao i organizacija kojom predsjedava - zaštita prava čovjeka.

Dana 7. srpnja 2007. godine dnevni list 24 sata objavio je zanimljiv događaj. Bivši saborski zastupnik Anto Kovačević je, kada je sreo dvojicu istospolnih partnera na hodniku Hrvatskog sabora, dva dana ranije, odlučio javno iznijeti svoje stavove, kao i otkriti neke vlastite opservacije o Hrvatskom saboru. Tako je na samo nekim saborskim zastupnicima primjerenom vulgarnom jeziku dao hrvatskoj javnosti do znanja važnu činjenicu da je njemu "...uvijek draža rodnica nego govница...". To je posebno zanimljivo, jer ako mu je rodnica draža, mogao bi se izvući i zaključak da je probao i "govnicu", pa je iz tog eksperimentiranja otkrio što mu više odgovara. Nakon ukazivanja na ove bitne činjenice dodao je da bi istospolni par s kojim se susreo u Hrvatskom saboru dobio "veliku podršku" Sabora, jer da i tamo ima "topdžija pasivaca". Uz sve što je prije rekao, zanimljivo je kako je to otkrio.

Dana 12. studenog 2007. godine na Dnevniku Hrvatske radiotelevizije prikazan je prilog o okruglom stolu Iskoraka i Kontre o stavovima političkih stranaka prema pravima istospolnih parova. U prilogu su stavove svojih stranaka obrazlagali Jadranka Kosor (HDZ) i Ante Đapić (HSP). Jadranka Kosor istaknula je kako HDZ smatra da je aktualni Zakon o istospolnim brakovima dovoljan i kako se ta stranka apsolutno protivi ozakonjenju istospolnih brakova i posvajanja djece od strane istospolnih partnera, što je obrazložila kazavši: "To je stajalište koje mislim da je sasvim, sasvim sukladno prije svega sa prirodnim, ali i Božjim zakonima." Slična stajališta izražavao je i predsjednik njezine stranke, dr. Ivo Sanader, na sastanku grupe socijalista u Europskom parlamentu dana 7. ožujka 2007. godine. Naime, nakon što ga je zastupnik Michael Cashman upitao što je Hrvatska učinila po pitanju zaštite od diskriminacije spram seksualnih manjina, dr. Sanader je odgovorio da se Vlada RH zalaže za suzbijanje svih vrsta diskriminacije, ali da se ne slaže sa zastupnikom Cashmanom oko svih pitanja. Potom je dodao da on dolazi iz Hrvatske demokratske zajednice i da treba razumjeti i njegovu poziciju u izbornoj godini kada se mora boriti za glasove.

Anto Đapić, predsjednik HSP-a, rekao je pak da se HSP protivi registraciji istospolnih brakova, ali da se ne protivi zajedničkom životu istospolnih parova. Upitan ima li na listama HSP-a homoseksualaca, g. Đapić je odgovorio: "Ne, dakle ne vjerujem da bi se od homoseksualne populacije pojavio na listi Hrvatske stranke prava. Ono što mi znamo, ne znamo za takve slučajeve, ali u to nikada ne možete biti sto posto sigurni."

Hrvatski javni prostor ostao je uskraćen za javni nastup Josipa Radeljaka, koji se "proslavio" svojim javnim uhićenjem zbog nasilničkog ponašanja u obitelji, odbio je sudjelovati u emisiji Latinica jer se, kako je sam rekao, ne osjeća udobno u društvu homoseksualaca (24 sata, 17. srpnja 2007.).

Da je pravda nešto sporija, ali ipak dostižna, ukazuje i činjenica da je bivši hrvatski nogometni igrač Oto Barić kažnjen od strane Disciplinske komisije UAEFA-e iznosom od 3.000 švicarskih franaka, kako je prenio dnevni list 24 sata 31. srpnja 2007. godine. Pozitivna je činjenica da homofobična izjava Ota Barića da "...nikada ne bi mogao podnijeti da u njegovoj svlačionici budu i homoseksualci" ima pozamašnu cijenu.

7. NASILJE I DISKRIMINACIJA

Nasilje i diskriminacija nad seksualnim manjinama i dalje je česta pojava u hrvatskom društvu. Oblici nasilja su različiti, od psihičkog, verbalnog do fizičkog nasilja. Gorući problem je i dalje strah žrtava koje ne prijavljuju doživljeno nasilje zbog moguće stigmatizacije okoline. Pripadnici seksualnih manjina u velikom broju slučajeva nisu upoznati sa svojim pravima, niti s mehanizmima zaštite tih prava. Nemaju povjerenja u državne institucije, osobito policiju, čiji službenici kontinuirano postupaju na diskriminatoran način prilikom tretiranja slučajeva diskriminacije i nasilja nad pripadnicima seksualnih manjina. Upravo iz tog razloga stvaran broj nasilnih događaja gotovo je nemoguće procijeniti, a donedavno su slučajevi koji dođu do procesuiranja bili isključivo slučajevi nasilja nad aktivistkinjama i aktivistima.

Ipak, upravo na tom području proteklih godina bilježimo određene pomake. Žrtve nasilja sve se češće obraćaju Pravnom timu za pomoć, a imali smo i slučajeve u kojima su žrtve otvoreno progovorile o nasilju koje su proživjele u javnosti. Sve to svjedoči o činjenici da se LGBT osobe sve više interesiraju za svoja prava i odlučuju se njima koristiti. Kako bismo im u tome pomogli, Pravni tim Iskoraka i Kontre osnovao je telefonsku liniju pravne pomoći, redovito izdaje Priručnik za korištenje antidiskriminacijskih odredbi i zakona Republike Hrvatske te kontinuirano pruža direktnu pravnu pomoć korisnicima.

Struktura slučajeva Pravnog tima

Online savjetovalište

U 2007. godini Pravni tim odgovorio je na 19 upita putem online savjetovališta nacionalnog web portala www.gay.hr koji podržava udruga Iskorak. Većina pitanja odnosila se na odnose i prava koji proizlaze iz života u istospolnoj zajednici. Druga pitanja odnosila su se na kažnjiva djela počinjena na štetu osoba zbog njihove spolne orijentacije, dok određen broj pitanja nije bio vezan uz prava LGBT populacije. Zamjetan broj pada upita u odnosu na 2006. godinu pripisiv je činjenici da je navedeni nacionalni portal ugašen od listopada 2006. godine zbog hakerskog napada.

Pojedinačni slučajevi

U 2007. godini Pravni tim radio je na ukupno 32 pojedinačnom slučaju, od čega je 5 slučajeva preneseno iz prošlih godina. Od toga se u 22 slučaju bilježe kažnjive radnje protiv više osoba po osnovi njihove spolne orijentacije, od čega su 4 slučaja prenesena iz prošlih godina.

U ovom dijelu navodimo primjere nekih slučajeva koje smo zaprimili. Ne navodimo sve slučajeve iz razloga zaštite anonimnosti žrtava.

Nasilničko ponašanje u klubu Santos

Dana 4. ožujka 2006. godine u razdoblju između 3.40 i 4.00 sati u klubu Santos, u Sveticama b.b. u Zagrebu, kasnije osumnjičeni P.V., K.S. i I.S. fizički su napali goste toga kluba dok se održavala zabava u organizaciji udruge Iskorak. Osumnjičeni su nepozvani ušli u klub, tamo zatečene goste fizički napali, ozljeđujući ih šakama, nogama i staklenim bocama, te pritom oštećenima vikali: "Pederčino, izadi van! Hajde doći, pederčino! Ja sam vidio da se dva pedera jebu i to mi je odvratno! Pederu, ubit ću te! Bolesni, bolesni, pobit ću vas sve!" i druge uvrede. U napadu je nekoliko osoba ozlijeđeno, a pet

osoba je prevezeno u bolnicu, gdje je učinjena medicinska obrada, nakon koje su ozlijeđeni otpušteni na kućnu njegu.

Obradu ovog slučaja preuzela je Policijska postaja Maksimir, PU zagrebačka, koja je utvrdila da je riječ o prekršaju, i to protiv javnog reda i mira, tučnjavi na javnom mjestu kojom se uznemiruje spokojstvo građana iz čl. 13. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira. Nakon javne osude takvog postupka od strane policije učinjena je kriminalistička obrada nad osumnjičenicima.

Dana 8. ožujka 2006. godine Pravni tim je podnio protiv osumnjičenika kaznenu prijavu Općinskom državnom odvjetništvu u Zagrebu, i to zbog kvalificiranog kaznenog djela nasilničkog ponašanja iz čl. 331. st. 2. Kaznenog zakona i kaznenog djela rasne i druge diskriminacije iz čl. 174. st. 1. Kaznenog zakona.

Dana 10. ožujka 2006. godine djelatnici IV. policijske postaje Zagreb podnijeli su Općinskom državnom odvjetništvu u Zagrebu kaznenu prijavu protiv osumnjičenika zbog počinjenja kaznenog djela iz čl. 331. Kaznenog zakona, u kojoj se navodi da su "dana 4. ožujka 2006. godine oko 4 sata u noćnom klubu Santos u Zagrebu, u Svecicama b.b., ušli u verbalni sukob s L.S., P.I., N.I., Z.D., M.J., T.M., M.L. i F.N, nakon čega je verbalni sukob prerastao i u fizički, tijekom kojeg su T.M., Z.D. i M.L. zadobili lake tjelesne ozljede." Nadalje se u prijavi policije navodilo da se "navedenog dana u noćnom klubu Santos održavao party homoseksualaca, te su oko 4 sata u navedeni klub došli i osumnjičeni P.V., K.S. i I.S."

Rješenjem Općinskog državnog odvjetništva u Zagrebu kaznena prijava policije odbačena je 28. travnja 2006. godine jer na temelju tako odrađene kaznene prijave nije bilo moguće utvrditi da se radilo o kaznenom djelu nasilničkog ponašanja, već je državno odvjetništvo zaključilo da se radi o opisu sudjelovanja u tučnjavi.

Dana 30. svibnja 2006. godine oštećeni Z.D., M.J. I.P. i T.M. podnijeli su protiv osumnjičenih optužni prijedlog pred Općinskim sudom u Zagrebu zbog kaznenog djela nasilničkog ponašanja u stjecaju s kaznenim djelom rasne i druge diskriminacije.

Dana 18. prosinca 2007. godine odvjetnica angažirana za zastupanje oštećenih u postupku pred Općinskim sudom u Zaboku obavijestila je Pravni tim da se postupak u navedenom kaznenom predmetu obustavlja. Glavni razlog za obustavu postupka bio je nedostatak dokaza. Naime, prepoznavanje počinitelja nije obavljeno u skladu s odredbama Zakona o kaznenom postupku. Oštećeni su dovedeni u prostoriju gdje su se nalazili osumnjičeni, te su tamo upitani koji od njih su sudjelovali u napadu. Iako su oštećeni prepoznali počinitelje, takvi dokazi bili su neiskoristivi na sudu jer prepoznavanje nije izvršeno u skladu sa zakonom.

Prijetnja i kleveta upućene vlasniku gej ugostiteljskog objekta

10.1.2007. korisnik se obratio Pravnom timu za pomoć, pod tvrdnjom da je žrtva klevete i prijetnje. Naveo je da je od srpnja do rujna 2006. u ugostiteljskom objektu u Zagrebu, čiji je vlasnik, bio zaposlen djelatnik koji nije udovoljavao potrebnim kriterijima pa s njime nije nastavljena daljnja suradnja. Djelatnik je bio zaposlen kao honorarni radnik.

Nakon toga je isti počeo prijetiti korisniku da će ga prijaviti sanitarnoj inspekciji jer je njegov objekt

izvorište zaraznih bolesti rekavši da se on boravkom tamo i zarazio spolno prenosivim bolestima. Nadalje je pod pseudonimom širio takve informacije i putem sustava web stranice, što mu je poslije onemogućeno, a informacije su obrisane. Također je takve informacije pronosio drugim osobama.

U odnosu na prijetnju, korisnik je naveo da je od svog bivšeg radnika dobivao prijetnje, i to putem SMS poruka. Upitan za sadržaj SMS poruka, korisnik odgovara da mu je jednom prigodom poslana od strane te osobe poruka sadržaja "volim te". Nešto eksplicitnije prijetnje, i to u smislu da će korisniku biti upućena sanitarna inspekcija ili da će mu poslovni prostor biti zatvoren, počinitelj je uputio korisniku putem sustava web stranice. Korisnik je upućen da se u slučaju kaznenog djela klevete progon pokreće privatnom tužbom. Glede kaznenog djela prijetnje nema materijalnih dokaza da je to djelo i počinjeno. Što se tiče poruka iz sustava web stranice, one se ne mogu preispitivati jer njihov sadržaj nije u jurisdikciji hrvatskih vlasti.

Upit vezan za pravo skrbištva nad djetetom

Dana 7. veljače 2007. zaprimile/-li smo pitanje na telefonsku liniju Pravnog tima vezano za pravo skrbištva nad djetetom. Korisnica je navela kako već nekoliko godina živi u istospolnoj zajednici. Njezina je partnerica začela dijete sa svojim najboljim prijateljem. Korisnica se interesira kakav je njihov pravni položaj u odnosu na dijete s obzirom da su one u istospolnoj zajednici i hoće li kakva prava ostvarivati otac.

Korisnica se godinu dana prije obratila na savjetovalište web stranice www.gay.hr s pitanjem koje su pravne posljedice ako njezina partnerica zatrudni s nekim muškarcem.

Korisnica je informirana da otac može sudskim putem zahtijevati da mu bude dodijeljeno skrbištvo nad djetetom i da on ima roditeljska prava i dužnosti koja nemaju veze s time što korisnica i njezina partnerica žive u istospolnoj zajednici. Korisnici je savjetovano da se obrati Pravnom timu za daljnju pomoć u slučaju da se u eventualnom sudskom postupku kao relevantno pitanje postavi činjenica da je majka djeteta u istospolnoj zajednici.

Upit vezan za samovoljno liječenje i funkcioniranje sustava socijalne skrbi

15.2.2007. putem sustava poruka na web stranicama www.gay.hr proslijeđeno nam je pitanje korisnika.

Korisnik je u pismu naveo da ima 16 godina i živi s roditeljima, ali da mu je kod kuće "situacija klimava" otkad su mu roditelji saznali za spolnu orijentaciju, te da želi otići od kuće. Napisao je da fizičkog nasilja nije bilo. Majka korisnika otišla je k neuropsihijatru koji "ovakve slučajeve već godinama uspješno liječi". Korisnik je odbio ići na liječenje.

Želi znati može li mu se pravnim putem omogućiti da ode od kuće ili da pričeka do punoljetnosti.

Korisnik je upućen da u sustavu socijalne skrbi nema adekvatnog rješenja za njegov slučaj, tim više što se ne radi o slučaju koji uključuje fizičko nasilje. Korisnik ne opisuje na koji način ga to roditelji maltretiraju, osim što kaže da je situacija kod kuće "klimava".

Što se tiče psihijatrijskog postupka, korisnik je upozoren da njegovi roditelji imaju pravo odlučivati u njegovo ime o tome hoće li ga podvrgnuti kakvom tretmanu, ali da u ovom slučaju takav tretman nije medicinski opravdan. Stoga se protiv psihijatra može podići kaznena prijava zbog sumnje na počinjenje kaznenog djela samovoljnog liječenja (čl. 241. st. 1. KZ-a). Korisnik je informiran da se o tome mogu obavijestiti uredi pravobraniteljica.

Korisnik je također upozoren na činjenicu da intervencije u obitelji koje stavljaju dijete i roditelje na suprotstavljene strane može imati štetne posljedice za samo dijete, ako nema osnova da bi se to dijete odvojilo od vlastite obitelji.

Prijetnje nevladinim organizacijama za zaštitu ljudskih prava

Dana 19. veljače 2007. godine u jutarnjim satima aktivisti/-ice Pravnog tima Iskoraka i Kontre zamijetili/-le su na portafonu ureda Lezbijske grupe Kontra (zajednički ured Kontre i Autonomne ženske kuće) naljepnicu na kojoj je rukom i crnom tintom bilo ispisano "Srpske svinje danas je kolinje". Neva Tolle, koordinatorica Autonomne ženske kuće obavijestila je policiju putem telefona, međutim policijski službenici nisu željeli izvršiti očevid. Gđa Tolle je angažirala odvjetnicu koja je zatražila da se izvrši očevid. Na uviđaj je tada izašla 5. Policijska postaja, PU Zagrebačke. Učinjena je obrada uzimanjem iskaza svjedoka te fotoelaborat naljepnice s inkriminiranim sadržajem. Obradom nije bilo obuhvaćeno uzimanje otisaka papilarnih linija.

Dana 26. veljače 2007. godine aktivisti/-ice Foruma za slobodu odgoja zamijetili su na portafonu udruge zalijepljen natpis "Smrt pederima, soroš", te ustaški simbol "U" na ulaznim vratima zgrade i natpise po zidovima hodnika zgrade "Smrt pederima" i "NDH". Udruga Forum za slobodu odgoja nalazi se na adresi u ul. Kralja Držislava 12 u Zagrebu. I kod ovog događaja na uviđaj je izašla 5. policijska postaja, PU zagrebačka. Aktivisti/-ice Pravnog tima Iskoraka i Kontre također su posjetili mjesto događaja u vrijeme policijske intervencije i primijetili da je nalijepljeni natpis postavljen na isti način kako je to bilo učinjeno i dana 19. veljače 2007. godine na portafonu Centra za žene, o čemu su informirali prisutne policijske službenike. Učinjena je obrada uzimanjem iskaza svjedoka, fotoelaborat, dok otisci papilarnih linija nisu uzeti.

U vremenu od 24. i 25. ožujka 2007. godine dogodio se i treći napad, i to na udrugu Centar za mirovne studije, u čijim prostorijama djeluje i udruga Domino, koja je u javnosti poznata kao organizacija koja već nekoliko godina organizira festival Queer Zagreb. I tada je, na isti način kao i u prethodnim napadima, nepoznati počinitelj prekrizio nazive organizacija na poštanskom sandučiću i napisao "Smrt pederima", a po zidovima hodnika zgrade uz stepenište ispisao "Smrt pederu!", "Smrt Srbima!" i "Crna legija". Također, u poštanskom je sandučiću ostavio pismovnu pošiljku u kojoj je bila sadržana biografija Jure Francetića, karta "Velike Hrvatske" i pjesma "Jure i Boban".

23. travnja 2007. godine ponovljen je napad na Lezbijsku grupu Kontra. Aktivisti/-ice su po dolasku u ured otkrili/-le natpise postavljene na poštanski sandučić sljedećeg sadržaja: "Smrt pederima! Smrt Sorosu! Smrt pederima!". Događaj je odmah prijavljen policiji, koja je intervenirala i učinila očevid. Nakon ponovljenog napada 23. travnja sastala se skupina aktivista/-ica iz organizacija za zaštitu ljudskih prava te je kroz zajednički razgovor utvrđeno da je još nekoliko organizacija (B.a.b.e., Centar za ljudska prava, Centar za ženske studije) primilo slične prijetnje. Većina aktivista nije se mogla složiti oko zajedničkog javnog istupa, uglavnom iz straha od odmazde počinitelja. Izjave o događajima za medije dali su predstavnici Pravnog tima Iskoraka i Kontre i Foruma za slobodu odgoja.

23. travnja 2007. godine Pravni tim Iskoraka i Kontre podnio je kaznenu prijavu protiv nepoznatih počinitelja radi kaznenog djela rasne i druge diskriminacije; progona organizacija zbog njihovog zalaganja za ravnopravnost ljudi iz čl. 174 st. 2. Kaznenog zakona i kaznenog djela prijetnje iz čl. 129. st. 2. Kaznenog zakona, a sve u vezi sa čl. 89. st. 36. (kvalifikacija zločina iz mržnje) Kaznenog zakona.

Počinitelji u 2007. godini nisu pronađeni.

Nasilničko ponašanje ispred gej kluba

1. svibnja 2007. godine korisnici (dvojica gej muškaraca u dobi od otprilike 20 godina) su se obratili Pravnom timu za pomoć, pod tvrdnjom da su bili napadnuti u noći s 29. na 30. travanj po izlasku iz kluba Global.

Trojica napadača korisnike je udaralo rukama i nogama i vrijeđalo po osnovi spolne orijentacije. Jedan od napadača suzavcem je poprskao jednog od korisnika po licu. Korisnici su se ipak uspjeli dati u bijeg, a napadači su trčali za njima. Uspjeli su pobjeći u 1. policijsku postaju, gdje su potom prijavili napad.

Korisnici navode da su u trenutku napada s druge strane ulice primijetili jednu mušku osobu koja je izašla iz kluba Global, a koja im se čini poznatom od prije te joj viknuli neka zove policiju, dok se ta osoba samo nasmijala i oglušila na njihov poziv u pomoć.

Korisnici su se sjećali fizičkog izgleda napadača i točnog vremena napada. Korisnici su zadobili lake tjelesne ozljede u vidu krvnih podljeva i oteklina na glavi. Medicinsku pomoć nisu zatražili. U trenutku napada korisnici su bili pod utjecajem alkohola.

Korisnici navode da su kod uzimanja iskaza od strane policije bili odvojeni. Jednog od korisnika ispitala je policijska službenica, dok je drugog korisnika ispitivao policijski službenik u civilnoj odori. Korisnici navode da su u dva navrata davali isti iskaz policiji. Korisnici navode i to da su od policije čuli kako su napadači pronađeni, ali da s njima nisu bili suočeni radi prepoznavanja.

Policija je protiv korisnika podnijela prekršajne prijave zbog remećenja javnog reda i mira.

Na slučaju je angažirana odvjetnica radi zastupanja korisnika. Do sada je održano jedno pripremno ročište na Prekršajnom sudu u Zagrebu.

Kaznene prijave protiv napadača nisu podnesene zbog nedostatka dokaza.

Nasilničko ponašanje ispred kafića

Pravnom timu je prijavljen slučaj nasilničkog ponašanja od 13.06.2007. godine putem upitnika za korisnike koji je oštećeni ispunio uz posredovanje prijatelja gej aktivista.

Korisnik i njegov partner fizički su napadnuti prilikom izlaska iz kafića u centru Zagreba. Korisnik je

zadobio nekoliko udaraca šakom u glavu, a partner bocom.

S obzirom da oštećeni to nije želio, nije učinjena nikakva daljnja intervencija.

Upit vezan za dob pristanka na spolni odnos

30. listopada 2007. godine korisnik se obratio Pravnom timu nakon što je upućen od strane savjetnika SOS linije Iskoraka. Naveo je da ima 21 godinu i da je upoznao mladića u dobi od 16 godina te s njime želi imati spolni odnos, ali nije siguran može li zbog toga kazneno odgovarati.

Korisnik je upoznat s odredbama Kaznenog zakona na način da mu je pojašnjeno kako je spolni odnošaj s osobom mlađom od 14 godina kažnjiv kao kazneno djelo spolnog odnošaja s djetetom, dok se osoba starija od 14 godina, a istovremeno mlađa od 18 godina smatra maloljetnom osobom i da ta osoba može dati pristanak na spolni odnos s punoljetnom osobom. Korisniku je objašnjeno i značenje kaznenog djela zasnivanja izvanbračnog života s maloljetnom osobom te da se ni to ne može primijeniti u konkretnom slučaju jer je maloljetnik kojeg je spomenuo navršio 16 godina života.

Homofobični napad i krađa u blizini Trga bana Josipa Jelačića

2. listopada 2007. Pravni tim Iskoraka i Kontre uputio je Općinskom državnom odvjetništvu u Zagrebu prijedlog za poduzimanje izvida vezano za slučaj nasilja motiviranog spolnom orijentacijom, o kojem je izvijestio dnevnik Večernji list. Također, svim je medijima poslana izjava za javnost vezano za ovaj slučaj, s naglaskom na postupanje policije.

Naime, objavljen je članak "Homofobija - Mirno su gledali kako me cipelare" (autor Hassan Haidar Diab), u kojem se javnost obavještava da je u subotu, 29. rujna 2007. godine u Illici, u blizini Trga bana Josipa Jelačića oko 23:00 sata, skupina od dvadeset nepoznatih mladića fizički napala prolaznika W.H. [podaci dostupni redakciji] dok je na spomenutoj lokaciji gledao izloge.

Oštećeni W.H. za Večernji list je izjavio:

"Dobacivši mi da sam smrdljivi homoseksualac, počeli su me naguravati i udarati. Bacili su me na pod, iscipelarili, oteli mobitel i krenuli prema Trgu. Sve to pred očima gomile ljudi koji su mirno gledali kako me tuku."

Oštećeni je iste večeri događaj prijavio i policiji, dok je o policijskom postupku novinarima iskazao kako slijedi:

"Zamolio sam ih [policiju] da me odvezu kući. Odgovorili su mi da me mogu otpratiti samo do tramvaja. Objasnili su mi da je vikend, pa da pričekam ponedjeljak i da tek onda prijavim krađu i brutalan napad."

Pravni tim je u svom prijedlogu skrenuo pozornost Državnom odvjetništvu da se kritičnoga dana u Zagrebu održavala i nogometna utakmica između NK "Dinamo" i NK "Rijeka" na stadionu u Maksimiru. S obzirom na to vjerojatno je da su napadači pripadnici navijačke skupine Bad Blue Boys, tim više što je oštećeni naveo da je napadnut od grupe u kojoj je bilo dvadeset mladića. Iz njegovih izjava danih za

novine proizlazi da se odmah obratio policijskim službenicima, koji su se vjerojatno radi osiguranja nalazili na Trgu bana Josipa Jelačića i da otud proizlazi i da je moguće da su policijski službenici oštećenom rekli da ga mogu otpratiti samo do tramvaja.

Međutim, ne stoji tvrdnja policijskih službenika da oštećeni nije mogao prijaviti kaznena djela koja su osnovom ovog prijedloga jer je bila subota, s obzirom da policijske postaje rade i subotom, nedjeljom i blagdanom te da kaznenu prijavu policijski službenici mogu primiti i izvan ustrojbenih jedinica Ministarstva unutarnjih poslova. Policijski službenici su s obzirom na broj počinitelja možda i opazili skupinu nasilnika u počinjenju kaznenog djela. Ovakvo je postupanje policijskih službenika nažalost samo jedan u nizu propusta i nekorektnog rada policije vezano za sankcioniranje nasilja nad seksualnim i rodnim manjinama.

S obzirom na navedene okolnosti podnositelji su smatrali da bi policijski službenici na mjestu događaja mogli biti čak i svjedocima počinjenja kaznenog djela, pa su preporučili Državnom odvjetništvu da također temeljem odredbe iz čl. 174. st. 2. ZKP zatraži od Policijske uprave Zagrebačke izvješće o opažanjima i poduzetim radnjama u konkretnom slučaju.

S obzirom da su počinitelji u skupini od oko 20 osoba fizički napali oštećenika, da su ga udarali nogama dok je bio na podu, doveli ga u ponižavajući položaj vrijeđanjem (da je "smrdljivi homoseksualac"), te mu oduzeli mobilni telefon i pobjegli, a sve pred građanima koji su to promatrali na javnom mjestu, Pravni tim podnio je prijedlog za poduzimanje izvida radi kaznenog djela nasilničkog ponašanja iz čl. 331. st. 2. KZ-a i kaznenog djela teške krađe iz čl. 217. st. 1. toč. 2. KZ-a u stjecaju sa k.d. rasne i druge diskriminacije iz čl. 174. st. 1. KZ-a, a sve u svezi sa čl. 89. st. 36. KZ-a.

Oštećeni se putem telefona obratio Pravnom timu te je, između ostalog, naveo da je za vrijeme napada bila prisutna svjedokinja koja je s oštećenim prišla policijskom službeniku blizu mjesta događaja. Policijski službenik nije uzeo njezin iskaz ni podatke, te zato do nje više nije bilo moguće doći.

Po zaprimanju kaznene prijave Pravnog tima, Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu zatražilo je od Sektora kriminalističke policije PU Zagrebačke da obavi kriminalističku obradu u ovom slučaju. Djelatnici Sektora kriminalističke policije obavili su obavijesni razgovor s predstavnicima/-icama udruga Iskorak i Kontra. Budući da se oštećeni nalazi izvan zemlje i nije voljan surađivati, a identitet svjedokinje nije poznat zbog propusta policijskog službenika s mjesta događaja, slučaj se vjerojatno neće pomaknuti s mrtve točke.

Nasilničko ponašanje u zagrebačkom klubu

Dana 4. listopada 2007. godine klijenti S.Z. i Z.V. zatražili su savjet Pravnog tima. Naveli su da su u subotu bili u jednom noćnom klubu u Zagrebu na šanku i da su se kratko poljubili. U njihovoj su blizini bila još dvojica muškaraca, od kojih je jedan imao crnu majicu kakve su nosili pripadnici osiguranja u klubu. Odmah nakon što su se poljubili S.Z. se okrenuo i jedan od navedene dvojice muškaraca (onaj koji nije nosio crnu majicu) udario ga je šakom u lice i S.Z. se srušio na pod. Napadač je odvuкао S.Z. za vrat u spremište blizu šanka. Unutra je bilo još ljudi, vjerojatno zaposlenika kluba. Napadač je udario S.Z. još nekoliko puta. Vikao je "Peder si!" dok ga je udarao. Muškarac u crnoj majici bio je prisutan za vrijeme napada. Prijateljica S.Z. došla je u spremište i rekla napadaču da ga prestane udarati. Napadač je odvratio: "Kujo, miješaš se s pederima!" i udario je u lice. Prestao je udarati S.Z. i odvuкао ga prema izlazu.

Klijenti su pozvali policiju iz auta i otišli prijaviti napad u policijsku postaju na Trešnjevci.

Sljedeće jutro u 10 sati S.Z. je nazvao vlasnika, koji je tvrdio da nije vidio ništa. Rekao je da je policija razgovarala s njim. Dodao je da pretpostavlja tko je počinitelj, ali da ne može reći ništa i da među zaštitarima nema nikoga po imenu Kristijan (oštećeni je čuo da je ime napadača Kristijan jer ga je prijatelj tako zvao).

Odvjetnica je angažirana za zastupanje klijenata u prekršajnom postupku protiv njih. Naveli su da ne žele pokretati kazneni postupak protiv napadača jer ih se boje, osobito iz razloga što su čuli da je jedan od njih povezan s mafijom.

Zlostavljanje djeteta i dodjela prava skrbništva

10. srpnja 2007. godine u dnevniku "Večernji list" objavljen je članak s naslovom "Majka htjela zaklati četverogodišnju kćer", u kojem se navodi da je 30-ogodišnja Karlovčanka nožem četverogodišnjoj kćeri nanijela rezno-gnječnu ranu vrata dugu 12 do 14 centimetara, a uslijed psihičke nestabilnosti zbog koje je prebačena u psihijatrijsku bolnicu.

Dana 11. srpnja 2007. godine u dnevniku "Jutarnji list" objavljen je članak s naslovom "Majka alkoholičarka podobna za odgajateljicu", u kojem se opisuju pojedinosti iz gore navedenog slučaja. Tako se doznaje da je majka ml. L.J., gđa Tatjana J., evidentirana kao alkoholičarka, ali je za vrijeme skrbništva nad svojom kćeri bila u postupku liječenja i pridržavala se liječničkih uputa. Prema citiranoj izvaji ravnateljice karlovačkog Centra za socijalnu skrb gđe Mirjane Pogačić navodi se da je točno kako je Centar dao mišljenje da je za dijete bolje da život nastavi s majkom, i to na osnovu sinteze analiza socijalnog radnika, psihologa i pravnik. U članku se opisuje tijek sudskog postupka kojim je dijete dodijeljeno majci, a na temelju mišljenja Centra za socijalnu skrb, nakon što je prvostupanjskom sudskom odlukom dijete bilo povjereno na brigu i odgoj oca.

U predmetnom članku od 11. srpnja 2007. navodi se i to da je specifičnost cijelog slučaja i to što je otac djeteta, Dalibor J., suprug gđe Romane Brajković kojom se oženio za vrijeme trajanja sudskog postupka, a koja je široj javnosti poznata kao interseksualna osoba (osoba koja ima obilježja oba spola). U članku se navodi i izjava gđe Romane Brajković koja tvrdi da je dijete imalo mnogo trauma, da je posjećivalo defektologa i logopeda, a da je majka djeteta prije no što je nožem napala djevojčicu dva dana plakala i govorila da ne zna što će s djetetom. Iako je ravnateljica karlovačkog Centra za socijalnu skrb opovrgnula da je mišljenje toga Centra utemeljeno na činjenici da je supruga djetetovog oca interseksualna osoba, to i dalje ostaje dvojbeno jer je dijete dodijeljeno majci, za koju se znalo da pati od psihičke bolesti, ovisnosti o alkoholu, u vrijeme kada je Centar davao mišljenje, odnosno sud donosio odluku o skrbništvu nad djetetom. Dakle, ostalo je utvrditi razloge na temelju kojih je Centar dao mišljenje da je bolje da se o djetetu brine majka, iako je znao da je ona u postupku liječenja od ovisnosti o alkoholu, što znači da su na očevoj strani morale postojati takve okolnosti da se činilo da je u interesu djeteta ipak da bude povjereno na skrb i odgoj majci koja boluje od ovisnosti o alkoholu.

Pravni tim Iskoraka i Kontre uputio je prijedloge za postupanje Uredu pravobraniteljice za djecu i Uredu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova kako bi nadležni uredi ispitali je li u predmetnom slučaju došlo do povrede prava djeteta, odnosno diskriminacija na temelju spola (interseksualnih karakteristika maćehe) i dostavili obavijesti o poduzetim mjerama.

Ured pravobraniteljice za ravnopravnost spolova je postupajući po našem podnesku zatražio od Centra za socijalnu skrb Karlovac izvješće (pisano očitovanje o navodima iz podneska) i cjelokupnu dokumentaciju koja se odnosi na konkretan slučaj, posebno njihova mišljenja i prijedloge s kojim će roditeljem dijete živjeti i o roditeljskoj skrbi, a koja su dostavili nadležnom općinskom sudu, o čemu nas je obavijestio 25. srpnja 2007.

Dana 7. kolovoza 2007. godine Ured pravobraniteljice za ravnopravnost spolova dostavio nam je obavijest o postupanju u kojoj nas je obavijestio da je pribavio izvješće i dokumentaciju od Centra za socijalnu skrb Karlovac. U izvješću se, u bitnom, navodi da se prilikom provedene psihosocijalne obrade roditelja od strane Centra otac djeteta nije protivio tomu da dijete živi s majkom, niti se žalio na odluku Općinskog suda u Karlovcu kojom je odlučeno da će ml. dijete živjeti s majkom. Pravobraniteljica je zaključila da Centar svojim postupanjem u konkretnom slučaju nije počinio diskriminaciju.

Ured pravobraniteljice za djecu odgovorio je na naš prijedlog za postupanje 22. listopada 2007. godine. U dopisu se navodi da je Ured slučaj pratio putem medija, te da je na vlastitu inicijativu bio u telefonskom kontaktu s Centrom za socijalnu skrb Karlovac, te da je na kraju zatražio da ga pismeno informiraju o svim relevantnim činjenicama koje se odnose na slučaj. Po dobivanju našeg prijedloga Ured je dodatno od Centra zatražio očitovanje na navode sadržane u prijedlogu.

Iz odgovora Centra za socijalnu skrb zaključuje se da je postupak odlučivanja o povjeravanju djeteta na odgoj i čuvanje pravomoćno okončan sudskom odlukom, te da se dijete nalazi na smještaju u dječjem domu. Navedeno je da otac navodi želju za brigom o djetetu, ali ne nudi na koji će način osigurati skrb o djetetu dok je na poslu. Nema podršku svojih roditelja, a njegova supruga izvjestila je Centar da od prvog rujna 2007. ima poslovnih obveza u Rijeci te da ne može pomagati oko skrbi o djetetu. Ni iz jednog navoda Centra ne proizlazi da bi svoje mišljenje temeljio na saznanju ili činjenici o supruzi oca kao interseksualnoj osobi.

Prava istospolnih parova - boravište stranaca

Dana 7. prosinca 2007. godine Pravnom timu obratila se korisnica s upitom o pravima istospolnih parova. Korisnica je navela da u Hrvatskoj živi u istospolnoj zajednici, no da je njezina partnerica državljanka Republike Srbije. Ona i njezina partnerica žele se zaposliti u Španjolskoj, zbog čega su im potrebne odgovarajuće vize. Da bi njezina partnerica mogla koristiti usluge veleposlanstva Kraljevine Španjolske u Republici Hrvatskoj (umjesto da se vraća u Republiku Srbiju kako bi tamo zatražila vizu), korisnica je od strane službenice veleposlanstva upoznata s činjenicom da njezina partnerica treba imati boravište u Hrvatskoj, što može ostvariti ako živi u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici. Korisnicu je zanimalo može li njezina partnerica ostvariti prava po osnovi života u istospolnoj zajednici.

Dana 10. prosinca 2007. godine aktivisti/-ice Pravnog tima održali su sastanak s korisnicama i odvjetnicom koja je pružila pravno savjetovanje. U konkretnom je slučaju utvrđeno da nema elemenata na temelju kojih se može tražiti pravo prijave boravka na temelju života u istospolnoj zajednici između korisnica jer one nisu mogle pružiti nikakav dokaz zajedničkog života.

Zagreb Pride 2007. - povrede i poduzete radnje

Pravni tim Iskoraka i Kontre 11. srpnja 2007. i pregledano izvješće policije o događajima vezanima uz Zagreb Pride 2007. od 8. srpnja 2007.

Svi su slučajevi navedeni kako slijedi, a uz njih napomene o daljnjim postupcima po kronološkom redu.

7. srpnja 2007. od 11.30 do 16 sati u užem centru Zagreba održano je okupljanje pod nazivom Zagreb Pride 2007., na kojem je bilo nazočno oko 100 učesnika.

Tijekom okupljanja u službene prostorije I. PP Zagreb na prekršajnu obradu dovedeno je 14 osoba (od toga 9 maloljetnih) koji nisu bili učesnici parade.

Kronološki prikaz događaja i poduzetih radnji

Homofobični incident prije Pridea

Prema izjavi organizacijskog odbora Zagreb Pridea nepoznati je počinitelj pokušao zapaliti zastavu "rainbow" na Trgu bana Josipa Jelačića nekoliko dana prije Pride manifestacije. S obzirom da o slučaju ne postoji policijsko izvješće, policijsko postupanje ostaje nepoznato.

Rasna i druga diskriminacija (govor mržnje)

U 11.35 sati na Trgu bana Jelačića zatečen je hrvatski državljanin (1978.) kako na rasvjetne stupove lijepi letke neprimjerenog sadržaja. Nad njim je provedena prekršajna obrada zbog prekršaja iz Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira i Zakona o osobnoj iskaznici, nakon čega je doveden Prekršajnom sucu.

Postupanje policije

Prema izvješću PUZ-a od 8. srpnja 2007. godine policija je identificirala počinitelja i podnijela prekršajnu prijavu protiv njega zbog kršenja odredaba Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira i Zakona o osobnoj iskaznici.

Intervencije Pravnog tima

- 17. srpnja 2007. godine od Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova zatraženo je praćenje procedure ispred Prekršajnog suda u Zagrebu. Pravobraniteljica nas je obavijestila o podacima dobivenima od Ravnateljstva policije.

- 31. srpnja 2007. podnesen je prijedlog za pokretanje izvida Općinskom državnim odvjetništvu u Zagrebu da utvrdi postoje li elementi kaznenog djela rasne i druge diskriminacije u obliku govora mržnje.

Sudski postupak

7. srpnja 2007. godine Prekršajni sud u Zagrebu proglasio je počinitelja krivim. Presuda je glasila 30 dana zatvora ili novčana kazna.

Povreda prava na javno okupljanje

U 12.25 sati na Trgu bana Jelačića zatečen je maloljetnik (1989.) kako se maskiran crnom majicom oko lica zatrčava u povorku, te su nad njim uporabljena sredstva prisile. Protiv njega će biti podnijeta prekršajna prijava po Zakonu o prekršajima protiv javnog reda i mira.

Intervencije Pravnog tima

- od Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova zatraženo je praćenje procedure ispred Prekršajnog suda u Zagrebu. Pravobraniteljica nas je obavijestila o podacima dobivenima od Ravnateljstva policije

- 22. kolovoza 2007. godine podnesena je kaznena prijava protiv maloljetnog počinitelja radi počinjenja kaznenog djela povrede prava na okupljanje i javni prosvjed iz čl. 108. st. 2. KZ-a i kaznenog djela rasne i druge diskriminacije iz čl. 174. st. 1. KZ-a, a sve u svezi sa čl. 89. st. 36. KZ-a.

Sudski postupak

Prema podacima dobivenima od Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova od 26. listopada 2007. godine postupak je još uvijek u tijeku.

Posjedovanje oružja

U 12.30 sati na prostoru Splavnice zatečeni su maloljetnici (1989., 1990.) kod kojih je pronađena staklena pepeljara i metalna palica. Uz nazočnost roditelja s njima je obavljen razgovor, a predmeti su im oduzeti. Protiv njih slijedi prekršajna prijava iz Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira redovnim putem.

Postupanje policije

Prema izvješću PUZ-a od 8. srpnja 2007. policija je identificirala maloljetne počinitelje i ispitala ih u prisustvu roditelja. Staklena pepeljara i metalna palica oduzete su počiniteljima. Policija je podnijela prekršajne prijave protiv maloljetnih počinitelja Prekršajnom sudu u Zagrebu prema Zakonu o prekršajima protiv javnog reda i mira.

Intervencije Pravnog tima

- 17. srpnja 2007. godine od Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova zatraženo je praćenje procedure ispred Prekršajnog suda u Zagrebu. Pravobraniteljica nas je obavijestila o podacima dobivenima od Ravnateljstva policije.

Sudski postupak

Prema podacima dobivenima od strane Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova od 26. listopada 2007. godine postupak je još uvijek u tijeku.

Dovođenje u opasnost života sudionika okupljanja iz mržnje u pokušaju

U 12.45 sati u prolazu Harmica zatečeni su hrvatski državljani (1988., 1986.) i maloljetnica (1990.) bez osobnih isprava, a pored njih nekoliko boca sa zapaljivom tekućinom, vrećica s jajima i rajčicama, koji su najvjerojatnije trebali poslužiti za napad na učesnike povorke. Protiv njih će biti podnesene prekršajne prijave po Zakonu o javnom okupljanju redovnim putem.

9. srpnja nepoznati počinitelj iz iste skupine izjavio je za Jutarnji list: "Ne sramim se što sam tukao pedere."

Policijsko postupanje

Troje počinitelja koji su pokušali napasti sudionike manifestacije jajima i bili blizu počinitelja s Molotovljevim koktelom uhićeni su isti dan. Policija je podnijela prekršajne prijave Prekršajnom sudu u Zagrebu prema odredbama Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira. Bez obzira na to, počinitelj koji je pokušao izvršiti napad Molotovljevim koktelom uhićen je tek nakon što je Istražni sud izdao nalog za njihovim uhićenjem.

9. srpnja 2007. Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu zatražilo je pokretanje kriminalističke istrage zbog sumnje da je u pokušaju počinjeno kazneno djelo ugrožavanja života općeopasnom radnjom ili sredstvom iz čl. 263. KZ-a (informacije iz medijskih napisa, izvor "Jutarnji list").

10. srpnja 2007. godine u kasnijim popodnevrim satima uhićen je Josip Š. kao osumnjičenik za počinjenje k.d. iz čl. 263. KZ-a (informacije iz medijskih napisa, izvor "Jutarnji list").

11. srpnja 2007. godine uhićeni Josip Š. izjavljuje policiji da je sam napravio opasne naprave i donio ih u središte grada te da se tamo pridružio jednoj grupi uglavnom maloljetnih osoba koje su imale vrećice s jajima i rajčicama i planirale su gađati sudionike povorke. On im je tada, uz riječi "imam ja nešto bolje", pokazao Molotovljeve koktele. Izvadio je i zapalio jedan ili dva koktela u trenutku kada ga je spazila policija, a potom pobjegao s mjesta događaja (informacije iz medijskih napisa, izvor "Jutarnji list").

12. srpnja 2007. godine PUZ je objavio posebno izvješće kako slijedi: "Policijski službenici I. PP Zagreb u suradnji sa službenicima iz Odjela organiziranog kriminaliteta dovršili su kriminalističku obradu nad hrvatskim državljaninom (1982.) zbog osnovane sumnje da je pokušao počinuti kazneno djelo dovođenja u opasnost života i imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom iz mržnje na štetu sudionika javnog okupljanja. Osnovano se sumnja da je osumnjičeni 5. srpnja, nakon saznanja o održavanju javnog okupljanja na adresi stanovanja pripremio ukupno 6 zapaljivih naprava, tzv. "Molotovljenih koktela", odnosno u staklene boce zapremine 1 litra stavio usitnjene komade sapuna, dok je ostatak boce ispunio benzinom. Na vrhove boca stavio je posebno pripremljene platnene trake. Tako pripremljene naprave je 7. srpnja u jutarnjim satima stavio u ruksak i zaputio se na središnji zagrebački trg, gdje se zadržao do 12.30 sati. Tada je došao do prolaza Harmica, zapaljive naprave izvadio iz ruksaka i položio ih pored zida te na dvjema zapalio platnene trake. U trenutku nailaska povorke osumnjičeni je, maskiran potkapom, krenuo prema sudionicima držeći u ruci jednu zapaljenu napravu, te je istu namjeravao baciti prema sudionicima povorke. Na taj je način iz mržnje prema sudionicima povorke požarom pokušao prouzročiti teško ozljeđivanje više osoba i izazvati štetu

većih razmjera. Od namjere je odustao kada je primijetio da mu prilazi policijski službenik. Zapaljive je naprave ostavio u prolazu, a on se udaljio prema tržnici. Nakon dovršene kriminalističke obrade doveden je u Istražni centar Županijskog suda u Zagrebu.

Intervencije Pravnog tima

- Odvjetnica je angažirana da zastupa oštećene - sudionike manifestacije Dalibora Stanića, Mitju Blažića, Vikija Kerna i Andreja Habjana i organizacije za zaštitu ljudskih prava seksualnih i rodnih manjina [Lezbijska grupa Kontra je kao prema službenim podacima policije organizator manifestacije] u kaznenom postupku. Odvjetnicima su dostavljeni svi prikupljeni podaci vezani za slučaj, uključujući izvješća PUZ-a i novinske isječke.

- Podnesena je kaznena prijava protiv nepoznatih počinitelja za kazneno djelo povreda prava na okupljanje i javni prosvjed iz čl. 108. st. 2. KZ-a, kazneno djelo rasne i druge diskriminacije - povreda osnovnih ljudskih prava temeljena na spolnoj orijentaciji oštećenih iz čl. 174. st. 1. KZ-a, kazneno djelo rasne i druge diskriminacije - progon organizacija koje se zalažu za ravnopravnost ljudi - čl. 174. st. 2. KZ-a, kazneno djelo dovođenja u opasnost života i imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom iz čl. 263. Kaznenog zakona i kazneno djelo nedozvoljenog posjedovanja oružja i eksplozivnih tvari.

- Podnesena je kaznena prijava protiv nepoznatog počinitelja za kazneno djelo rasne i druge diskriminacije - govor mržnje iz čl. 177. st. 3. KZ-a.

Nasilničko ponašanje br. 1

U 13.15 sati u Margaretskoj ulici 3 zatečen je maloljetnik (1991.) kako šakom udara nepoznatog mladića u lice.

Postupanje policije

Policija je identificirala počinitelja te su nad njim uporabljena sredstva prisile. Protiv njega je redovnim putem podnesena prekršajna prijava po Zakonu o prekršajima protiv javnog reda i mira.

Intervencije Pravnog tima

- 17. srpnja 2007. godine od Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova zatraženo je praćenje procedure ispred Prekršajnog suda u Zagrebu. Pravobraniteljica nas je obavijestila o podacima dobivenima od Ravnateljstva policije.

Sudski postupak

Prema podacima dobivenima od strane Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova od 26. listopada 2007. godine postupak je još uvijek u tijeku.

U 13.20 sati na raskrižju Preradovićeve i Bogovićeve ulice zatečen je hrvatski državljanin (1985.) koji se pokušao tjelesno sukobiti s ranije navedenim maloljetnikom dok su maloljetnika odvodili policijski službenici.

Postupanje policije

Policija je identificirala počinitelja i nad njim su uporabljena sredstva prisile. U policijskom izvješću od 8. srpnja 2007. godine navedeno je da će protiv njega biti podnesena prekršajna prijava po Zakonu o osobnoj iskaznici i Zakonu o prekršajima protiv javnog reda i mira, da je iz tog razloga nakon identifikacije doveden u Jedinicu za zadržavanje i prepratu do uredovnog radnog vremena Prekršajnog suda u Zagrebu.

Nije specificirano zbog kojih će točno povreda navedenih zakona prijave biti podnesene. Neki su mediji prenijeli da je počinitelj pljunuo na policajca te da je optužen za napad na službenu osobu. Počinitelj je izjavio da mu namjera nije bila pljunuti na policajca, nego na napadača iz prethodnog slučaja koji je također uhićen.

Prema napisima iz medija počinitelj je odvezen istim vozilom kao i njegov napadač. Tada, iako je počinitelj bio žrtva homofobičnog napada, smješten je u istu ćeliju s počiniteljima homofobičnih napada koji su uhićeni isti dan. Tamo je bio zlostavljan, te mu je bila potrebna medicinska intervencija u psihijatrijskoj bolnici prije saslušanja na Prekršajnom sudu u Zagrebu.

Intervencija Pravnog tima

- 17. srpnja 2007. godine zatražene su informacije vezane za sudski postupak od Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova.

Sudski postupak

Rješenjem Prekršajnog suda u Zagrebu od 8. srpnja 2007. godine počinitelj je proglašen krivim te mu je izrečena mjera upozorenja i uvjetna osuda kazne zatvora u trajanju od 20 dana.

Posjedovanje dimne bombe

U 15.05 sati na Trgu kralja Tomislava zatečen je maloljetnik (1989.) kod kojeg je pronađena dimna bomba.

Postupanje policije

Policija je podnijela prekršajnu prijavu protiv počinitelja po Zakonu o javnom okupljanju redovnim putem.

Intervencije Pravnog tima

- 17. srpnja 2007. godine od Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova zatraženo je praćenje procedure ispred Prekršajnog suda u Zagrebu. Pravobraniteljica nas je obavijestila o podacima dobivenima od Ravnateljstva policije.

Sudski postupak

Prema podacima dobivenima od strane Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova od 26. listopada 2007. godine postupak je još uvijek u tijeku.

Mogući pokušaj napada na sudionike okupljanja

U 15.30 sati na Tomislavovom trgu zatečeni su maloljetnici (1989., 1990., 1989.) bez osobnih isprava, a po ponašanju se sumnjalo da će pokušati napasti sudionike okupljanja.

Postupanje policije

Policija je odvela maloljetnike u policijsku postaju, gdje su zadržani do 16.30 sati istoga dana.

Nasilničko ponašanje br. 2 i nekorektno postupanje policije prema državljanima Republike Slovenije

U 16.25 sati u Tkalcičevoj ulici kod broja 16 više je nepoznatih počinitelja verbalno i tjelesno napalo slovenskog državljanina Mitju Blažića (1974.), inače učesnika okupljanja. U vrijeme napada on je šetao Tkalcičevom ulicom sa svojim partnerom i nekoliko drugih sudionika okupljanja.

Ponuđena mu je liječnička pomoć, što je odbio.

Izravan opis događaja od strane oštećenih:
Oštećeni Mitja Blažić opisao je kako slijedi:

U subotu, 7. srpnja 2007., skupina slovenskih aktivista, suorganizatora parade u Ljubljani (Mitja Blažić - predsjednik DIH-a, društva za integraciju homoseksualnosti, njegov registrirani partner Viki Kern - član upravnog odbora DIH-a, i Andrej Habjan - tajnik DIH-a) bila je su sudionik Zagreb Pridea 2007. Naime, ljubljanska Parada ponosa i Zagreb Pride ove su godine pobratimljeni, stoga je skupina hrvatskih aktivista u subotu 30. 6. prisustvovala Paradi ponosa u Ljubljani, a skupina slovenskih aktivista uzvratila je posjetom i podrškom u subotu 7.7.

“Po završetku Zagreb Pridea hrvatski organizatori su nas desetak htjeli odvesti na ručak. Držeći se skupa, kao što su nam to iz sigurnosnih razloga zbog homofobičnih napada savjetovali, uputili smo se središtem grada do lokala. U Tkalcičevoj ulici iznenada smo opazili da nas je s ljetne terase vrta promatrala skupina nepoznatih mladih muškaraca, njih desetak. Kada su shvatili da smo gejevi i sudionici parade, iznenada su ustali i krenuli za nama s jasnom namjerom homofobičnog fizičkog napada. Skupina je uz povike “Pederi, držite ih!” i tome slično potrčala za nama. Čim smo primijetili da se radi o još jednom u nizu pokušaja homofobičnih napada, počeli smo bježati. S obzirom da sam bio među zadnjima, skupina nasilnih nepoznatih mladića ubrzo me sustigla. Više njih mi se približilo s jasnom namjerom fizičkog homofobičnog napada, a jedan od njih me počeo udarati šakama. Od udarca sam se obranio podlakticom, a zatim sam se kišobranom i povicima “Prestanite! Dosta! Pozvat ću policiju!” branio od nasilnika i ostalih koji su me htjeli napasti. Vika, obrana kišobranom, i po mojem mišljenju slovenski jezik, nasilnike su na trenutak zbunili, pa su prekinuli napad. Potom su se uz pljuvanje i nazivanje pederom, odmaknuli i nakon neuspjelog pokušaja da u pomoć pozovu ostale nasilne skupine, nekoliko trenutaka nakon toga, razbježali.

Odmah nakon događaja o svemu sam obavijestio Slovensko veleposlanstvo u Zagrebu te ih zamolio za pomoć. Kolege su pozvale policiju, koja je nakon nekoliko minuta došla na mjesto događaja. Zapisali su događaje i napadnute prepratili u I. policijsku postaju Zagreb na Strossmayerov trg 3.

Odmah nakon događaja o svemu sam obavijestio Slovensko veleposlanstvo u Zagrebu, te ih zamolio za pomoć. Kolege su pozvale policiju koja je nakon nekoliko minuta došla na mjesto događaja. Zapisali su događaje i napadnute prepratili u I. Policijsku postaju Zagreb na Strossmayerov trg 3.

Tamo smo, umjesto da nas policija zaštiti i korektno izvrši postupak, bili suočeni s nekorektnim ponašanjem, vrijeđanjem, podsmjehivanjem i diskriminacijom.

Najprije nas je policija posjela u čekaonicu, i to zajedno s još tri mladića koji su prema nama jasno izražavali netrpeljivost i mržnju, tako da smo uz to, pored stresa kojem smo bili izloženi tijekom napada, bili suočeni s homofobičnim pojedincima i pojedinkama.

Policajci su jednog za drugim saslušali sve žrtve napada. Na moj zahtjev policajac koji me saslušao, vjerojatno Josip Paveliček (on sâm se, naime, nije predstavio, pa prema potpisu zapisnika pretpostavljam da je to on), pripremio je potvrdu u svrhu prijave napada Veleposlanstvu. U potvrdu je trebalo pisati ono što sam naveo u zapisniku.

Tamo doslovno piše: "Prijavitelj je u prijavi naveo: Da je dana 07.07.2007. god. oko 16.25 sati, nakon održane "Gej Pride" u Zagrebu, Trg P. Preradovića bb, zajedno sa organizatorom iz Zagreba, tijekom prolaska Tkalčićevom ulicom, od strane više NN muškaraca verbalno napadnut, da bi u jednom trenutku od strane jednog NN muškarca zadobio udarac šakom u predjelu podlaktice, da bi prilikom odbijanja napada od sebe, kišobranom kojeg je imao kod sebe udario nekoliko puta NN muškarca i tada su mu na tlo pale dioptrijske naočale i tom prilikom su mu razbijena oba stakla."

Policajca sam upozorio da ja to u prijavi nisam naveo i da zapisnik ne odgovara onome što sam ispričao, kao ni onome što sam u stvarnosti doživio. Rekao sam mu da nisam bio verbalno napadnut od strane deseterice nepoznatih muškaraca, da verbalnog napada nije bilo, nego da se radilo o jasnom pokušaju homofobičnog fizičkog napada, od kojega sam se sâm obranio. Zahtijevao sam da policajac popravi zapisnik, a on je sve moje zahtjeve odbio. Vidno uznemiren me na svaki način htio uvjeriti da zapis odgovara onome što se dogodilo. Na mene je vršio pritisak pitanjima o tome koliko me ljudi doista udarilo, gdje imam povrede... Rekao sam mu da sam se branio kišobranom i da me stoga uspio udariti samo jedan, ali da je napadača bilo više, oko deset, i da nije bila riječ o verbalnom napadu, već o pokušaju fizičkog homofobičnog napada.

S obzirom da policajac nije htio poslušati niti jedan moj argumenti, niti je htio ispraviti zapisnik na način da zapiše ono što sam uistinu rekao, umjesto da je događaje interpretirao po vlastitom nahođenju, ostao sam pri svojim argumentima, pa je nastala glasna diskusija koja je u čekaonicu privukla i druge policajce. U diskusiju su se uključile i ostale žrtve napada. Jedan od policajaca u civilu (nije se predstavio) je pri utvrđivanju da je sa zapisnikom sve u redu bio posebno aktivan. Govorio je da ih mi ne možemo učiti policijskom poslu i da vršimo pritisak na policiju. Treći policajac koji se umiješao dao nam je na znanje da "do napada ne bi bilo došlo da nismo došli na pride", što po mojem mišljenju predstavlja krajnje uvredljivo i neprofesionalno postupanje prema žrtvama napada. S obzirom da se rasprava nije pomaknula s mrtve točke, zapisnik sam pospremio i rekao da se s njim

ne slažem i da ništa takvo napisao nisam i neću potpisati, te da ću o svemu obavijestiti Slovensko veleposlanstvo.“

Tijekom prijave homofobičnoga napada dogodilo se još nekoliko nemilih događaja. Između ostalog došlo je i do diskriminacije prisutnih od strane policajca u civilu Davora Jurjevića.

Viki Kern, koji je svjedočio događaju kaže: “U jednom je trenutku u čekaonicu ušao policajac u civilu i ljutito rekao da oni koji ovdje čekaju moraju za sobom pokupiti smeće sa stola. Odgovorili smo mu da budemo. Nakon toga je zahtjev ponovio još ljuče i upitao je li netko od prisutnih partner žrtve [Mitje Blažiča, koji je trenutačno bio na saslušanju]. Odgovorio sam da sam to ja i upitao zašto ga to zanima. Vidno uznemiren, policajac je odgovorio da to pita samo tako i da zašto to ne bi smio pitati. Još jednom sam ga upitao zašto ga to zanima. Nije htio reći zašto i umjesto toga je odgovorio: ‘Da se ne bi ovdje slučajno dodirivali, grlili, ljubili ili radili neke slične stvari!’. Upitao sam ga zašto ne, a policajac u civilu je odgovorio da je to javni prostor i da je to policijska postaja, te je otišao.“

Tome treba dodati da je s nama u čekaonici neko vrijeme bila i skupina troje [ranije spomenutih], očigledno homofobičnih pojedinki i pojedinaca koji su čekali na obranu. Dvoje među njima su bili par, te su se tijekom čekanja više puta zagrlili i poljubili, no unatoč tome njima od strane policajca u civilu Davora Jurjevića nije bilo upućeno nikakvo upozorenje.

Nakon svega, svim prisutnima - žrtvama homofobičnog napada - bilo je jasno da postupci policije nisu bili korektni. Bili smo prisiljeni čekati zajedno sa skupinom homofoba, što je za nas koji smo upravo bili doživjeli homofobični napad bilo izuzetno stresno. Policajci su se ponašali neprimjereno i bez poštovanja, a u nekoliko navrata su nam se podsmjehivali i vrijeđali nas. Nekoliko puta je bilo više nego očito da imaju brojne predrasude prema osobama istospolne orijentacije, dvojica od njih su bili netolerantni, a jedan od njih izravno je izvršio čin diskriminacije.

Policajac, vjerojatno Josip Paveliček, koji me saslušao, nije htio zapisati činjenice o napadu, te je događaje interpretirao prema vlastitom nahođenju i u zapisniku naveo izjave koje ja nikada nisam izrekao.

Na kraju nas je policija, nakon što smo ih, zbog opasnosti od ponavljanja napada, zamolili da nas otprate do našeg automobila, do tamo odvezli u marici, zatvorene iza rešetaka, kao da smo kriminalci.“

Postupanje policije

U 16.30 sati u Vlaškoj je zatečen hrvatski državljanin [1986.], a zbog sumnje da je jedan od počinitelja napada na učesnike okupljanja uz preventivnu uporabu sredstava za vezivanje doveden je u službene prostorije. Pušten je u 18 sati.

Oštećeni Mitja Blažič prijavio je nekorektno postupanje policijskih službenika 1. policijske postaje u Zagrebu. U prostoriju u kojoj su se nalazili oštećeni dovedene su i zadržane osobe koje su bile tamo jer su prema policijskim navodima iz očitovanja Ministarstva unutarnjih poslova “počinili prekršaje na štetu sudionika manifestacije”, što se protivi svim pravilima postupanja u takvoj situaciji, tim više što su isti otvoreno izražavali neprijateljstvo prema oštećenima.

Policijски službenici obračali su se oštećenima vrlo iritiranim tonom glasa. Riječi koje je oštećenima uputio jedan od policajaca o tome da ne bi bili napadnuti da nisu došli sudjelovati na Zagreb Prideu predstavljaju ne samo zabrinjavajuće nepoznavanje prava osoba koje pokušavaju ostvariti pravo na

izražavanje mišljenja nego i profesionalni propust i povredu prava oštećenih.

Diskriminatorno ponašanje djelatnika Policijske postaje očitovalo se također na način da je jedan od djelatnika iznimno grubo naredio oštećenima da maknu smeće sa stola te ih je bez ikakvog povoda i razloga upozorio da ni ne pomišljaju na to da se dodiruju, grle ili ljube.

Homoseksualni parovi imaju pravo dodirivati se na javnim mjestima pod istim uvjetima pod kojima to mogu činiti i heteroseksualni parovi, te su ovakva gruba upozorenja bila potpuno nepotrebna jer nikakvog dodirivanja između oštećenih nije bilo. Takvo ponašanje, uz činjenicu da su se u isto vrijeme u istoj prostoriji dvije osobe različitog spola, a koje su bile "predmet prekršajne obrade zbog počinjenih prekršaja na štetu sudionika manifestacije" grlile i ljubile a da nisu bile upozorene da to nije dopušteno, jasno upućuje na diskriminaciju.

Javnosti do sada nije bila poznata praksa da bi svaki drugi građanin koji ulazi u policijsku stanicu bio upozoren da je u istoj zabranjeno ljubljenje, grljenje i dodirivanje.

Nadalje, g. Blažić je zatražio službenika policijske postaje da napravi ispravke u zapisniku o napadu, što mu je odbijeno. G. Andrej Habjan, koji je bio zajedno s g. Blažićem u policijskoj postaji, rekao je da mu je policijski službenik prišao i komentirao da zašto traže ispravke u zapisniku. Kad je g. Habjan odgovorio da nije upoznat s policijskom terminologijom, ali da bi trebalo biti zabilježeno da se radilo o pokušaju nasilnog napada, policajac je odgovorio da to nije moguće i da "pitaju svoje slovenske policajce da li oni tako rade".

G. Mitja Blažić uputio je pritužbu Ministarstvu unutarnjih Poslova zbog neprofesionalnog postupanja policijskih službenika 1. policijske postaje. 10. kolovoza 2007. g. Dražen Krtenjak, načelnik, obavijestio je g. Blažića o rezultatima unutarnje istrage. U tom izvješću navedeno je da policijski službenici nisu bili u mogućnosti odmah prikupiti relevantne činjenice samog događaja, jer da u samom početku oštećeni nisu bili kooperativni, čime su otežali postupak pronalazjenja i identifikacije počinitelja

Vezano za pritužbu koja se tiče stavljanja počinitelja u istu prostoriju s oštećenima navedeno je da su počinitelji odmah premješteni u drugu prostoriju, i to isključivo zbog sigurnosnih razloga kako u službenim prostorijama ne bi došlo do mogućeg sukoba.

U vezi zapisnika navedeno je sljedeće: "Nakon obavljenih razgovora sa svim sudionicima događaja, na Vaš zahtjev, izdana Vam je potvrda o samom događaju u kojoj su navedene samo činjenice koje su nedvojbeno utvrđene na osnovu obavljenih razgovora sa sudionicima i svjedocima samog događaja, a ne i opis događaja kako ste Vi kao prijavitelj u prijavi naveli. Mišljenja smo da je tom prilikom učinjen propust koji, međutim, nije ni na koji način utjecao na ostvarenje Vaših prava, kao ni na pravilno utvrđivanje činjeničnog stanja. Zbog počinjenog propusta odgovorni policijski službenici upozoreni su, a slučaj je iskorišten u edukativne svrhe."

Vezano za pritužbu na diskriminatorno ponašanje policijskih službenika (odnos prema oštećenima, neprimjerena upozorenja o dodirivanju, ljubljenju i sl.) navedeno je sljedeće: "Tijekom provjera utvrđeno je da ste Vi i Vaši prijatelji uljudno upozoreni na neprimjereno ponašanje u prostorijama 1. policijske postaje Zagreb, na što bi bio upozoren i svaki drugi građanin u takvoj situaciji."

Oštećeni Mitja Blažić odgovorio je na dopis MUP-a navodeći između ostaloga sljedeće: "Primili smo

Vaš dopis broj gornji od 10.8.2007. te ističemo da nismo zadovoljni radnjama poduzetima po našoj pritužbi i one ne predstavljaju adekvatnu zaštitu zbog više povreda naših prava do kojih je došlo 7.7.2007., a koje smo detaljno opisali u našoj pritužbi. Kako Vam je vjerojatno poznato, svrha naše pritužbe nije bila samo da bude 'iskorištena u edukativne svrhe', već da nam se pruži zaštita u skladu s pravnim propisima Republike Hrvatske, te "Stoga i dalje inzistiramo na efikasnoj zaštiti zbog povrede naših prava detaljno opisanih u našoj pritužbi, kao i u ovom dopisu, te molimo da nas o svemu poduzetom obavijestite. U protivnom ćemo biti prisiljeni pokrenuti odgovarajuće sudske postupke, uključujući i postupak radi naknade štete zbog povrede prava osobnosti. Također Vas pozivamo da nas obavijestite da li ste identificirali počinitelje kaznenih i prekršajnih djela na našu štetu."

Djelatnici Sektora kriminalističke policije PU Zagrebačke obavili su obavijesni razgovor s predstavnicama/-icima Pravnog tima vezano za navedeni slučaj napada. Aktivisti/-ice ispitani su isključivo o svojim osobnim podacima, dok su vezano za slučaj samo obaviješteni da će oštećeni u slučaju biti ispitani najvjerojatnije od strane policije Republike Slovenije, te su policijski službenici zatražili pismene iskaze oštećenih. Pismeni iskazi g. Mitje Blažića i Andreja Habjana dostavljeni su službenicima Sektora kriminalističke policije PU Zagrebačke.

Intervencije Pravnog tima

- Angažirana je odvjetnica za zastupanje oštećenih u kaznenom postupku i postupku pred unutarnjom kontrolom Ministarstva unutarnjih poslova;
- Upućena je pritužba unutarnjoj kontroli MUP-a vezano za neprofesionalno postupanje službenika 1. policijske postaje prilikom prijave napada, kao i odgovor na reakciju MUP-a na navedenu pritužbu u kojem je također zatraženo da oštećeni budu obaviješteni jesu li identificirani počinitelji kaznenih djela na njihovu štetu;
- Podnesena je kaznena prijava Općinskom državnom odvjetništvu u Zagrebu za kazneno djelo rasne i druge diskriminacije - povreda temeljnih ljudskih prava osnovana na spolnoj orijentaciji oštećenih iz čl. 174. st. 1. KZ-a i kazneno djelo nasilničkog ponašanja iz čl. 331. st. 1. KZ-a.

Nasilničko ponašanje br. 3.

U 15.30 sati u Paromlinskoj ulici nekoliko je NN počinitelja fizički napalo učesnike okupljanja [1989., 1972., 1986., 1980.]. Prvoj dvojici liječnička je pomoć pružena u KB Sestara milosrdnica, a drugoj dvojici u Klinici za traumatologiju. Svi su lakše ozlijeđeni.

Izravan opis događaja od strane oštećenih

Oštećeni D.S. opisao je događaj kako slijedi:

"07. 07. 2007. u 15.30 ispred trgovine 'Pan' na izlasku iz pothodnika Importane centra, na putu prema autobusnoj stanici ispred Gradskog poglavarstva napala nas je grupica mladića. Bilo ih je po mojoj procjeni petorica i bili su između 20 i 30 godina koliko sam ih mogao vidjeti nakratko s leđa. Odjećom, obućom i općim izgledom nisu pripadali nekoj posebnoj skupini [eventualno navijačima]. Bilo nas je četiri - ja, H. F., R. H. i D. S. Napadnuti smo s leđa uz povike: 'Pederi!', 'Drži ih!'. Dobio sam udarce u glavu s leđa, te zajedno sa ostalima počeo bježati, ne bili smo pobjegli do Gradskog poglavarstva. Nakon što smo im uspjeli pobjeći, trčali su za nama uz povike: 'Uhvati ih!'. Preostala trojica su nakon

nekoliko udaraca koje su zadobili uspjeti pobjeći, no mene su dvojica uhvatila za ruke, dok me je jedan tukao šakom po licu. Pokušao sam se otrgnuti i pobjeći, no nisam uspio. Njima su se pridružili ostali koji su prije toga lovili H.F., R.H. i D.S. i tukli me prvo rukama, a onda je jedan od njih povikao: 'Srušimo ga!' i uspjeti su me srušiti te su me nekoliko puta udarili nogom po različitim dijelovima tijela i nakon toga su svi pobjegli. Djevojke koje su čekale autobus su mi pomogle da se ustanem i rekly su da su nazvale policiju, te su nakon toga ušle u autobus i otišle. Policija je došla vrlo brzo i ponudila nam da zovu Hitnu pomoć. Napravili su bilješke o događaju i nakon toga smo ja i Robert prevezeni u bolnicu u Vinogradskoj ulici jer smo dobili udarce po glavi, a Hrvoje i Darko su prevezeni na traumatologiju na pregled."

Oštećeni H.F. kratko je opisao događaj kako slijedi:

"Uspio sam se obraniti od direktnih udaraca, ali su me pogodili na nekoliko mjesta po tijelu i glavi. Oslobodio sam se napadača i potrčao u smjeru Poglavarstva Grada Zagreba u nadi da će u blizini negdje postojati policijska patrola koja će priskočiti u pomoć."

Postupanje policije

Nakon poziva svjedokinje policija je ubrzo došla na mjesto događaja. Nakon što su oštećeni izjavili da trebaju medicinsku pomoć, došlo je još policijskih službenika. Prema izjavama oštećenih policijski su službenici zabilježili sve bitne informacije vezane za događaj i odnosili se profesionalno. Nakon što je hitna pomoć odvezla D.S. i R.H. u KB Sestara milosrdnica, druga dvojica oštećenih prevezena je policijskim autom iz sigurnosnih razloga u Kliniku za traumatologiju. Nekoliko dana kasnije oštećeni D.S. otišao je u policijsku stanicu, gdje je obaviješten od strane policijskog službenika da je slučaj tretiran kao "zločin iz mržnje".

Prema navodu iz obavijesti o postupanju Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, iz izvješća Policijske uprave zagrebačke vidljivo je sljedeće:

- U svezi spomenutog događaja policijski službenici VIII. policijske postaje Zagreb pružili su intervenciju oko 15.45 sati ispred Gradskog poglavarstva, gdje su zatekli D.S. i još tri osobe. U razgovoru s predmetnima policijski su službenici dobili obavijest da su isti bili fizički napadnuti od 5-6 osoba zbog svoje spolne orijentacije, da je napad kratko trajao, nakon čega su napadači otrčali u nepoznatom smjeru.

- U cilju identifikacije počinitelja napada policija je sačinila Plan rada, te su kontaktirali oštećene u cilju prepoznavanja počinitelja u krim. albumima, kojom prigodom su oštećeni izjavili da ne bi mogli identificirati počinitelje putem fotografija, a niti u naravi.

- O navedenom događaju VIII. policijska postaja Zagreb je dana 12. srpnja 2007. godine obavijestila Općinskog državnog odvjetnika u Zagrebu.

- U svezi istog događaja VIII. policijska postaja Zagreb je dana 12. rujna 2007. godine zaprimila od Općinskog državnog odvjetništva u Zagrebu kaznenu prijavu g. Stanića protiv NN počinitelja zbog izvršenja kaznenog djela iz članka 331. st. 2. i članka 174. st. 1. KZ-a, a kojom prigodom je VIII. policijska postaja Zagreb dostavila sva pismena izvješća o poduzetim mjerama i radnjama.

- Poduzetim policijskim izvidima još uvijek nisu identificirani počinitelji fizičkog napada na g. D.S. i druge osobe, ali će se i nadalje od strane policije poduzimati mjere i radnje u cilju pronalaska počinitelja.

Intervencije Pravnog tima

- angažirana je odvjetnica za zastupanje g. D.S. u kaznenom postupku. Drugi oštećenici odustali su od postupka
- budući da u izvješću PUZ-a nije bilo navedeno ništa o ovom slučaju, 5. studenog 2007. godine zatražili smo posebno praćenje slučaja od strane Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova. Pravobraniteljica je po našem zahtjevu zatražila posebno izvješće o slučaju od Ravnateljstva policije te nas izvijestila o dobivenim informacijama.

Nasilničko ponašanje br. 4

Na web stranicama www.gay.hr 7. srpnja 2007. izviješteno je da su oko 15 sati na Glavnom kolodvoru napadnuti V.Z., M.J. i Z.M.

Oštećeni V. Z. upućen je da zatraži potvrdu o prijavi incidenta od 1. PP PUZ-a te da se obrati liječniku zbog ozljeda. Liječnica ga je uputila na EEG.

Oštećeni Z. M. kratko je opisao napad na način da je iskazao da su njega i preostale oštećene napadači pratili do Glavnog kolodvora u Zagrebu, gdje su ih i napali. Policijski službenik naglasio je kako Glavni kolodvor ima videonadzor snimka koji će se pregledati.

U izvješću Policijske uprave zagrebačke prijava ovog incidenta nije navedena.

11.7.2007.

Dajući izjavu za web stranice ošt. M. J. iskazao je:

“Zoran, Viktor i ja uputili smo se do Glavnog kolodvora. U jednome trenutku, oko Strossmayerovog trga uočio sam dvojicu mladića, lijevo od nas, s druge strane ceste, koji su djelovali sumnjivo. Do trenutka kada smo stigli na peron bilo je očito da je riječ o organiziranoj skupini od kojih pet, možda šest mladića koji su nas pratili i okupili se u našoj blizini na kolodvoru. Tada sam još mislio da nas samo pokušavaju zastrašiti i da neće doći do okršaja na javnom mjestu, među ljudima. No kada je Zoran stao na stepenice vlaka, dvojica su se također popela za njim na vlak, no kroz druga vrata, te kroz vagon stigli do njega. Situacija je bila poprilično neugodna i Zoran je konačno sišao s vlaka i pridružio nam se na peronu. Vlak je krenuo kroz minutu, a skupina mladića je nastavila 'lešinariti' oko nas. Viktor je tada nazvao policiju.“, ispričao nam je Marin Ježić, kojemu je ovo bio prvi gay bashing, iako je out od svoje šesnaeste godine. Nasilnici su ih tada okružili, a po Marinovim riječima uslijedilo je sljedeće: “Opsovali su mi nešto, spominjući riječ 'peder'. Tada sam povikao Viktoru i Zoranu da bježe. Okrenuo sam se od napadača, iako sam znao da je najmanje jedan napadač s druge strane. On me

je prvo udario stopalom u prsnu kost i rebra, a zatim ponovo nogom u leđa s lijeve strane. Nekako sam ga odgurnuo od sebe i izgrebao lijevu ruku, te natukao šaku. Skočio sam na tračnice i potrčao tri koraka, a onda se okrenuo da vidim što se događa s Viktorom, koji se naguravao s njima trojicom ili četvoricom, a jednoga je i oborio. Ljudi na peronu su počeli vikati da tučnjava prestane, i napadači su nestali. Sve je bilo vrlo brzo, u hit&run maniri“.

Intervencije Pravnog tima

- ošt. V.Z. Kontaktirao je Pravni tim odmah po napadu, te mu je savjetovano da zatraži medicinsku pomoć, kao i zapisnik iz I. policijske postaje. Oštećeni nije izrazio želju za daljnjim postupkom, te kaznena prijava nije podnesena.

Nasilničko ponašanje br. 4.

U 17.55 sati u tramvaju br. 12 trojica NN počinitelja verbalno su napala trojicu državljana BiH (1987., 1989., 1986.). Potom su jednog udarili u zatiljak (1987.), a po izlasku iz tramvaja na Maksimirskoj cesti gurnuli su državljanina BiH (1986.). Počinitelji su za oštećenima izašli iz tramvaja i fizički ih napali, ali su oštećeni uspjeli pobjeći. Odbili su liječničku pomoć.

U 20 sati u Maksimirskoj gore navedenog državljanina BiH (1989.) i švedskog državljanina (1981.) fizički je napala skupina NN mladića. Oštećeni su uspjeli pobjeći. Dolaskom policijskih službenika počinitelji nisu zatečeni, a oštećeni su odbili liječničku pomoć.

Dajući svoj iskaz o kritičnom događaju za web stranice oštećeni je iskazao:

“Je li itko osim mene napadnut dvaput danas?!“, pitao je na kraju razgovora 17-ogodišnji Miloš, jedino time pokazujući svoju potresenost onime što mu se dogodilo. Inače je smireno ispričao okolnosti drugog napada: “Nakon što smo se vratili iz policije, gdje smo prijavili prvi napad, moj poznanik iz Švedske, Jonathan, i ja zaputili smo se u prodavaonicu. Imao sam preko ramena torbu na kojoj je bio rainbow sticker, koju su vidjela petorica mladića iz tramvaja koji je išao u pravcu centra. Kako je tu bila stanica, odmah su izašli, a mi smo krenuli bježati preko ceste. Imali smo nesreću da je u tom trenutku i s druge strane naišao tramvaj za Dubravu, pa smo se našli na sred ulice, okruženi njima. Trojica su nasrnula na mene, a dvojica na Jonathana. Udarili su me u glavu, a imam i masnice po rukama, jer sam se pokušao braniti. Jonathan se otrgnuo od svojih napadača i potrčao prema haustoru u kojem se nalazio stan u kojem smo bili, a onda je isto uspjelo i meni. Kako se tu nešto gradi, oni su uzeli kamenje s ceste i počeli ga bacati za nama, a vidio sam da su pogodili jednu ženu koja je prolazila. Jonathanu su razbili nos, koji je krvario, s pauzama, tri sata, pa smo na kraju morali autom otići na Rebro kako bi se to sredilo.“

Postupanje policije

Nakon prvog napada oštećeni su otišli u policijsku stanicu prijaviti događaj. Policijski službenici su im ponudili medicinsku pomoć, što su odbili. Nema informacija o postupcima policije u navedenim slučajevima.

Govor mržnje

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova izjavila je 8. srpnja 2007. godine za "Večernji list" sljedeće: "Oko 22. sata čekala sam tramvaj u Draškovićevoj. Iz smjera Medveščaka približavala se skupina od 20-ak mladih muškaraca. Vikali su 'Ubij, ubij pedera'. Na policiji u Bauerovoj prijavila sam incident. Policajci su mi rekli da su već primili dojave građana vezane uz tu skupinu."

Incident nekoliko dana nakon manifestacije

11. srpnja 2007. godine g. V.Z.-a su napali nepoznati počinitelji dok je šetao centrom Zagreba. Rekao je da su se zaletjeli u njega ga udarati. Vikali su: "Evo ti tvoj Pride!", "Idi odavde, pederu!" U jednom trenutku jedan od napadača se odvojio i počeo zvati nekoga na telefon. Oštećeni je pobjegao u Savsku ulicu, odakle je pozvao policiju.

Postupanje policije

Oštećeni je obavijestio Pravni tim da je policija odmah došla nakon što ih je pozvao. Policijski službenici su povezli oštećenog autom i kružili oko četvrti pokušavajući identificirati počinitelje.

Postupanje institucionalnih mehanizama

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova

Na zahtjev Pravnog tima Iskoraka i Kontre, Ured se angažirao u praćenju rada policije na slučajevima kršenja ljudskih prava vezano za manifestaciju Zagreb Pride i o tome dostavio sve odgovarajuće obavijesti. Većina dobivenih informacija za ovaj izvještaj izuzev svjedočanstava oštećenih i policijskog izvješća dolazi od informacija koje je dostavilo Ravnateljstvo policije upravo na zahtjev Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova. Ostvarena suradnja s Pravobraniteljicom na slučaju, nakon njegovog preuzimanja, bila je općenito vrlo dobra.

Pučki pravobranitelj

Oštećeni Mitja Blažić obratio se Pučkom pravobranitelju zbog nekorektnog postupanja policijskih službenika prilikom prijave homofobičnog napada. 12. srpnja 2007. godine Pučki pravobranitelj zatražio je izvješće Ministarstva unutarnjih poslova vezano za postupanje policijskih službenika. Nakon dobivenog izvješća u kojem se tvrdi da nije bilo nekorektnog postupanja, Pravobranitelj je o dobivenim informacijama izvijestio oštećenog, te nije dalje poduzimao nikakve akcije.

Ministarstvo unutarnjih poslova

G. Mitja Blažić uputio je pritužbu Ministarstvu unutarnjih poslova zbog neprofesionalnog postupanja policijskih službenika 1. policijske postaje. 10. kolovoza 2007. g. Dražen Krtenjak, načelnik, obavijestio je g. Blažića o rezultatima unutarnje istrage. U tom izvješću navedeno je da policijski službenici nisu bili u mogućnosti odmah prikupiti relevantne činjenice samog događaja, jer da u samom početku

oštećeni nisu bili kooperativni, čime su otežali postupak pronalaženja i identifikacije počinitelja.

Vezano za pritužbu koja se tiče stavljanja počinitelja u istu prostoriju s oštećenima navedeno je da su počinitelji odmah premješteni u drugu prostoriju, i to isključivo zbog sigurnosnih razloga kako u službenim prostorijama ne bi došlo do mogućeg sukoba.

U vezi zapisnika navedeno je sljedeće: “Nakon obavljenih razgovora sa svim sudionicima događaja, na Vaš zahtjev, izdana Vam je potvrda o samom događaju, u kojoj su navedene samo činjenice koje su nedvojbeno utvrđene na osnovu obavljenih razgovora sa sudionicima i svjedocima samog događaja, a ne i opis događaja kako ste Vi kao prijavitelj u prijavi naveli. Mišljenja smo da je tom prilikom učinjen propust koji, međutim, nije ni na koji način utjecao na ostvarenje Vaših prava, kao niti na pravilno utvrđivanje činjeničnog stanja. Zbog počinjenog propusta odgovorni policijski službenici su upozoreni, a slučaj je iskorišten u edukativne svrhe.”

Vezano za pritužbu na diskriminatorno ponašanje policijskih službenika (odnos prema oštećenima, neprimjerena upozorenja o dodirivanju, ljubljenju i sl.) navedeno je sljedeće: “Tijekom provjera utvrđeno je da ste Vi i Vaši prijatelji uljudno upozoreni na neprimjereno ponašanje u prostorijama I. policijske postaje Zagreb, na što bi bio upozoren i svaki drugi građanin u takvoj situaciji.”

Oštećeni Mitja Blažić odgovorio je na dopis MUP-a navodeći između ostaloga sljedeće: “Primili smo Vaš dopis broj gornji od 10.8.2007. te ističemo da nismo zadovoljni radnjama poduzetima po našoj pritužbi i one ne predstavljaju adekvatnu zaštitu zbog više povreda naših prava do kojih je došlo 7.7.2007., a koje smo detaljno opisali u našoj pritužbi. Kako Vam je vjerojatno poznato, svrha naše pritužbe nije bila samo da bude 'iskorištena u edukativne svrhe' već da nam se pruži zaštita u skladu s pravnim propisima Republike Hrvatske.”, te “Stoga i dalje inzistiramo na efikasnoj zaštiti zbog povrede naših prava detaljno opisanih u našoj pritužbi, kao i u ovom dopisu, te molimo da nas o svemu poduzetom obavijestite. U protivnom ćemo biti prisiljeni pokrenuti odgovarajuće sudske postupke, uključujući i postupak radi naknade štete zbog povrede prava osobnosti. Također Vas pozivamo da nas obavijestite jeste li identificirali počinitelje kaznenih i prekršajnih djela na našu štetu.”

U pisanom odgovoru međunarodnim organizacijama ILGA Europe (International Lesbian and Gay Association) i IGLHRC (International Gay and Lesbian Human Rights Commission) Ured za ljudska prava Vlade RH vezano za nasilje na Zagreb Prideu naveo je cijeli niz netočnih informacija.

Ured za ljudska prava Vlade RH

Ured je u dopisu naveo da je Vlada “poduzela brojne aktivnosti, od kojih naglašavamo implementaciju “zločina iz mržnje” u hrvatsko kazneno zakonodavstvo”, što je netočno. Pred kraj 2005. godine Pravni tim Iskoraka i Kontre, uz podršku Ženske mreže Hrvatske i Srpskog demokratskog foruma, inicirao je javnu raspravu o potrebi uvođenja definicije zločina iz mržnje u Kazneni zakon i pozvao predstavnike Ureda za ljudska prava Vlade RH da između ostalih sudjeluju u raspravi na okruglom stolu. Predstavnica Vladinog ureda tada je jasno izjavila da Vlada ne podupire takvu inicijativu. Nadalje, u procesu izmjena i dopuna Kaznenog zakona u 2006. godini nije bilo inicijative od strane Vlade za uvođenjem definicije “zločina iz mržnje” u Kazneni zakon. Pravni tim izradio je amandmane

na Prijedlog izmjena i dopuna Kaznenog zakona sa svrhom uvođenja definicije zločina iz mržnje u hrvatski pravni sustav. Amandmani su usvojeni od strane Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, zahvaljujući podršci zastupnika predstavnika nacionalnih manjina, a zatim i usvojeni od strane Hrvatskog sabora. Iz navedenoga jasno slijedi da Vlada nije imala ništa s tom inicijativom.

Suprotno izjavi da je "Vlada poduzela brojne aktivnosti" je i izvješće Europske komisije za 2007. godinu, gdje je naglašeno da je napredak u području antidiskriminacijskih politika ograničen. Naglašeno je da nacionalna strategija i akcijski plan za prevenciju svih oblika diskriminacije nije usvojen i da razina zaštite protiv diskriminacije nije u skladu s europskim standardima. Vežano za zločine iz mržnje u izvješću je naglašeno da je samo četiri slučaja procesuirano prema odredbi Kaznenog zakona koja se tiče zločina iz mržnje, te da je podrška žrtvama diskriminacije marginalna.

Da se Vlada ne namjerava ozbiljno baviti suzbijanjem diskriminacije temeljene na spolnoj orijentaciji i rodnom identitetu vidljivo je također iz nedostatka efektivnih mjera za sprečavanje takve diskriminacije u Nacionalnom programu za zaštitu ljudskih prava.

Također, iako se u izjavi Vladinog Ureda tvrdi da su protiv počinitelja napada na sudionike manifestacije podnesene kaznene i prekršajne prijave od strane policije, činjenica je da su podnesene isključivo prekršajne prijave, što potvrđuje i izjava načelnika PUZ-a, g. Marijana Tomurada, za "Jutarnji list", kao i sva izvješća dobivena od strane Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova i podaci dobiveni od oštećenika.

Osim navedenog dopisa Ured se nije angažirao oko navedenog slučaja.

Intervencije nevladinih organizacija

Međunarodne nevladine organizacije IGLHRC i ILGA Europe angažirale su se oko slučaja zahtijevajući od državnih institucija osude nasilja. Organizacije za zaštitu ljudskih prava seksualnih i rodniH manjina i Ženska mreža Hrvatske uputile su pisane izjave za medije vežano za postupanje policije i nasilje na Zagreb Prideu. Pravni tim aktivno radi na pružanju direktne pravne pomoći pri procesuiranju nasilja i nekorektnog postupanja policije.

Suzbijanje zločina iz mržnje

Dana 1. listopada 2006. godine stupio je na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (NN, br. 71/06), koji uvodi definiciju zločina iz mržnje (uvedeno na prijedlog Pravnog tima uz podršku Ženske mreže Hrvatske i Srpskog demokratskog foruma).

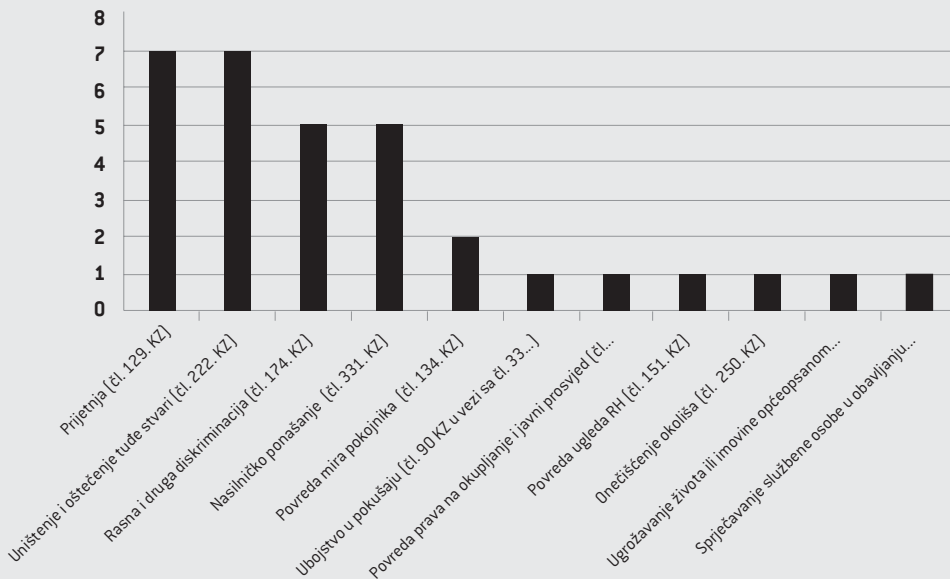
Dana 5. prosinca 2007. godine Pravni tim Iskoraka i Kontre uputio je zahtjeve Ministarstvu unutarnjih poslova i Državnom odvjetništvu RH za dostavom podataka o kaznenim djelima počinjenima u razdoblju od 1.10.2006. do 1.10.2007. g. po osnovama iz čl. 89. st. 36. (zločini iz mržnje) Kaznenog zakona (KZ).

Vežano za navedene zahtjeve dostavljeni su nam sljedeći podaci od strane MUP-a 20. prosinca 2007. godine:

"...u navedenom razdoblju evidentirana su ukupno 32 kaznena djela za koja se prema svim okolnostima počinjenja sumnjalo ili je kriminalističkom obradom utvrđeno da su motivirana mržnjom

prema određenom pojedincu ili skupini, a po osnovama iz čl. 89. st. 36. KZ-a. Od navedena 32 kaznena djela razriješana su 24 kaznena djela za koje je prijavljeno ukupno 30 osoba. U svim kaznenim djelima provedeni su sukladno Zakonu o kaznenom postupku izvidi, dok su određene istražne radnje provedene u 14 kaznenih djela. Za 9 od navedena 32 kaznena djela podnesena je kaznena prijava ili posebno izvješće nadležnom državnom odvjetništvu u kojima je posebno naznačeno da su počinjena u svezi sa čl. 89. st. 36. KZ-a, dok u ostala 23 kaznena djela nije eksplicitno navedeno da se podnosi u svezi s čl. 89. st. 36. KZ-a, no sve okolnosti počinjenja upućuju da je motivirano mržnjom prema određenoj skupini ili pojedincu. Među navedena 32 kaznena djela ubrojeno je i 5 kaznenih djela iz čl. 174. (Rasna i druga diskriminacija), dok nismo evidentirali kaznena djela iz čl. 106. (Povreda ravnopravnosti građana) koja su motivirana mržnjom iz čl. 89. st. 36. KZ-a. Prema motivima 27 djela su etnički motivirana, 2 kaznena djela su u svezi sa spolnom orijentacijom, 2 u svezi s vjerskom pripadnošću i jedno motivirano političkim uvjerenjem.“ U dopisu nije navedeno o kojim se kaznenim djelima radilo. Također nije specificirano iz kojeg razloga u čak 23 od 32 kaznena djela počinjena u svezi s čl. 89. st. 36. nije eksplicitno navedeno da se kaznena prijava, odnosno posebno izvješće državnom odvjetništvu podnosi u svezi s čl. 89. st. 36. KZ-a, iako su sve okolnosti počinjenja upućivale da je bilo motivirano mržnjom prema određenoj skupini ili pojedincu. Nije jasno ni iz kojih razloga je za samo 5 kaznenih djela određen stjecaj s kaznenim djelom rasne i druge diskriminacije iz čl. 174. st. 1. KZ-a. U statistici nisu navedena sva prijavljena kaznena djela po osnovi spolne orijentacije iz čl. 89. st. 36. KZ-a u vezi s održavanjem manifestacije Zagreb Pride 2007., koja potpada pod navedeno razdoblje.“

Dana 25. siječnja 2008. godine Ravnateljstvo policije dostavilo je dopunu svojeg izvješća o podacima za 2007. godinu, iz kojih se grafički mogu prikazati sljedeći podaci:

U odnosu na podatke iz izvješća Ravnateljstva policije valja dodati činjenicu da postoje određene nejasnoće. Tako se navodi da je 2007. godine počinjeno jedno teško kazneno djelo protiv opće sigurnosti u svezi dovođenjem u opasnost života i imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom iz čl. 271. KZ-a u vezi sa čl. 263. KZ-a. To se, međutim, ne može odnositi na kazneno djelo za koje se tereti okrivljenog Josipa Šituma da je pokušao na sudionike povorke Zagreb Pride 2007. baciti Molotovljev koktel. Naime, u slučaju okrivljenog Šituma radi se o pokušaju kaznenog djela iz čl. 263. KZ-a (dakle, u vezi sa čl. 33. KZ-a), dok se kod navoda iz Ravnateljstva policije radi o dovršenom kaznenom djelu iz čl. 263. KZ-a kod kojeg je prouzročena teška tjelesna ozljeda neke osobe ili imovinska šteta većih razmjera. Nadalje, Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu izvijestilo je 27. listopada 2007. godine da je podiglo optužnicu protiv okrivljenog Josipa Šituma zbog kaznenog djela protiv opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti i prometa - dovođenje u opasnost života i imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom u pokušaju. Dakle, očito je da Ravnateljstvo policije u statistici uopće ni ne vodi pokušaj napada Molotovljevim koktelima na Zagreb Prideu 2007. kao zločin iz mržnje, već vodi sasvim drugo kazneno djelo nevezano uz ovaj slučaj.

Usporedbu sa statistikama Državnog odvjetništva Republike Hrvatske nismo mogli sačiniti u potpunosti, jer će te podatke Državno odvjetništvo dostaviti nakon što ih izradi. Međutim, za potrebe izrade ovog izvješćaja pregledana su priopćenja svih državnih odvjetništava u 2007. godini koja su se odnosila na počinjenje zločina iz mržnje. Tako je dana 23. srpnja 2007. godine Županijsko državno odvjetništvo u Požegi priopćilo da je podnijelo istražni zahtjev protiv 37-ogodišnjaka zbog poticanja na pokušaj teških ubojstava i protiv dvojice hrvatskih državljana zbog pokušaja teškog ubojstva iz mržnje (čl. 91. toč. 6. KZ-a u vezi sa čl. 33. KZ-a). Međutim, Ravnateljstvo policije u svojem izvješću uopće ne navodi da je policija zabilježila ovaj događaj, već samo navodi da je zabilježen jedan pokušaj ubojstva motiviran mržnjom (čl. 90. KZ-a u vezi sa čl. 33. KZ-a). S obzirom na navedene razlike u vođenju podataka i to kako po pitanju evidentiranja zločina iz mržnje, tako i po pitanju određivanja pravnih kvalifikacija kaznenih djela, očito je da policijski službenici još uvijek zapravo ne razumiju značenje zločina iz mržnje.

Po pitanju pravne kvalifikacije kaznenih djela počinjenih iz mržnje nalazimo zanimljivim činjenicu da Ravnateljstvo policije u evidenciji zločina iz mržnje vodi i kazneno djelo onečišćenja okoliša, kada je čl. 89. st. 36. KZ-a propisano da je zločin iz mržnje svako kazneno djelo počinjeno "protiv osobe". Kod kaznenog djela onečišćenja okoliša iz čl. 250. KZ-a objekt zaštite nisu osobe, nego dobra kao što su zrak, voda, tlo, prirodna bogatstva i dr. U svakom slučaju o pravnoj kvalifikaciji u ovakvim slučajevima odlučit će razvoj sudske prakse. Međutim, zabrinjavajuće je da se s jedne strane nalazi vrlo progresivna praksa policije kada je riječ o zaštiti okoliša, a da se u isto vrijeme zločini iz mržnje motivirani spolnom orijentacijom osoba vode samo kao prekršaji (pokušaj napada Molotovljevim koktelima na sudionike povorke Zagreb Pride 2007.).

U međuvremenu je Pravni tim također dobio informacije od nevladine organizacije Srpski demokratski forum o kaznenim djelima počinjenima iz mržnje prema pripadnicima/-icama Srpske nacionalne manjine. Samo navedena udruga zabilježila je 26 etnički motiviranih incidenata u 2007. godini. Ako se obrati pažnja na činjenicu da su osim pripadnika srpske manjine žrtve takvih kaznenih djela učestalo i pripadnici romske manjine te drugih manjina, postaje jasno da velik broj takvih kaznenih djela nije zabilježen od strane Ravnateljstva policije. Tome treba pridodati i podatak da je Pravni tim u 2007.

godini zabilježio 18 kaznenih djela počinjenih protiv osoba po osnovi njihove spolne orijentacije.

Očito je da postoji veliki nesrazmjer između podataka nevladinih organizacija koje se bave pružanjem direktne pravne pomoći pripadnicama/-icima manjina i službenih podataka Ministarstva vanjskih poslova vezano za kaznena djela počinjena po osnovama iz čl. 89. st. 36, čiji razlozi leže u neadekvatnoj implementaciji od strane policije. Praksa kod takvih slučajeva prema podacima koje smo primili ostaje nejasna i postoji sumnja da većina slučajeva (čak 23 od 32) nije obrađena na adekvatan način.

8. PSIHOSOCIJALNA POMOĆ ZA SEKSUALNE I RODNE MANJINE

U protekloj godini otvorena su dva savjetovišta za pripadnike/-ice seksualnih i rodni manjina.

Lezbijska grupa Kontra otvorila je savjetovište za lezbijke i biseksualne žene 8. siječnja 2007. godine. Savjetovište uključuje SOS liniju, e-mail savjetovanje i individualnu terapiju. SOS linija (01/4573 372) radi ponedjeljkom, utorkom i četvrtkom od 18 do 20 sati, e-mail savjetovanje (savjetovaliste@kontra.hr) radi svakodnevno, dok su individualne terapije dogovarane individualno sa svakom klijenticom. Na telefonskoj liniji i e-mail savjetovanju rade volonterke koje su prošle edukaciju, dok individualnu terapiju drži psihologinja.

Cilj Savjetovišta je pružiti adekvatnu psihosocijalnu zaštitu lezbijki i biseksualnih žena koja je nedostatna u hrvatskom zdravstvenom sustavu. Naime, psiholozi/-ginje i psihijatri/-ice često su i sami/same homofobične/-ni te nisu senzibilizirane/-ni glede specifičnih potreba lezbijki i biseksualnih žena. Također, zadatak je osigurati adekvatan tretman psiholoških posljedica nasilja i diskriminacije.

U okviru Programa psihosocijalne podrške za pripadnice/-ike seksualnih i rodni manjina, udruga LORI pokrenula je Psihološko savjetovište. Psihološko savjetovište namijenjeno je lezbijkama, gej muškarcima, biseksualnim, transrodnim i transeksualnim osobama svih dobnih skupina te nudi mogućnost individualne psihoterapije/savjetovanja, partnerske psihoterapije/savjetovanja, obiteljskog savjetovanje i grupne psihoterapije/savjetovanja.

Kroz savjetovište cilj je LGBT osobama pružiti siguran prostor gdje mogu dobiti savjete i podršku po pitanju svog rodnog/spolnog identiteta i seksualne orijentacije te drugih specifičnih pitanja vezanih za život LGBT osoba, kao npr. coming out, [internalizirana] homo-/bi-/transfobija, neprihvatanje u okolini, suočavanje s diskriminacijom i nasiljem i dr. U savjetovištu LGBT osobe mogu potražiti pomoć zbog tjeskobe, depresivnog raspoloženja, niskog samopouzdanja, problema u intimnim odnosima i komunikaciji s partnerom/-icom, neadekvatne komunikacije unutar obitelji i sl.

Ukoliko želite koristiti usluge psihološkog savjetovišta, slobodno se javite na e-mail: lori.savjetovaliste@yahoo.com ili ponedjeljkom od 13 do 17 sati na mobitel 091/5934 133.

9. JAVNI DOGAĐAJI

1. Nacionalna kampanja "Nismo homofobični, ali..."

Dana 26. travnja 2007. godine Pravni tim javno je predstavio početak kampanje "Nismo homofobični, ali...", kojom je cilj bio podići svijest građana o pravima spolnih i rodnih manjina i promovirati prava istospolnih partnera/-ica.

Središte pozornosti kampanje zauzela je homofobija u Hrvatskom saboru, Katoličkoj crkvi i hrvatskom društvu općenito. Kampanjom se željelo staviti pritisak na saborske zastupnike pozivajući ih na njihovu odgovornost u zaštiti prava istospolnih partnera/-ica. Jumbo plakati i leći sadržavali su test na homofobiju pomoću kojeg su građani mogli ispitati svoje stavove prema stavovima koje su izražavali saborski zastupnici prilikom rasprave o prijedlogu Zakona o registriranom partnerstvu. U javnom zagovaranju Pravni tim služio se argumentima relevantnih europskih dokumenata rezolucija, direktiva itd. te praksom Europskog suda za ljudska prava, kao i drugim međunarodnim propisima i pozitivnim primjerima iz zemalja Europske unije. Novinska konferencija kojom je najavljen početak kampanje bila je dobro medijski pokrivena. Aktivnosti unutar kampanje održane su kako slijedi.

Distribucija letaka ispred zgrade Hrvatskog sabora na Markovom trgu

Dana 27. travnja 2007. godine predstavnici/-ice Pravnog tima dijelili su letke u sklopu kampanje zastupnicima Hrvatskog sabora. Nakon što je zastupnica Božica Šolić (HDZ) primila letak, rekla je: "90% građana smatra se katolicima i jedna manjina ne smije silovati većinu." Zastupnik Andrija Hebrang (HDZ) uzeo je letak i samo se rukovao s aktivisticom Sanjom Juras. Zastupnik Pejo Trgovčević (HSP) rekao je da će razmotriti navedena pitanja s obzirom da je član saborskog odbora koji se bavi "tim stvarima". Nakon što je upitan o kojim je to stvarima riječ, odgovorio je - "ljudskim pravima". Zastupnik Zlatko Kramarić (HLSL) rekao je da podržava prava seksualnih manjina. Mišljenje zastupnika Željka Pavlica (MDC) bilo je također podržavajuće. Ova aktivnost bila je medijski dobro popraćena.

Distribucija letaka na Trgu bana Josipa Jelačića u Zagrebu

Aktivisti/-ice Pravnog tima distribuirali su letke Zagrepčanima na glavnom gradskom trgu 3. svibnja 2007. godine. Ova aktivnost provedena je u razdoblju od 10 do 12 sati. Reakcije većine građana bile su neutralne. Jedan mlađi muškarac upitao je aktivista Kristijana Grđana: "Jesi li peder?", ali nije bilo daljnjih incidenata.

Distribucija letaka u Rijeci

Dana 10. svibnja 2007. godine aktivisti/-ice Pravnog tima dijelili su letke u Rijeci, na korzu, rivi i obližnjim ulicama. Ova aktivnost organizirana je i izvedena u suradnji s Lezbijskom grupom Rijeka - LORI. Reakcije većine građana bile su slične kao i u Zagrebu i nisu zabilježeni incidenti.

Distribucija letaka u Splitu

Dana 14. svibnja 2007. godine aktivisti/-ice Pravnog tima dijelili su letke u Splitu, na rivi, Marmontovoj

i obližnjim ulicama. Međutim, reakcije građana bile su veoma slične reakcijama građana u Zagrebu i u Rijeci te nisu zabilježeni nikakvi incidenti.

Obilježavanje Međunarodnog dana protiv homofobije

U sklopu kampanje obilježen je i Međunarodni dan protiv homofobije. Dana 17. svibnja 2007. godine aktivisti/-ice Pravnog tima u suradnji s aktivisticama Ženske mreže Hrvatske okupile/i kako bi skrenule/i pozornost na Katoličku crkvu kao rasadište homofobije i govora mržnje. Osim letaka "Nismo homofobični, ali..." građanima su podijeljeni i leci o homofobiji u Crkvi, a cijela aktivnost provodila se između 11 i 12 sati ispred Zagrebačke katedrale na Kaptolu.

Dok su aktivisti/-ice bili/bile ispred katedrale i davali/-le izjave novinarima i novinarkama, jedan muškarac izašao je iz katedrale i počeo vikati na aktiviste/-ice: "Idite odavde!" i "Rasturate moj dom!" Nakon što su aktivisti/-ice odbili/-le otići, muškarac je zgrabio aktivista Kristijana Grđana za ruku i počeo ga gurati. Potom je zgrabio koordinatoricu Ženske mreže Hrvatske, gđu. Bojanu Genov, ali je odustao od napada kada ga je upitala: "Hoćete li me ovdje još i tući? Sram vas bilo!" Također je napao i jednog reportera koji je fotografirao događaj. Upitan o identitetu, nije se želio predstaviti. Samo je jednoj novinarki rekao da je on učitelj povijesti i povezan s projektom u Katoličkoj crkvi. Nakon što se vratio u katedralu aktivisti/-ice su mirno nastavili s akcijom. Nekoliko trenutaka poslije jedan student Katoličko-bogoslovnog fakulteta prišao je aktivistima/-icama i zamolio ih da napuste prostor ispred katedrale, inače će biti prisiljen pozvati dekana. Aktivisti/-ice su odbili napustiti prostor ispred katedrale, a dekan Katoličko-bogoslovnog fakulteta nije se pojavio.

Aktivnost je nastavljena dijeljenjem letaka na glavnom gradskom trgu i okolnim ulicama te je bila dobro medijski popraćena.

Dijeljenje letaka u Osijeku

Ovu aktivnost proveli/-le su aktivisti/-ice Pravnog tima u suradnji s organizacijom Duga i volonterima iz Osijeka. Aktivisti/-ice su se podijelile u dvije grupe i dijelili/-le letke na Tvrdi, dok je druga grupa dijelila letke na glavnom šetalištu. Grupa koja je dijelila letke na glavnom šetalištu činile su samo žene i zabilježile su nekoliko incidenata na način da su prolaznici za njima vikali "Lezbače!" Druga grupa zabilježila je incidente kada su prolaznici za njima vikali "Pederi, jebite se!" i jedan je mladić letak bacio natrag na jednog aktivista. Međutim, tijekom akcije dobili smo i tri poziva na telefonsku liniju Pravnog tima putem kojih su nas građani poduprli.

Tom je aktivnošću nacionalna kampanja i zaključena.

2. Queer Zagreb

Tijekom 2007. godine Queer Zagreb je održao mnoge zanimljive kulturne manifestacije i nastavio s tradicijom osnaživanja alternativnih oblika kulture u hrvatskom javnom prostoru. U vezi održavanja manifestacija nisu zabilježeni incidenti.

3. Zagreb Pride 2007.

Manifestacija Zagreb Pride 2007. održana je u Zagrebu dana 7. srpnja 2007. godine na temu vidljivosti LGBT populacije, a organizirala ju je neovisna građanska inicijativa. Manifestacija nije imala jasnu političku poruku, dok sama tema vidljivosti ukazuje na jedan od načina zagovaranja, koji sam po sebi u Hrvatskoj nije značajan u političkom kontekstu. Povorka se kretala od Hrvatskog narodnog kazališta, kroz Masarykovu, Teslinu i Prašku ulicu do Trga bana Jelačića, a zatim Ilicom do Cvjetnog trga, gdje je započeo zabavni program. Od predstavnika vlasti u povorci se već tradicionalno našla Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, gđa Gordana Lukač-Koritnik. Tijekom manifestacije zabilježeni su brojni incidenti, a organizatori nisu mimo redovnih mjera poduzeli druge mjere zaštite sudionika povorke (u vidu preporuka o kretanju, obavijesti i dr.). Bez obzira na to što su morali biti svjesni da su se cijelog poslijepodneva i tijekom večeri dana 7. srpnja 2007. događali homofobični incidenti diljem Zagreba, organizatori su inzistirali na održavanju zabave koja je planirana u večernjim satima. Zabava je kasnije otkazana, ali ne zbog činjenice da je riječ o događaju visokog rizika za sudionike, već zbog toga što su imali neriješene odnose s vlasnikom prostora u kojem se zabava trebala održati. Također, nije predviđena mogućnost pružanja pravne pomoći žrtvama nasilja na samom mjestu događaja (npr. odvjetnička asistencija prilikom davanja iskaza policijskim službenicima). Pravni tim bio je u mogućnosti pružiti pravnu pomoć žrtvama nasilja tek nakon što su im se one obratile, a u drugim slučajevima po službenoj dužnosti, o čemu поближе treba pogledati poglavlje koje se odnosi na diskriminaciju i nasilje.

0 incidentima zabilježenima tijekom manifestacije pogledati u poglavlju koje se odnosi na diskriminaciju i nasilje.

10. ZDRAVSTVO

1. Prekid diskriminacije davatelja krvi

Dana 30. svibnja 2007. godine Pravni tim uputio je prijedlog promjena Pravilnika o krvi i krvnim sastojcima Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi, a isti je dostavljen na znanje i Uredu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova.

Smatrali smo da je odredba iz čl. 16. Pravilnika o krvi i krvnim sastojcima (NN, br. 14/99; u daljnjem tekstu PKIKS) diskriminatoran po osnovi spolne orijentacije i sugerirali njegovu promjenu radi usklađivanja s pozitivnim hrvatskim zakonodavstvom. Naime, odredba iz čl. 16. PKIKS-a propisivala je da kao davatelji krvi trajno trebaju biti isključene "osobe s homoseksualnim ponašanjem". U skladu sa čl. 6. st. 2. Zakona o ravnopravnosti spolova (NN, br. 116/03) zabranjena je diskriminacija po osnovi spolne orijentacije. S obzirom na činjenicu da se prema odredbama Zakona o krvi i krvnim pripravcima (NN, br. 79/06) sva krv obvezno testira na zarazne bolesti koje se prenose spolnim kontaktom, a da odredbom iz čl. 16. PKIKS nisu bile obuhvaćene i druge osobe koje su sklone rizičnim ponašanjima, preporučili smo izmjenu te odredbe na način da se umjesto "osoba s homoseksualnim ponašanjem" navedu "sve osobe s rizičnim seksualnim ponašanjem".

I prije je Pravni tim uputio navedenu preporuku, koju je potvrdio i Ured pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, ali u tom periodu nisu nastupile izmjene spornog Pravilnika.

Konačno je dana 31. srpnja 2007. godine na snagu stupio novi Pravilnik o posebnim tehničkim zahtjevima za krv i krvne pripravke (NN, br. 80/07). Prema čl. 5. toga Pravilnika moguće je trajno odbijanje davatelja koje njihovo seksualno ponašanje dovodi u visok rizik dobivanja zaraznih bolesti koje se mogu prenositi krvlju. Nadalje, Pravilniku je priložen i upitnik koji se administrira davateljima prije uzimanja uzoraka krvi u kojem se navode osobe s povećanim rizikom za dobivanje zaraznih bolesti koje se prenose krvlju, pa onda posebno osobe koje njihovo seksualno ponašanje dovodi u visok rizik dobivanja zaraznih bolesti koje se mogu prenositi krvlju. Dakle, ako osoba, bez obzira na njezinu spolnu orijentaciju, ne smatra da je njezino seksualno ponašanje dovodi u visok rizik dobivanja zaraznih bolesti koje se mogu prenositi krvlju, tada ona može biti davatelj krvi.

2. Izjava prof. dr. Dubravke Kocijan-Hercigonja

U Izvješčaju o stanju ljudskih prava seksualnih i rodnihi manjina u 2006. godini izvijestili smo o tome da smo pred časnim sudom Hrvatske liječničke komore podnijeli prijedlog za pokretanje disciplinskog postupka protiv prof. dr. Dubravke Kocijan-Hercigonja zbog povrede Kodeksa medicinske etike i deontologije. Podsjećamo, prof. dr. Kocijan-Hercigonja izjavila je u intervjuu za "Glas Koncila" da se, sukladno s postojećim klasifikacijama duševnih bolesti Američkog psihijatrijskog društva i Svjetske zdravstvene organizacije, homoseksualnost smatra poremećajem spolnog identiteta.

Dana 3. rujna 2007. godine svojim dopisom Hrvatska liječnička komora obavijestila nas je nakon razmatranja pritužbe Pravnog tima Iskoraka i Kontre i zaporimljenog očitovanja prof. dr. Dubravke Kocijan-Hercigonja, da je donijela je negativno mišljenje kako slijedi:

"Povjerenstvo za medicinsku deontologiju zauzelo je stav da je zahtjev za pokretanje postupka pred časnim sudom Komore neopravdan jer nije našlo dokaze da je Dubravka Kocijan-Hercigonja, dr.med.,

davanjem intervjua za časopis "Glas Koncila", a u svezi pitanja o poremećaju spolnog identitete prema DSM-IV i MKB-10 klasifikacijama postupila suprotno odredbama Kodeksa medicinske etike i deontologije."

Pravni tim odlučio je nastaviti postupak pred Časnim sudom Komore.

11. BUDUĆE AKTIVNOSTI PRAVNOG TIMA ISKORAKA I KONTRE

- Pružanje izravne pravne pomoći LGBT osobama koje su doživjele diskriminaciju ili nasilje na temelju svoje spolne orijentacije, rodnog identiteta ili rodnog izražavanja;
- Suradnja s policijom, državnim odvjetništvima i sudovima u vezi sa suzbijanjem zločina iz mržnje;
- Zagovaranje za uvođenje antidiskriminacijskih odredbi na temelju spolne orijentacije, rodnog identiteta i rodnog izražavanja u Ustav i sve relevantne zakonske propise;
- Zagovaranje za izjednačavanje istospolnih parova s raznospolnima u pogledu prava koja proizlaze iz braka i izvanbračne zajednice.

12. PREPORUKE PRAVNOG TIMA

Kako bi se što kvalitetnije zaštitila ljudska prava seksualnih i rodnih manjina u RH, pozivamo:

- Hrvatski sabor i Vladu RH da što prije uvrste zabranu diskriminacije na temelju seksualne orijentacije u Ustav RH i sve preostale relevantne zakone. Time bi se otvorio put za istinsku jednakost svih građana RH;
- državne institucije da dosljedno provode antidiskriminacijske zakone i politike;
- Nadležna tijela da ukinu diskriminaciju istospolnih partnera/-ica osiguravajući im prava i dužnosti dostupne raznospolnim partnerima/-icama kroz institucije braka i izvanbračne zajednice
- nadležne organe da pojačaju institucionalnu zaštitu prava seksualnih manjina;
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa da uvede spolnu edukaciju u osnovne i srednje škole u sklopu koje će se objektivno govoriti o seksualnosti i spolnim i rodnim manjinama, te da preuzme odgovornost za njegovu provedbu;
- Hrvatsku televiziju i sve nezavisne televizijske kuće da aktivno primjenjuju naše preporuke za prevođenje stranih filmova i na taj način uklone diskriminatorne i omalovažavajuće izraze iz tog aspekta svojih programa. Također tražimo da u svoje programe uvrste emisije i filmove koji se bave LGBT identitetima. Očekujemo da će takvi programi biti emitirani u terminima kada ih može pratiti većina građanki i građana. Sve medije tražimo da ne daju više javnog prostora širenju mržnje i poticanju na nasilje prema seksualnim manjinama;
- pripadnice i pripadnike spolnih manjina da se što više koriste legalnim instrumentima RH kako bi izborili svoja prava i zaštitili i obranili svoj identitet;
- nadležne institucije da prepoznaju prava i potrebe transrodnih osoba i da uz spolnu orijentaciju uvrste zabranu diskriminacije i na temelju rodnog izražavanja i rodnog identiteta u Ustav RH i relevantne zakone.

